

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

**Πράσινη μετάβαση, μέσω της
πράσινης επιχειρηματικότητας**

Χασαπλαδάκης Γιώργος

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών
Επιστημών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων
για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην
Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική

Πειραιάς, Οκτώβριος 2023

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM IN
ECONOMIC AND BUSINESS STRATEGY

Green transition, through
green entrepreneurship

By George Chasapladakis

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the
University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for
the degree of Master of Arts in Economic and Business Strategy

Piraeus, Greece, October 2023

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κ. Κοτταρίδη για την βοήθεια και την καθοδήγησή της για την εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας. Ακόμα ευχαριστώ όλους τους καθηγητές του προγράμματος για τη συμβολή τους σε αυτήν την διπλωματική εργασία είτε άμεσα, είτε έμμεσα με τις γνώσεις που μου μετέφεραν. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για τη στήριξη που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Σημαντικοί Όροι: Βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξη, Πράσινη μετάβαση, Πράσινη επιχειρηματικότητα, Καινοτομία, Εξοικονόμηση, Κυκλική οικονομία, Παγκόσμιο οικολογικό αποτύπωμα, Ευρωπαϊκή Ένωση, Πράσινοι δείκτες, Διαχείριση πόρων, Εξωτερικότητες, Εσωτερικευση, Νέο επιχειρηματικό μοντέλο.

Περίληψη

Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο υλοποιείται η πράσινη μετάβαση, τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω της πράσινης επιχειρηματικότητας και της κατάλληλης εκμετάλλευσής της.

Η ολοένα και μεγαλύτερη αύξηση των αναγκών των ανθρώπων στην καθημερινότητά τους, δημιουργεί ολοένα και μεγαλύτερη ζήτηση πόρων, τη στιγμή που οι διαθέσιμοι, αυτοί, πόροι μειώνονται.

Για τον λόγο αυτό, τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί ένα θεσμικό πλαίσιο βιωσιμότητας και πράσινης μετάβασης, με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης σε πανευρωπαϊκό και επομένως εθνικό επίπεδο.

Έτσι, στο πλαίσιο αυτό, οι επιχειρήσεις, και όχι μόνο, καλούνται να εστιάσουν στην αναγνώριση και κατανόηση των αντίστοιχων κινδύνων και ευκαιριών της κλιματικής αλλαγής και των νέων δεδομένων.

Αυτό, στοχεύει στην κατάλληλη διαχείριση, αλλά και στην αναπροσαρμογή του επιχειρηματικού μοντέλου, βάσει των νέων συνθηκών, κάτι που βασίζεται στην ενσωμάτωση της βιώσιμης ανάπτυξης στις εταιρικές στρατηγικές, δημιουργώντας μακροπρόθεσμη αξία, μέσω του συνυπολογισμού οικονομίας, κοινωνίας και φυσικού περιβάλλοντος.

GREEN TRANSITION THROUGH GREEN ENTREPRENEURSHIP

Keywords: Sustainable development, Green transition, Green entrepreneurship, Innovation, Saving, Circular economy, Global ecological footprint, European Union, Green index, Resources management, Externalities, Internalization, New business model.

Abstract

This master's thesis purpose is to explore how green transition is applied, both at national and European Union level, through green entrepreneurship and its proper exploitation.

The ever – increasing needs of people in their daily lives, create an ever – increasing demand for resources, at a time when these resources declining.

For this reason, in recent years, an institutional framework for sustainability and green transition has been created, with a specific implementation timetable at pan – European and therefore national level.

Thus, in this context, businesses, and not only, are called upon to focus on identifying and understanding the respective risks and opportunities of climate change and new era's conditions.

This aims at the proper management, but also at the adjustment of the business model, based on the new conditions, something that is based on the integration of sustainable development in corporate strategies, creating long – term value, through the inclusion of economy, society and natural environment.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	vii
Abstract	ix
Κατάλογος Πινάκων	xiii
Κατάλογος Διαγραμμάτων	xv
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	17
1.1 Εισαγωγή	17
1.2 Βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξη	17
1.3 Οι 17 στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης	17
1.4 Ανακεφαλαίωση	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ - ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ	42
2.1 Εισαγωγή	42
2.2 Τα κύματα Kondratiev	42
2.3 Ανακεφαλαίωση	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	48
3.1 Εισαγωγή	48
3.2 Το θεωρητικό πλαίσιο της πράσινης επιχειρηματικότητας.....	48
3.2.1 Έννοια της πράσινης επιχειρηματικότητας.....	49
3.2.2 Στρατηγική γαλάζιων ωκεανών έναντι στρατηγικής κόκκινων ωκεανών για την απόκτηση συγκριτικού πλεονεκτήματος	50
3.3 Τα εργαλεία της πράσινης επιχειρηματικότητας.....	52
3.3.1 Ιδιωτικός τομέας πράσινης επιχειρηματικότητας	52
3.3.2 Δημόσιος τομέας πράσινης επιχειρηματικότητας	54
3.3.3 Χρηματοδοτικά εργαλεία για τη πράσινη επιχειρηματικότητα.....	54
3.3.4 Φορολογικά κίνητρα και δανεισμός για τη πράσινη επιχειρηματικότητα.....	73
3.4 Συμπράξεις Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)	77
3.5 Ανακεφαλαίωση	81
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΠΡΑΞΗ	82
4.1 Εισαγωγή	82
4.2 Μελέτη σκοπιμότητας και επιχειρηματικό μοντέλο.....	82
4.3 Επιχειρηματικό σχέδιο	84
4.4 Εφαρμογή της πράσινης επιχειρηματικότητας.....	85
4.4.1 Ενέργεια και αποδοτικότητα.....	85
4.4.2 Μείωση αποβλήτων, ανακύκλωση και κυκλική οικονομία	88
4.4.3 Πράσινες προμήθειες.....	89

4.4.4 Πράσινες μεταφορές.....	89
4.5 Ανακεφαλαίωση.....	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	91
5.1 Εισαγωγή	91
5.2 ESG.....	91
5.2.1 Κριτήρια ESG.....	92
5.2.2 Επιδόσεις ESG.....	92
5.2.3 Δείκτης ESG	93
5.3 Μεθοδολογία	93
5.3.1 Δεδομένα.....	93
5.3.2 Εισαγωγή δεδομένων στο SPSS.....	99
5.3.3 Συντελεστής αξιοπιστίας Cronbach's alpha	101
5.3.4 Συντελεστής συσχέτισης r του Pearson	102
5.3.5 Αποτελέσματα	105
5.4 Κατάταξη χωρών	112
5.5 Πιστοποιήσεις και συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης	114
5.6 Ανακεφαλαίωση.....	119
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ	121
6.1 Εισαγωγή	121
6.2 Δείκτης Ποιότητας Αέρα (Air Quality Index)	122
6.3 Δείκτης Έκθεσης σε PM _{2,5} σωματίδια (PM _{2,5} Exposure Index)	125
6.4 Κατατάξεις και επίπεδο πράσινης μετάβασης χωρών Ε.Ε.....	128
6.5 Μελέτη περίπτωσης.....	134
6.6 Ανακεφαλαίωση.....	144
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	145
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ.....	147

Κατάλογος Πινάκων

2.1 Τα πέντε κύματα Kondratiev	45
2.2 Τα έξι κύματα Kondratiev	46
3.1 Διαφορές κόκκινων και γαλάζιων ωκεανών	51
3.2 Κίνητρα βιώσιμης επιχειρηματικότητας, για πράσινη μετάβαση	53
3.3 Προϋπολογισμός Π.Ε.Π. ανά περιφέρεια (Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020)	57
3.4 Προϋπολογισμός Τ.Ε.Π. ανά τομέα (Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020)	58
3.5 Προϋπολογισμός Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας (Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020)	59
3.6 Προϋπολογισμός Τ.Ε.Π. ανά τομέα (Ε.Σ.Π.Α. 2021 – 2027)	61
3.7 Χρηματοδοτικά Ευρωπαϊκά προγράμματα REACT-EU και HORIZON EUROPE	72
3.8 Έργα Συμπράξεων Δημοσίου – Ιδιωτικού Φορέα (ΣΔΙΤ)	80
4.1 Καμβάς επιχειρηματικού μοντέλου	83
5.1 Πιστοποιήσεις ISO 14001 και πληθυσμός ανά κράτος – μέλος της Ε.Ε.	116
6.1 Κατάταξη χωρών Ε.Ε. βάσει του Δείκτη Ποιότητας Αέρα (AQI)	124
6.2 Κατάταξη χωρών Ε.Ε. βάσει του Δείκτη Έκθεσης σε PM _{2,5} σωματίδια	127
6.3 Κατάταξη χωρών Ε.Ε. βάσει του Παγκόσμιου Δείκτη Καινοτομίας	130
6.4 Κατάταξη χωρών Ε.Ε. βάσει του Παγκόσμιου Δείκτη Επιχειρηματικότητας	131

Κατάλογος Διαγραμμάτων

2.1 Διαγραμματική απεικόνιση σταδίων τεχνολογικού κύκλου ενός κύματος Kondratiev.	44
4.1 Στάδιο στόχευσης κατά τη δημιουργία πελατοκεντρικής στρατηγικής μάρκετινγκ	97

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.1 Εισαγωγή

Μία οικονομία δεν αποτελείται μόνο από τις μαθηματικές σχέσεις, τα οικονομικά δεδομένα και το χρήμα, αλλά αποτελεί ένα μεγαλύτερο πλαίσιο, που αφορά στη κοινωνία, τις κοινωνικές σχέσεις, το βιοτικό επίπεδο, τις περιβαλλοντικές συνθήκες, τις ευκαιρίες και ακόμα και το μέλλον. Έτσι, εκτός από τις διάφορες και ολοένα και πιο πολλές ανάγκες που προκύπτουν μέσα σε μια οικονομία, υπάρχει και το γνωστό πρόβλημα της ολοένα και μεγαλύτερης μείωσης των πόρων. Κάτι τέτοιο, δείχνει την σημαντικότητα της βιωσιμότητας και της αειφόρου ανάπτυξης.

1.2 Βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξη

Η βιωσιμότητα αφορά στην εξισορρόπηση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών αναγκών, παράλληλα με τη κατάλληλη διαχείριση των πόρων, ενώ η αειφόρος ανάπτυξη, έχει να κάνει με την ικανοποίηση των αναγκών των σημερινών γενεών, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανοποίηση των αναγκών των μελλοντικών γενεών.

1.3 Οι 17 στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης

Υπό αυτές, τις σημερινές συνθήκες, αλλά και υπό την ανάγκη για νέες καινοτόμες πρακτικές που θα αφορούν την ισόρροπη ανάπτυξη της οικονομίας, της κοινωνίας και των περιβαλλοντικών συνθηκών, μία από τις σημαντικές προσπάθειες και ίσως η σημαντικότερη, αποτελεί η κατάρτιση της Ατζέντας 2030¹ με τους 17 στόχους για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

¹ Οι 17 στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της 70^{ης} Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών στις 25 Σεπτεμβρίου του 2015. Είναι παγκόσμιου χαρακτήρα, με χρονοδιάγραμμα υλοποίησης έως το 2030 και αφορούν στη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη, μέσω της ενσωμάτωσης οικονομίας, κοινωνίας και περιβάλλοντος σε όλους τους τομείς, με στόχο την ευημερία και την κατάλληλη προσαρμογή των υφιστάμενων συνθηκών στις τωρινές και μελλοντικές ανάγκες.
https://gslegal.gov.gr/?page_id=5506

Ο Αντόνιο Γκουτέρες, Γ.Γ. ΟΗΕ, αναφέρει «Το 2015 , οι παγκόσμιοι ηγέτες ενέκριναν ομόφωνα την Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Οι στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι το μονοπάτι που μας οδηγεί σε ένα κόσμο δικαιότερο, πιο ειρηνικό και ευημερούντα, και σε έναν υγιή πλανήτη. Είναι επίσης μια πρόσκληση για αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών. Δεν υπάρχει μεγαλύτερο καθήκον από το να επενδύσουμε στην ευημερία των νέων. Είμαι αποφασισμένος να διασφαλίσω πως ένας αποτελεσματικός και μεταρρυθμισμένος ΟΗΕ θα καταφέρει να επιτρέψει στους ανθρώπους παντού, του σήμερα και του αύριο, να ανταποκριθούν στις ανάγκες τους και να υλοποιήσουν τις προσδοκίες τους».

Οι 17 στόχοι και συνοπτικά το πλαίσιό τους αναφέρεται παρακάτω.

Στόχος 1: Μηδενική φτώχεια.

Ένας στους πέντε ανθρώπους των αναπτυσσόμενων περιοχών, σήμερα, ζει με λιγότερο από 1,25 δολάρια τη μέρα², ενώ αρκετοί είναι αυτοί που κινδυνεύουν να ξανά βρεθούν σε αυτή τη θέση. Οι άνθρωποι που ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας είναι περίπου 836 εκατομμύρια, ενώ βρίσκονται κυρίως στη Νότια Ασία, την Υποσαχάρια Αφρική και σε περιοχές με πολεμικές διαμάχες. Η φτώχεια, βέβαια, δεν είναι μόνο η έλλειψη πόρων και εισοδήματος για την εξασφάλιση βασικών αναγκών διαβίωσης, αλλά είναι η πείνα, ο υποσιτισμός, η περιορισμένη πρόσβαση και συμμετοχή στην εκπαίδευση, σε άλλες βασικές υπηρεσίες και στη λήψη αποφάσεων, αλλά και η κοινωνική διάκριση και ο αποκλεισμός. Οι επιδιώξεις του στόχου 1 είναι:

- Έως το 2030 η εξάλειψη της ακραίας φτώχειας για όλους τους ανθρώπους παντού.
- Έως το 2030 μείωση της αναλογίας ανδρών, γυναικών και παιδιών τουλάχιστον κατά το μισό, που ζουν κάτω από όλες τις διαστάσεις της φτώχειας.
- Έως το 2030 επίτευξη ουσιαστικής κάλυψης των φτωχών και ευάλωτων, μέσω κατάλληλων εθνικών συστημάτων και μέτρων κοινωνικής προστασίας.
- Έως το 2030 διασφάλιση ότι οι φτωχοί και οι ευάλωτοι θα έχουν ίσα δικαιώματα πρόσβασης στους οικονομικούς και φυσικούς πόρους, σε βασικές υπηρεσίες, στην ιδιοκτησία και τον έλεγχο της Γης, στη κληρονομιά, σε νέες τεχνολογίες και σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

² Η ακραία φτώχεια επί του παρόντος μετράται, με βάση τους ανθρώπους που ζουν με λιγότερα από 1,25 δολάρια τη μέρα.

- Έως το 2030 οικοδόμηση ανθεκτικότητας φτωχών και ευάλωτων και μείωση της έκθεσής τους σε ακραία καιρικά φαινόμενα, που έχουν να κάνουν με τις συνθήκες και άλλων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πιέσεων και καταστροφών, διασφάλιση πόρων από διάφορες αναπτυξιακές πηγές για τις αναπτυσσόμενες περιοχές, αλλά και δημιουργία σταθερού πολιτικού πλαισίου σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, μέσω αναπτυξιακών στρατηγικών, υπέρ των φτωχών και ευάλωτων σε θέματα ισότητας και δικαιωμάτων.

Στόχος 2: Μηδενική πείνα.

Η ταχεία υποβάθμιση, σήμερα, του εδάφους, του γλυκού νερού, των ωκεανών, των δασών και τις βιοποικιλότητας, σε συνδυασμό με τη κλιματική αλλαγή και τη πίεση στους πόρους, αποτελούν κινδύνους που συνδέονται με καταστροφές, ξηρασίες και πλημμύρες και επομένως δημιουργούν το υπόβαθρο της πείνας. Σήμερα, σε συνθήκες πείνας βρίσκονται περίπου 795 εκατομμύρια άνθρωποι (1 στους 9 ανθρώπους), ενώ μέχρι το 2050 αναμένονται να βρεθούν σε αυτές τις συνθήκες 2 δισεκατομμύρια επιπλέον άνθρωποι. Η συντριπτική πλειονότητα αυτών βρίσκεται σε αναπτυσσόμενες χώρες, με την νότια Ασία να κατέχει τα μεγαλύτερα ποσοστά υποσιτιζόμενων ανθρώπων (περίπου 281 εκατομμύρια άνθρωποι) και αμέσως μετά την Υποσαχάρια Αφρική, στην οποία οι υποσιτιζόμενοι άνθρωποι ξεπερνάνε το 23 – 30%. Ακόμα, 1 στα 3 παιδιά παρουσιάζουν καθυστερημένη ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες με το 45% περίπου των παιδικών θανάτων κάτω των πέντε ετών να οφείλεται σε κακή διατροφή. Επίσης, σε αυτές τις χώρες, 66 εκατομμύρια, περίπου, παιδιά που φοιτούν στο δημοτικό σχολείο, παρακολουθούν τα μαθήματά τους πεινασμένα.

Πριν από τις επιδιώξεις του στόχου 2, σημαντικό είναι να αναφερθεί η γεωργία, η οποία αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες της επισιτιστικής ασφάλειας και τον βασικό πυλώνα, πάνω στον οποίο μπορούν να βρεθούν οι λύσεις, του συγκεκριμένου παγκόσμιου προβλήματος. Η γεωργία είναι ο μεγαλύτερος τομέας απασχόλησης, αφού παρέχει βιοτικούς πόρους για το 40%, περίπου, του παγκόσμιου πληθυσμού σήμερα, ενώ πρόκειται για τη μεγαλύτερη πηγή εισοδήματος και θέσεων εργασίας για τα φτωχά νοικοκυριά της υπαίθρου και των αναπτυσσόμενων χωρών. Περίπου 500 εκατομμύρια μικρές φάρμες, σήμερα, παρέχουν το 80% της τροφής που καταναλώνεται στο μεγαλύτερο μέρος του αναπτυσσόμενου κόσμου.

Έτσι, σημαντικοί τρόποι ενίσχυσης της επισιτιστικής ασφάλειας, διατροφής των φτωχών και αύξησης της παραγωγής τροφίμων και βιοτικών πόρων, αποτελούν, η επένδυση σε άντρες και γυναίκες μικροκτηματίες, η ορθότερη χρήση της γεωργικής βιοποικιλότητας, οι ίδιες ευκαιρίες πρόσβασης σε πόρους, τόσο των ανδρών, όσο και των γυναικών και η πρόσβαση όλων σε ηλεκτρικό ρεύμα, αφού η ενεργειακή φτώχεια είναι βασική αιτία της πείνας και της αδυναμίας κάλυψης των μελλοντικών αναγκών.

Οι επιδιώξεις του στόχου 2 είναι:

- Έως το 2030 τερματισμός της πείνας και όλων των μορφών κακής διατροφής, αντιμετώπιση των διατροφικών αναγκών παιδιών, εφήβων κοριτσιών και εγκύων και διασφάλιση της πρόσβασης των φτωχών, ευάλωτων και παιδιών σε επαρκή τροφή για όλη τη διάρκεια του έτους.
- Έως το 2030 διπλασιασμός αγροτικής παραγωγικότητας και εισοδήματος μικροπαραγωγών τροφίμων, ασφαλή και ισότιμη πρόσβαση στη γη, τη γνώση, τα χρηματοπιστωτικά συστήματα και στη μη αγροτική απασχόληση.
- Έως το 2030 διασφάλιση χρήσης βιώσιμων συστημάτων παραγωγής τροφίμων και εφαρμογής γεωργικών πρακτικών που αυξάνουν τη παραγωγικότητα, συμβάλλουν στη διατήρηση των οικοσυστημάτων, από τη κλιματική αλλαγή και τις φυσικές καταστροφές και που βελτιώνουν τη ποιότητα της γης και του εδάφους.
- Έως το 2030 διατήρηση της γενετικής ποικιλίας των σπόρων, των φυτών και των ζώων, αλλά και δίκαιη και ισότιμη κατανομή ωφελημάτων από την σωστή διαχείριση και χρήση αυτών.
- Αύξηση επενδύσεων στις υποδομές υπαίθρου, στην αγροτική έρευνα και στη τεχνολογική ανάπτυξη, με σκοπό την ενίσχυση της αγροτικής παραγωγής στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Αποτροπή εμπορικών περιορισμών στις γεωργικές αγορές και υιοθέτηση μέτρων για τη σωστή λειτουργία των αγορών προϊόντων διατροφής, αλλά και περιορισμός ακραίας αστάθειας τιμών.

Στόχος 3: Καλή υγεία και ευημερία.

Οι υγιείς συνθήκες διαβίωσης και η ευημερία είναι απαραίτητα για τη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη. Έχουν γίνει πολύ σημαντικά βήματα τόσο για την αύξηση του προσδόκιμου ζωής και για τη μείωση της παιδικής και μητρικής θνησιμότητας, με τα εμβόλια, τις αντισυλληπτικές μεθόδους, την ιατρική περίθαλψη και τη προγεννητική φροντίδα, όσο και για τη πρόσβαση σε καθαρό νερό και εγκαταστάσεις αποχέτευσης, που έχουν μειώσει την ελονοσία, τη φυματίωση, τον ιό HIV/AIDS και άλλες ασθένειες. Ωστόσο, χρειάζεται ακόμη περισσότερη προσπάθεια για την επίλυση αυτών και άλλων ζητημάτων που προκύπτουν, ώστε να τείνουμε ολοένα και περισσότερο στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι επιδιώξεις του στόχου 3 είναι:

- Έως το 2030 μείωση της μητρικής θνησιμότητας σε λιγότερους από 70 θανάτους ανά 100.000 γεννήσεις, μείωση της νεογνικής θνησιμότητας στους 12 θανάτους ανά 1.000 γεννήσεις και μείωση της παιδικής θνησιμότητας, κάτω των πέντε ετών, σε 25 θανάτους ανά 1.000 γεννήσεις.
- Έως το 2030 τερματισμός επιδημιών του AIDS, της φυματίωσης, της ελονοσίας και άλλων παρόμοιων μεταδοτικών ασθενειών, αλλά και τερματισμός επιδημιών που μεταδίδονται μέσω του νερού.
- Έως το 2030 μείωση κατά το ένα τρίτο της θνησιμότητας από μη μεταδοτικές ασθένειες, μέσω πρόληψης και θεραπείας και προώθηση της ψυχικής υγείας και ευημερίας. Ακόμα, ενίσχυση πρόληψης και θεραπείας κατάχρησης ουσιών, ναρκωτικών και αλκοόλ.
- Έως το 2030 μείωση αριθμού παγκόσμιων θανάτων και τραυματισμών από τροχαία ατυχήματα και μείωση αριθμού παγκόσμιων θανάτων και ασθενειών από επικίνδυνες χημικές ουσίες, ρύπανση και μόλυνση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους.
- Έως το 2030 καθολική πρόσβαση στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, όπως προγραμματισμό, ενημέρωση και εκπαίδευση και επίτευξη καθολικής υγειονομικής κάλυψης (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των οικονομικών κινδύνων) και πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και σε βασικά φάρμακα και εμβόλια.

- Ενίσχυση θεσμικού πλαισίου του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον έλεγχο του καπνού σε όλες τις χώρες, υποστήριξη της έρευνας και της ανάπτυξης εμβολίων και φαρμάκων μεταδοτικών και μη μεταδοτικών ασθενειών και αύξηση χρηματοδότησης υγείας και προσλήψεων, ανάπτυξης, εκπαίδευσης και διατήρησης υγειονομικού δυναμικού των αναπτυσσόμενων χωρών.
- Ενίσχυση ικανότητας όλων των χωρών και κυρίως των αναπτυσσόμενων χωρών, για την έγκαιρη προειδοποίηση, μείωση και διαχείριση των εθνικών και παγκόσμιων κινδύνων για την υγεία.

Στόχος 4: Ποιοτική εκπαίδευση.

Η ποιοτική εκπαίδευση και επομένως το επίπεδο μόρφωσης, είναι η βάση της βελτίωσης της ανθρώπινης ζωής και ευημερίας, αλλά και της βιώσιμης ανάπτυξης. Έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στη πρόσβαση στην εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα και στη φοίτηση γυναικών και κοριτσιών και οι βασικές γνώσεις γραφής και ανάγνωσης έχουν βελτιωθεί πολύ. Ωστόσο, ακόμα, περίπου 57 εκατομμύρια παιδιά εξακολουθούν να μην φοιτούν σε σχολεία, κυρίως στην Υποσαχάρια Αφρική και σε περιοχές που πλήττονται από πολεμικές συγκρούσεις. Περίπου 130 εκατομμύρια νέοι παγκοσμίως παρουσιάζουν έλλειψη γραμματισμού με το 60% να αποτελούν οι γυναίκες. Έτσι, γίνεται κατανοητό πως χρειάζονται ακόμα παραπάνω κινήσεις και πρακτικές για την επίτευξη του στόχου της καθολικής εκπαίδευσης.

Οι επιδιώξεις του στόχου 4 είναι:

- Έως το 2030 διασφάλιση ότι όλα τα αγόρια και κορίτσια θα έχουν πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική ανάπτυξη, φροντίδα και εκπαίδευση και θα ολοκληρώνουν ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- Έως το 2030 διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης των ανδρών και γυναικών σε προσιτή και ποιοτική τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, σε τριτοβάθμια εκπαίδευση και πανεπιστήμια.
- Έως το 2030 αύξηση αριθμού νέων με επαγγελματικές δεξιότητες για απασχόληση, εργασία και επιχειρηματικότητα, αλλά και εξάλειψη διακρίσεων, βάσει φύλου, στην εκπαίδευση και στη πρόσβαση σε αυτή, αλλά και εξάλειψη διακρίσεων για ευάλωτους, ανάπηρους και αυτόχθονες πληθυσμούς.

- Έως το 2030 διασφάλιση επίτευξης γραμματισμού και αριθμητισμού στο σύνολο της νεολαίας και σε σημαντικό ποσοστό ενήλικων ανδρών και γυναικών, αλλά και διασφάλιση απόκτησης κατάλληλης γνώσης και δεξιοτήτων των εκπαιδευόμενων, συμπεριλαμβανομένου της βιωσιμότητας, των δικαιωμάτων, της ισότητας, της ειρήνης, της μη βίας και της συμβολής της κουλτούρας και του πολιτισμού στη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη.
- Οικοδόμηση και αναβάθμιση εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων για αποδοτικό μαθησιακό περιβάλλον για όλους.
- Ουσιαστική επέκταση αριθμού διαθέσιμων υποτροφιών στις αναπτυσσόμενες χώρες, με σκοπό τη προώθηση εγγραφών στην ανώτατη εκπαίδευση.
- Ουσιαστική αύξηση προσφοράς καταρτισμένου διδακτικού προσωπικού στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Στόχος 5: Ισότητα των φύλων.

Η ισότητα των φύλων, εκτός από θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, αποτελεί και ακρογωνιαίο λίθο για έναν ειρηνικό, βιώσιμο και με ευημερία κόσμο. Με την ισότιμη πρόσβαση των γυναικών στην εκπαίδευση, στην υγειονομική περίθαλψη, στην εργασία και στις πολιτικές και οικονομικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ενισχύεται η οικονομία, η βιωσιμότητα και η ανθρωπότητα συνολικά. Ο κόσμος έχει σημειώσει πρόοδο σε ότι αφορά την ισότητα των δύο φύλων. Περίπου στα δύο τρίτα των αναπτυσσόμενων χωρών υπάρχει πλέον ισότητα φύλων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ η αναλογία αγοριών – κοριτσιών στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση έχει εξισωθεί στην νότια Ασία και την Υποσαχάρια Αφρική, ενώ όμως τα εμπόδια παραμένουν πολλά για τα κορίτσια και τις γυναίκες στη δεύτερη χώρα. Οι γυναίκες, επίσης, κατέχουν πλέον περισσότερο από το 30% των εδρών στα εθνικά κοινοβούλια, σε σύνολο 46 χωρών. Βέβαια, οι γυναίκες και τα κορίτσια συνεχίζουν να υφίστανται εμπόδια, περιορισμούς, βία και διακρίσεις σε όλο τον κόσμο, για αυτό καθίστανται αναγκαίες περαιτέρω πρακτικές για την εξάλειψη αυτών.

Οι επιδιώξεις του στόχου 5 είναι:

- Τερματισμός, οπουδήποτε, και κάθε μορφής διακρίσεων, βίας και επιβλαβών πρακτικών, κατά των γυναικών και κοριτσιών.

- Παροχή δημόσιων υπηρεσιών, υποδομών και πολιτικών κοινωνικής προστασίας για αναγνώριση και εκτίμηση της μη αμειβόμενης φροντίδας και οικιακής εργασίας.
- Διασφάλιση της πλήρους, ισότιμης και αποτελεσματικής συμμετοχής γυναικών και κοριτσιών στη λήψη αποφάσεων στη πολιτική, οικονομική και δημόσια ζωή.
- Διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης, τόσο στη σεξουαλική, όσο και στην αναπαραγωγική υγεία, καθώς και διασφάλιση των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων.
- Μεταρρυθμίσεις παροχής ίσων δικαιωμάτων στις γυναίκες, που αφορούν οικονομικούς πόρους και πρόσβαση στην ιδιοκτησία, στον έλεγχο της γης, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, στις κληρονομίες και στους φυσικούς πόρους.
- Ενίσχυση χρήσης τεχνολογιών, πληροφορίας και επικοινωνίας, με σκοπό την ενδυνάμωση των γυναικών.
- Υιοθέτηση και ενίσχυση ορθών πολιτικών και νομοθεσιών για τη προώθηση της ισότητας των φύλων.

Στόχος 6: Καθαρό νερό και αποχέτευση.

Η διασφάλιση της διαθεσιμότητας, της προσβασιμότητας και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους, είναι ένα απαραίτητο κομμάτι για τον κόσμο και για τη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη. Στον πλανήτη, σήμερα, ναί μεν υπάρχει επαρκές διαθέσιμο γλυκό νερό, όμως δε, εξαιτίας των κακών οικονομικών συνθηκών και ελλειπών υποδομών πεθαίνουν κάθε χρόνο εκατομμύρια άνθρωποι, μεταξύ τους και πολλά παιδιά, από ασθένειες που συνδέονται με την ανεπαρκή παροχή νερού, την αποχέτευση και την υγιεινή γενικότερα. Η κακή ποιότητα του νερού, η λειψυδρία, οι ανεπαρκείς εγκαταστάσεις υγιεινής και η ξηρασία έχουν επιπτώσεις τόσο στην επισιτιστική ασφάλεια, στις ευκαιρίες και στις επιλογές των νοικοκυριών, όσο και στη κακή διατροφή και τη πείνα σε όλες τις φτωχότερες και αναπτυσσόμενες περιοχές και χώρες του πλανήτη.

Αν και τα τελευταία χρόνια, το ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού, που έχει πρόσβαση σε βελτιωμένες πηγές πόσιμου νερού, έχει αυξηθεί, οι άνθρωποι που εξακολουθούν να παραμένουν χωρίς νερό είναι περίπου 663 εκατομμύρια, ενώ εκείνοι που χρησιμοποιούν πηγές πόσιμου νερού, μολυσμένες με περιττώματα, είναι περίπου 1,8 δισεκατομμύρια. Η λειψυδρία επηρεάζει πλέον περισσότερο από το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού, ενώ 2,4 δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε βασικές εγκαταστάσεις υγιεινής, όπως τουαλέτες. Περισσότερο από το 80% των λυμάτων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων καταλήγει σε ποτάμια ή θάλασσες χωρίς καμία επεξεργασία, ενώ περίπου το 70% του συνόλου του νερού που προέρχεται από ποτάμια και λίμνες χρησιμοποιείται για άρδευση και οι πλημμύρες και οι φυσικές καταστροφές που σχετίζονται με το νερό αντιπροσωπεύουν, περίπου, το 70% των θανάτων που οφείλονται σε φυσικές καταστροφές. Ακόμα, περίπου, 1.000 παιδιά πεθαίνουν τη μέρα από ασθένειες που σχετίζονται με το νερό και την υγιεινή.

Οι επιδιώξεις του στόχου 6 είναι:

- Έως το 2030 επίτευξη καθολικής, επαρκούς και ισότιμης πρόσβασης σε ασφαλές και προσιτό πόσιμο νερό και σε εγκαταστάσεις και συστήματα υγιεινής για όλους, με ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες, τα κορίτσια και τους ευάλωτους.
- Έως το 2030 βελτίωση της ποιότητας του νερού με μείωση ή εξάλειψη ρύπανσης, χημικών και ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων και σημαντική αύξηση της ανακύκλωσης του νερού παγκοσμίως.
- Έως το 2030 αντιμετώπιση της λειψυδρίας, μέσω της ουσιαστικής αύξησης της αποδοτικότητας της χρήσης του νερού και της διασφάλισης της βιώσιμης άντλησης και προμήθειάς του.
- Έως το 2030 εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης υδατικών πόρων και διασφάλιση προστασίας και αποκατάστασης υδατικών οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων βουνών, δασών, υδροβιότοπων, ποταμών και λιμνών.
- Έως το 2030 επέκταση διεθνούς συνεργασίας για οικοδόμηση ικανοτήτων των αναπτυσσόμενων χωρών σε δραστηριότητες και προγράμματα που σχετίζονται με το νερό, την υγιεινή, τη συλλογή υδάτων και αφαλάτωση, την αποδοτικότητα χρήσης υδατικών πόρων, την επεξεργασία υγρών αποβλήτων και την ανακύκλωση.

Στόχος 7: Φτηνή και καθαρή ενέργεια.

Η ενέργεια είναι βασικός πυλώνας αντιμετώπισης οποιασδήποτε πρόκλησης έρχεται να αντιμετωπίσει ο κόσμος και ιδιαίτερα για την οικονομία, την εργασία, την ασφάλεια, την κλιματική αλλαγή, τους πόρους και την αύξηση του εισοδήματος. Για αυτό το λόγο η διασφάλιση μιας βιώσιμης ενέργειας, που αποβλέπει στη καθολική πρόσβαση σε σύγχρονες πηγές ενέργειας και βελτιώνει και αυξάνει την αποδοτικότητα και τη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, μεταμορφώνει την ευημερία και τη ζωή στο πλανήτη. Σήμερα, ένας στους πέντε ανθρώπους δεν έχει πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια σύγχρονης μορφής, ενώ 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι στηρίζονται στη ξυλεία, τον γαιάνθρακα, τον ξυλάνθρακα και τα ζωικά απόβλητα για θέρμανση και μαγείρεμα. Έτσι, δεδομένων αυτών, αλλά και της συμβολής της ενέργειας στη κλιματική αλλαγή που αντιπροσωπεύει το 60% των συνολικών εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, γίνεται αντιληπτή η σημαντικότητα της μείωσης της έντασης του άνθρακα στην ενέργεια, ως μια από τις επιδιώξεις του στόχου της φτηνής, καθαρής και βιώσιμης ενέργειας.

Οι επιδιώξεις του στόχου 7 είναι:

- Έως το 2030 διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε προσιτές, αξιόπιστες και σύγχρονες υπηρεσίες ενέργειας, αύξηση του μεριδίου ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο σύνολο της παγκόσμιας ενέργειας, διπλασιασμός του παγκόσμιου ποσοστού βελτίωσης της αποδοτικότητας της ενέργειας και ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας για τη διευκόλυνση της πρόσβασης της καθαρής ενέργειας στην έρευνα και την τεχνολογία, συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της ενεργειακής αποδοτικότητας και των προηγμένων και καθαρών τεχνολογιών ορυκτών καυσίμων.
- Προώθηση επενδύσεων για ενεργειακές υποδομές και τεχνολογίες καθαρής ενέργειας.
- Επέκταση των υποδομών και αναβάθμιση τεχνολογίας για τη παροχή σύγχρονων και βιώσιμων υπηρεσιών ενέργειας για τις αναπτυσσόμενες περιοχές και χώρες.

Στόχος 8: Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη.

Σήμερα, η πρόοδος είναι βραδεία και άνιση, με τον μισό, περίπου, παγκόσμιο πληθυσμό να ζει με λιγότερο από 2 δολάρια τη μέρα, κατά μέσο όρο, και τη διαρκή έλλειψη ισονομίας στις ευκαιρίες και στην εργασία να είναι γεγονός. Ακόμα, η υποκατανάλωση, η ανεπάρκεια επενδύσεων, η αύξηση της παγκόσμιας ανεργίας και η αύξηση του ποσοστού των ανθρώπων που ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας, είναι στοιχεία που κάνουν αναγκαία τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και την αναθεώρηση και τον εκσυγχρονισμό των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών που στοχεύουν στην εξάλειψη της φτώχειας, στην ισόνομη ανάπτυξη, στην ισοκατανομή της προόδου, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη δημιουργία ίσων ευκαιριών για όλους στην απασχόληση.

Οι επιδιώξεις του στόχου 8 είναι:

- Διατήρηση κατά κεφαλήν οικονομικής ανάπτυξης, βάσει την εθνική περίσταση, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Προώθηση τομέων υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντασης εργασίας για μεγαλύτερη οικονομική παραγωγικότητα, μέσω της τεχνολογίας και της καινοτομίας.
- Πολιτικές στήριξης της παραγωγικής δραστηριότητας, της δημιουργίας αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, της επιχειρηματικότητας, της δημιουργικότητας και της καινοτομίας, αλλά και ενθάρρυνση των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της πρόσβασής τους στα χρηματοπιστωτικά συστήματα.
- Βελτίωση αποδοτικότητας παγκόσμιων πόρων σε σχέση με τη κατανάλωση και τη παραγωγή και διαχωρισμός οικονομικής ανάπτυξης και υποβάθμισης του περιβάλλοντος, μέσω της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής.
- Επίτευξη, τόσο, πλήρους απασχόλησης, αξιοπρεπών θέσεων εργασίας για άνδρες, γυναίκες, νέους και άτομα με αναπηρίες και εξασφάλιση ισονομίας στις αμοιβές, όσο και επίτευξη της μείωσης του ποσοστού των νέων που δεν μορφώνονται / εκπαιδεύονται ή απασχολούνται.
- Εξάλειψη αναγκαστικής εργασίας, τερματισμός σύγχρονης δουλείας και εμπορίας ανθρώπων και εξάλειψη παιδικής εργασίας και στρατολόγησης παιδιών – στρατιωτών.

- Προστασία εργασιακών δικαιωμάτων, προαγωγή ασφαλών συνθηκών εργασίας για όλους και εφαρμογή πολιτικών προώθησης, τόσο του βιώσιμου τουρισμού, που δημιουργεί θέσεις εργασίας και ανάδειξη πολιτισμού, όσο και της ενίσχυσης της ικανότητας των χρηματοπιστωτικών θεσμών για εξασφάλιση της πρόσβασης σε τραπεζικές, ασφαλιστικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες για όλους.
- Αύξηση υποστήριξης της πρωτοβουλίας για βοήθεια για το εμπόριο στις αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές και ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικών για την απασχόληση των νέων.

Στόχος 9: Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές.

Η αύξηση της παραγωγικότητας, των εισοδημάτων και η επίτευξη της βιωσιμότητας, όπως και βελτιώσεις στην υγεία και την εκπαίδευση, προϋποθέτουν επενδύσεις στις υποδομές. Η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς βιομηχανική ανάπτυξη είναι η βάση για τη τεχνολογική πρόοδο και επομένως για την ευημερία και το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων. Έτσι η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ένας συνδυασμός της τεχνολογικής προόδου, της καινοτομίας και της βιομηχανοποίησης. Η σημαντικότητα και η αναγκαιότητα της επίτευξης αυτού του συνδυασμού, αλλά και των αντίστοιχων υποδομών, αναδεικνύεται από στοιχεία που παρατηρεί κανείς στις αναπτυσσόμενες, κυρίως, χώρες όπου υπάρχει έλλειψη βασικών υποδομών στους δρόμους, την ηλεκτρική ενέργεια, στην υγιεινή, το νερό και στο τομέα τεχνολογίας, πληροφορίας και επικοινωνιών. Ακόμα, περίπου, 2,6 δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια, 2,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι, παγκοσμίως, δεν έχουν πρόσβαση σε βασικές εγκαταστάσεις υγιεινής, 800 εκατομμύρια, περίπου, άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε νερό, ενώ περίπου 1,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστες τηλεφωνικές υπηρεσίες.

Οι επιδιώξεις του στόχου 9 είναι:

- Δημιουργία βιώσιμων και ανθεκτικών υποδομών για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της ανθρώπινης ευημερίας.
- Έως το 2030 προαγωγή βιώσιμης βιομηχανοποίησης και αύξηση ποσοστού απασχόλησης στο βιομηχανικό κλάδο.
- Ενίσχυση και βοήθεια πρόσβασης των μικρών βιομηχανικών επιχειρήσεων, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

- Έως το 2030 αναβάθμιση υποδομών ως προς τη βιωσιμότητα, αυξάνοντας την αποδοτική χρήση των πόρων και ενθαρρύνοντας τη χρήση περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών και βιομηχανικών μεθόδων.
- Ενθάρρυνση και ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας και ανάπτυξης³ της τεχνολογίας στο βιομηχανικό κλάδο, ενθαρρύνοντας έτσι τη καινοτομία.

Στόχος 10: Λιγότερες ανισότητες.

Ενώ η διεθνής κοινότητα έχει κάνει βήματα προόδου για την απαλλαγή των ανθρώπων από την φτώχεια και του αποκλεισμούς, η ανισότητα εξακολουθεί να υφίσταται σε πολλά αναπτυσσόμενα κράτη, με τις διαφορές στη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες να είναι μεγάλες. Ακόμα, ενώ η ανισότητα εισοδήματος μεταξύ χωρών έχει μειωθεί, η ανισότητα στο εσωτερικό των χωρών έχει αυξηθεί, κάτι που δείχνει την αναγκαιότητα της σημασίας της βιώσιμης ανάπτυξης που αφορά στο συνδυασμό της οικονομικής, της περιβαλλοντικής και της κοινωνικής ανάπτυξης.

Οι επιδιώξεις του στόχου 10 είναι:

- Έως το 2030 προοδευτική επίτευξη και διατήρηση αύξησης του εισοδήματος του κατώτερου 40% του πληθυσμού με ρυθμό μεγαλύτερο από τον εθνικό μέσο όρο.
- Έως το 2030 ενδυνάμωση της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ένταξης όλων.
- Διασφάλιση ισότιμων ευκαιριών και μείωση ανισοτήτων, μέσω της εξάλειψης νόμων που επιτρέπουν διακρίσεις.
- Υιοθέτηση πολιτικών και νομοθεσιών, ιδιαίτερα φορολογικών και μισθολογικών, για την επίτευξη μεγαλύτερης ισότητας στη κοινωνία.

³ Η Έρευνα και Ανάπτυξη ή Research and Development, γνωστή ως R n D, αφορά σε συγκεκριμένο τμήμα των επιχειρήσεων που ασχολείται με την έρευνα και την ανάπτυξη, αλλά και την οργάνωση πειραμάτων με σκοπό την ανάπτυξη νέων, καινοτόμων προϊόντων ή τη βελτίωση υφιστάμενων. Το κόστος της Έρευνας και Ανάπτυξης σε μια επιχείρηση και το ρίσκο, αποτελούν βασικούς κινδύνους των λειτουργιών του τμήματος αυτού.

- Βελτίωση και ρύθμιση παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών αγορών, διασφάλιση ενισχυμένης εκπροσώπησης των αναπτυσσόμενων χωρών στη λήψη παγκόσμιων αποφάσεων και διευκόλυνση της μετανάστευσης και κινητικότητας των ανθρώπων, μέσω καλά σχεδιασμένων μεταναστευτικών πολιτικών.
- Ειδική και διαφοροποιημένη διαχείριση ως προς τις αναπτυσσόμενες χώρες και ενθάρρυνση της αναπτυξιακής βοήθειας και των χρηματικών ροών, μέσω Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, σε αυτές τις χώρες.
- Έως το 2030 μείωση σε ποσοστό μικρότερο του 3% των εξόδων συναλλαγής για τα εμβάσματα μεταναστών και εξάλειψη ροών εμβασμάτων με κόστος που ξεπερνάει το 5%.

Στόχος 11: Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες.

Η διατήρηση των πόλεων, οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα οικονομικής και κοινωνικής προόδου στους ανθρώπους, με βιώσιμο τρόπο ώστε να δημιουργούνται θέσεις εργασίας, αλλά να μην γίνεται κατάχρηση γης, περιβάλλοντος και πόρων είναι μία από τις μεγαλύτερες σημερινές προκλήσεις. Η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η έλλειψη κονδυλίων βασικών υπηρεσιών, η έλλειψη επαρκούς στέγασης και η έλλειψη υποδομών είναι κάποια από τα βασικότερα στοιχεία των πόλεων, σήμερα, που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Ακόμα, παραπάνω από 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι (σχεδόν η μισή ανθρωπότητα) κατοικούν σε πόλεις, με παραπάνω από το 60% του παγκόσμιου πληθυσμού να αναμένεται να κατοικεί σε αστικά κέντρα τα επόμενα χρόνια, ενώ περίπου 1 δισεκατομμύρια άνθρωποι ζουν σε παραγκουπόλεις, με τον αριθμό συνεχώς να αυξάνεται. Η ταχεία αστικοποίηση επιφέρει πίεση στα αποθέματα νερού, πόρων και στις συνθήκες βασικών υπηρεσιών, ενώ οι πόλεις καταλαμβάνουν μόλις το 3 με 5% του εδάφους της γης, αλλά είναι υπεύθυνες για το 70 με 80%, περίπου, της κατανάλωσης ενέργειας και υπεύθυνες για το 75% της εκπομπής αερίων του άνθρακα. Οι πυκνοκατοικημένες πόλεις μπορούν να επιφέρουν τεράστια κέρδη και καινοτομίες, αλλά και ταυτόχρονη μείωση κατανάλωσης πόρων και ενέργειας, μέσω μιας βιώσιμης και αιεφόρου ανάπτυξης με προσφορά ίσων ευκαιριών και πρόσβαση όλων στις βασικές υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, ενέργειας και στέγασης.

Οι επιδιώξεις του στόχου 11 είναι:

- Έως το 2030 διασφάλιση πρόσβασης όλων στις βασικές υπηρεσίες και αναβάθμιση φτωχογειτονιών.
- Έως το 2030 προσφορά ασφαλών και βιώσιμων συστημάτων μεταφοράς για όλους και βελτίωση ασφάλειας των δρόμων, με έμφαση τις γυναίκες, τα παιδιά, τους ηλικιωμένους, τους ευάλωτους και των ατόμων με αναπηρίες.
- Έως το 2030 ολοκληρωμένος, βιώσιμος και χωρίς αποκλεισμούς σχεδιασμός ανθρώπινων οικισμών και αστικοποίησης για όλους, υπό τη προστασία και τη διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.
- Έως το 2030 σημαντική μείωση τόσο του αριθμού των θανάτων και πληγέντων από φυσικές καταστροφές, όσο και των οικονομικών απωλειών από τέτοιες καταστροφές.
- Έως το 2030 μείωση του δυσμενούς κατά κεφαλήν αντίκτυπου των πόλεων στο περιβάλλον με ιδιαίτερη προσοχή στη ποιότητα του αέρα και στη διαχείριση αστικών αποβλήτων, αλλά και καθολική πρόσβαση, χωρίς αποκλεισμούς, σε πράσινους και δημόσιους χώρους για όλους.
- Υποστήριξη περιφερειακής ανάπτυξης, υπό τον δεσμό οικονομικού, κοινωνικού και περιβαλλοντικού τομέα.
- Αύξηση αριθμού πόλεων που προσαρμόζονται στη κλιματική αλλαγή και στην ανθεκτικότητα απέναντι στις φυσικές καταστροφές.
- Υποστήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων περιοχών και χωρών για την οικοδόμηση βιώσιμων, ανθεκτικών και πράσινων κτιρίων, με τη χρήση τοπικών υλών.

Στόχος 12: Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή.

Η βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή στοχεύει στη πιο ποιοτική και με ευημερία ζωή για όλους, μέσω της αειφόρου ανάπτυξης, δηλαδή της δημιουργίας πολλών και ποιοτικών με όσο το δυνατόν λιγότερους πόρους, αυξάνοντας τα καθαρά κέρδη ευημερίας και μειώνοντας τόσο το μελλοντικό κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος, όσο και το σημερινό, αλλά συμβάλλοντας επίσης στην μείωση της φτώχειας, στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στον θεμιτό ανταγωνισμό και στην μέγιστη αποδοτικότητα πόρων, ενέργειας, υποδομών και υπηρεσιών, υπό ένα πράσινο και βιώσιμο πρότυπο. Η δημιουργία του συστήματος αυτού απαιτεί τη δημιουργία μιας νέας νοοτροπίας από τον παραγωγό μέχρι τον καταναλωτή και τη συνεργασία όλων των φορέων σε όλη την εφοδιαστική αλυσίδα, μέσω ενημέρωσης, μόρφωσης και πληροφόρησης ενός νέου βιώσιμου τρόπου και προτύπου ζωής. Το πρόβλημα της σπανιότητας των πόρων και της μείωσής τους σε σχέση με την αύξηση του πληθυσμού και των αναγκών αφορά, σε αριθμούς, ορισμένα στοιχεία. Κάθε χρόνο, σχεδόν, το 1/3 του παραγόμενου φαγητού καταλήγει να σαπίζει σε κάδους απορριμμάτων και να καταστρέφεται χωρίς ευκαιρία ανακύκλωσης, ενώ η αντικατάσταση των κοινών λαμπτήρων με λαμπτήρες οικονομίας, θα μπορούσε να εξοικονομήσει, περίπου, 120 δισεκατομμύρια ετησίως. Ωστόσο, τα τρόφιμα επηρεάζουν το περιβάλλον, μέσω της παραγωγής και επεξεργασίας τους και μέσω των συνηθειών κατανάλωσης ενέργειας των νοικοκυριών με το μαγείρεμα κλπ. Έτσι, ενώ από τη μία πολλά δισεκατομμύρια τόνοι τροφής καταλήγουν ετησίως στους κάδους και η υπερκατανάλωση τροφής επηρεάζει το περιβάλλον και την υγεία του ανθρώπου, από την άλλη παραπάνω από 1 δισεκατομμύρια άνθρωποι, ετησίως, υποσιτίζονται και λιμοκτονούν. Η υποβάθμιση του εδάφους και του θαλάσσιου περιβάλλοντος, αλλά και η μη βιώσιμη χρήση του νερού και η υπεραλίευση, είναι ορισμένα από τα πολλά που μειώνουν την ικανότητα των φυσικών πόρων να μας προμηθεύουν με τρόφιμα. Λιγότερο από το 3% του νερού στον πλανήτη είναι πόσιμο, με τον άνθρωπο να μολύνει το πόσιμο, αυτό, νερό με ρυθμό μεγαλύτερο από ότι η φύση μπορεί να το ανακυκλώσει, ενώ η λειψυδρία και οι δαπανηρές υποδομές που χρειάζονται για τη παροχή του νερού αυτού είναι γεγονός. Ακόμα, περισσότεροι από 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι δεν έχουν ακόμα πρόσβαση σε πόσιμο νερό.

Σε ότι αφορά την ενέργεια, παρά τη βελτίωση της απόδοσής της, σήμερα, η χρήση της ολοένα και αυξάνεται, ενώ τα μηχανοκίνητα οχήματα και οι εναέριες μεταφορές διπλασιάζονται και τριπλασιάζονται. Τα νοικοκυριά, τέλος, είναι υπεύθυνα για παραπάνω από το 20% της εκπομπής αερίων του άνθρακα.

Οι επιδιώξεις του στόχου 12 είναι:

- Εφαρμογή βιώσιμου προτύπου παραγωγής και κατανάλωσης με ηγεσία ανεπτυγμένων χωρών, στηριζόμενες στην ανάπτυξη και τις ικανότητες των αναπτυσσόμενων χωρών.
- Έως το 2030 επίτευξη βιώσιμης διαχείρισης και επαρκούς χρήσης των φυσικών πόρων και μείωση, κατά το ήμισυ, των κατά κεφαλήν παραγόμενων αποβλήτων τροφίμων παγκοσμίως σε όλη τη διάρκεια της παραγωγικής και εφοδιαστικής αλυσίδας.
- Επίτευξη περιβαλλοντικά ορθής χρήσης χημικών αποβλήτων σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους και σημαντική μείωση εκπομπής τους στον αέρα, το νερό και το έδαφος.
- Προαγωγή, ενθάρρυνση και προώθηση βιωσιμότητας επιχειρήσεων και καταναλωτών, αλλά και ουσιαστική μείωση παραγωγής των αποβλήτων, παγκοσμίως, καθώς και πρόληψη, ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση.
- Στήριξη επιστημονικής και τεχνολογικής ικανότητας αναπτυσσόμενων χωρών με σκοπό την ώθηση του βιώσιμου προτύπου παραγωγής και κατανάλωσης.
- Ανάπτυξη και χρήση εργαλείων παρακολούθησης αντίκτυπου της βιώσιμης ανάπτυξης στον βιώσιμο τουρισμό, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη κουλτούρα και τα προϊόντα.
- Εξορθολογισμός μη αποδοτικών επιδοτήσεων για τα ορυκτά καύσιμα που ενθαρρύνουν την ανεξέλεγκτη κατανάλωση και τις αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Στόχος 13: Δράση για το κλίμα.

Η κλιματική αλλαγή, η οποία οφείλεται κατά κύριο λόγο στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από την ανθρώπινη δραστηριότητα, επηρεάζει κάθε μέρος, πλέον, της γης και είναι η αιτία για επιπτώσεις όπως η ακραία αλλαγή καιρικών συνθηκών, τα ακραία καιρικά φαινόμενα και η άνοδος της στάθμης της θάλασσας. Βέβαια, οι ρυθμοί της αλλαγής που απαιτείται, ολοένα και εντείνονται, με όλο και περισσότερους ανθρώπους να στρέφονται στις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, με μέτρα που μειώνουν τις εκπομπές των αερίων. Οι επιπτώσεις που έχει η κλιματική αλλαγή σε όλα τα επίπεδα της ζωής στη γη φαίνεται από στοιχεία όπως η αύξηση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας κατά 1, περίπου, βαθμό Κελσίου, από το 1880 έως σήμερα, από την ολοένα και μεγαλύτερη μείωση της παραγωγής βασικών καλλιεργειών, από την αύξηση της μέσης στάθμης της θάλασσας κατά 19, περίπου, εκατοστά από το 1901 έως σήμερα και από την αύξηση των παγκόσμιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Έτσι γίνεται απαραίτητη η σωστή εκμετάλλευση της τεχνολογίας, με τα κατάλληλα τεχνολογικά μέτρα, ώστε να περιοριστεί η αύξηση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας, αλλά και να περιοριστούν σημαντικά όλες οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Οι επιδιώξεις του στόχου 13 είναι:

- Ενίσχυση της ανθεκτικότητας όλων των χωρών, αλλά και της ικανότητας προσαρμογής τους έναντι των επιπτώσεων από τη κλιματική αλλαγή.
- Ενσωμάτωση όλων των μέτρων για τη κλιματική αλλαγή στις εθνικές πολιτικές και στρατηγικές.
- Βελτίωση εκπαίδευσης και ενίσχυση ευαισθητοποίησης για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, τη προσαρμογή, τη μείωση των επιπτώσεων, αλλά και την έγκαιρη προειδοποίηση.
- Εφαρμογή δέσμευσης ανεπτυγμένων χωρών σχετικά με τη διάθεση χρημάτων στις αναπτυσσόμενες χώρες, για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, με ανάληψη ουσιαστικών δράσεων και τη πλήρη λειτουργία του πράσινου ταμείου για το κλίμα.⁴

⁴ Το πράσινο ταμείο για το κλίμα είναι ένα ταμείο που ιδρύθηκε από συμβάσεις για τη κλιματική αλλαγή που έχουν κάνει τα Ηνωμένα Έθνη και αποτελεί μια λειτουργική οντότητα χρηματοοικονομικού μηχανισμού, με σκοπό την βοήθεια των αναπτυσσόμενων χωρών ως προς την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και στόχο την υποστήριξη έργων, προγραμμάτων, πολιτικών και άλλων δραστηριοτήτων.

- Προώθηση μηχανισμών για την αύξηση της ικανότητας αποτελεσματικού σχεδιασμού και διαχείρισης θεμάτων που αφορούν τη κλιματική αλλαγή στις αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές.

Στόχος 14: Ζωή στο νερό.

Οι ωκεανοί και το σύνολο της θαλάσσιας ζωής είναι ζωτικής σημασίας για την ανθρωπότητα και τη λειτουργία της, αφού στοιχεία όπως το νερό της βροχής, το πόσιμο νερό, ο καιρός, το κλίμα, οι ακτογραμμές, το οξυγόνο που αναπνέουμε και η τροφή που καταναλώνουμε αποτελούν προϊόντα που μας παρέχει και ρυθμίζει η θάλασσα. Οι ωκεανοί καλύπτουν τα $\frac{3}{4}$ της επιφάνειας της γης, περιλαμβάνουν το 97% του νερού του πλανήτη και αντιπροσωπεύουν το 99% του χώρου, όπου ζουν τα έμβια όντα, ενώ παραπάνω από 3 δισεκατομμύρια άνθρωποι εξαρτώνται από τη θάλασσα και παράκτια βιοποικιλότητα για τον βιοπορισμό τους. Ακόμα, η αγοραία αξία των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων ανέρχεται, περίπου, στα 3 τρισεκατομμύρια ετησίως, με τους ωκεανούς να περιέχουν εκατομμύρια είδη ζώων, να απορροφούν παραπάνω από το 30% του διοξειδίου του άνθρακα που παράγει η ανθρωπότητα μειώνοντας έτσι τον αντίκτυπο της παγκόσμιας θέρμανσης και αποτελώντας τη μεγαλύτερη πηγή πρωτεΐνης του κόσμου. Επομένως, η θάλασσα αλιεία και δραστηριότητα, γενικά, απασχολεί είτε έμμεσα, είτε άμεσα παραπάνω από 200 εκατομμύρια ανθρώπους. Έτσι, δεδομένου του ότι παραπάνω από το 40% των ωκεανών επηρεάζεται από ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως, μεταξύ άλλων, η μόλυνση και η υπεραλίευση, ένα από τα πιο σημαντικά κλειδιά για τη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη είναι η προσεκτική διαχείριση του παγκόσμιου πόρου που ονομάζεται θαλάσσια ζωή και θάλασσα γενικότερα.

Οι επιδιώξεις του στόχου 14 είναι:

- Πρόληψη και σημαντική μείωση όλων των μορφών θαλάσσιας ρύπανσης από τις ανθρώπινες δραστηριότητες και βιώσιμη διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων και παράκτιων οικοσυστημάτων, με σκοπό την αποφυγή των δυσμενών επιπτώσεων, μέσω της ενίσχυσης της ανθεκτικότητάς τους, αλλά και της αποκατάστασής τους.
- Ρύθμιση αλιευτικής συγκομιδής και αντιμετώπιση υπεραλίευσης και παρόμοιων δραστηριοτήτων με σκοπό την αποκατάσταση των αποθεμάτων αλιευμάτων για τη μέγιστη βιώσιμη απόδοση.
- Διατήρηση τουλάχιστον του 10% των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών.

- Έως το 2030 αύξηση των οικονομικών ωφελειών των μικρών νησιωτικών αναπτυσσόμενων χωρών και περιοχών, από τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων, μέσω της βιώσιμης διαχείρισης της αλιείας, των υδατοκαλλιεργειών και του τουρισμού.
- Αύξηση της επιστημονικής και γνώσης και ανάπτυξη ερευνητικών ικανοτήτων για θαλάσσια τεχνολογία, με σκοπό τη βελτίωση της υγείας των ωκεανών και την ενίσχυση της συμβολής της θαλάσσιας βιοποικιλότητας στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων νησιωτικών περιοχών και χωρών.
- Βιώσιμη χρήση ωκεανών και των πόρων του και παροχή πρόσβασης των μικρών αλιέων στους θαλάσσιους πόρους και στις θαλάσσιες αγορές.

Στόχος 15: Ζωή στη στεριά.

Τα δάση αποτελούν βασικό στοιχείο για τη καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και τη προστασία της βιοποικιλότητας, ενώ αποτελούν το σπίτι ορισμένων αυτόχθονων πληθυσμών, παρέχοντας επισιτιστική ασφάλεια και καταφύγιο. Τα δάση καλύπτουν το 30% της επιφάνειας της γης, όμως κάθε χρόνο χάνονται, περίπου, 13 εκατομμύρια εκτάρια δασών, λόγω της διαρκούς υποβάθμισης των ξηρών περιοχών και των συνθηκών ερημοποίησης. Τα έντονα καιρικά φαινόμενα και η ερημοποίηση είναι μερικές από τις βασικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, που οφείλονται στην ανθρώπινη δραστηριότητα και επηρεάζουν τόσο τις ζωές και το βιοπορισμό εκατομμυρίων ανθρώπων στη μάχη κατά της φτώχειας, όσο και τις προσπάθειες προσαρμογής της βιώσιμης ανάπτυξης. Όπως προαναφέρθηκε, τα δάση αποτελούν το σπίτι για περισσότερο από το 80% των χερσαίων ζώων, φυτών και εντόμων, ενώ από τα δάση εξαρτώνται για το βιοπορισμό τους παραπάνω από 1,5 δισεκατομμύριο άνθρωποι, με παραπάνω από τα 70 εκατομμύρια να αποτελούν αυτόχθονες λαοί. Η υποβάθμιση του εδάφους από τη κλιματική αλλαγή και την ερημοποίηση επηρεάζει σοβαρά παραπάνω από το 50% της γης, που χρησιμοποιείται για γεωργία, κάτι που επηρεάζει άμεσα δισεκατομμύρια ανθρώπους που εξαρτώνται από αυτή για τον βιοπορισμό τους και τη καταπολέμηση της φτώχειας. Ενώ χάνονται εκατομμύρια εκτάρια δασών το χρόνο και έχουν, ήδη, χαθεί δισεκατομμύρια εκτάρια, παράλληλα από τα 9.000 περίπου είδη ζώων στο κόσμο, έχει εξαφανιστεί παραπάνω από το 8% και απειλείται με εξαφάνιση το 22% περίπου.

Περισσότερο από το 80% της ανθρώπινης διατροφής στηρίζεται στα φυτά και περισσότερο από το 80% των ανθρώπων που ζουν στις αγροτικές περιοχές, αναπτυσσόμενων χωρών και περιοχών, βασίζεται σε φάρμακα φυτικής προέλευσης για τη βασική υγειονομική τους περίθαλψη. Ακόμα, τα δέντρα που έχουν μελετηθεί για πιθανή τους αξιοποίηση δεν είναι πολλά, ενώ οι μικροοργανισμοί και τα ασπόνδυλα αποτελούν βασικό στοιχείο των υπηρεσιών του οικοσυστήματος, ωστόσο η συνεισφορά τους είτε δεν είναι γνωστή, είτε δεν αναγνωρίζεται. Έτσι η διαχείριση των δασών, η καταπολέμηση της ερημοποίησης και η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και της γνώσης για τα δάση και τη ζωή στη στεριά είναι αναγκαία.

Οι επιδιώξεις του στόχου 15 είναι:

- Διασφάλιση διατήρησης, αποκατάστασης και βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων και των οικοσυστημάτων εσωτερικών υδάτων, όπως δάση, υδροβιότοποι και βουνά, σύμφωνα με τις διεθνείς συμφωνίες και προαγωγή της εφαρμογής της βιώσιμης διαχείρισης όλων των τύπων δασών με σκοπό την αποκατάσταση της υποβάθμισής τους και την ουσιαστική αύξηση της αναδάσωσης και δάσωσης παγκοσμίως.
- Έως το 2030 καταπολέμηση της απερίθωσης και ερημοποίησης και αποκατάσταση των υποβαθμισμένων εδαφών και επιδίωξη επίτευξης κόσμου με μηδενική υποβάθμιση γης.
- Έως το 2030 διασφάλιση διατήρησης των ορεινών οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητάς τους με σκοπό την ενίσχυση της ικανότητάς τους να παρέχουν οφέλη που χρειάζονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη και ανάληψη ουσιαστικής δράσης για τη μείωση της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων και της βιοποικιλότητάς τους και για προστασία και τη πρόληψη της εξαφάνισης των απειλούμενων ειδών.
- Προαγωγή τόσο του δίκαιου και ισόνομου καταμερισμού των οφελών από τη χρήση γενετικών πόρων, όσο και της πρόσβασης σε αυτούς τους πόρους, αλλά και άμεση ανάληψη δράσης για τον τερματισμό της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας.
- Ενσωμάτωση της αξίας των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητάς τους στους εθνικούς και τοπικούς σχεδιασμούς μείωσης της φτώχειας.

- Κινητοποίηση και αύξηση οικονομικών πόρων, από κάθε πηγή, για τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων, αλλά και για τη χρηματοδότηση της βιώσιμης διαχείρισης των δασών στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Ενίσχυση της παγκόσμιας στήριξης των προσπαθειών καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών και αύξηση ικανότητας των τοπικών κοινοτήτων για επιδίωξη ευκαιριών βιώσιμων συνθηκών διαβίωσης.

Στόχος 16: Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί.

Ο στόχος αυτός, για τη βιώσιμη ανάπτυξη, αφορά στη προαγωγή ειρηνικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς με ισότιμη παροχή πρόσβασης στη δικαιοσύνη, στους συμμετοχικούς θεσμούς και τα δικαιώματα. Η διαφθορά, η δωροδοκία, η κλοπή και η φοροδιαφυγή κοστίζουν παραπάνω από 1 τρισεκατομμύριο δολάρια, το χρόνο, για τις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ το ποσοστό των παιδιών που εγκαταλείπουν τη πρωτοβάθμια εκπαίδευση, λόγω των συγκρούσεων στις χώρες τους, ξεπερνάει το 50%, κάτι που υποδεικνύει τις επιπτώσεις των ασταθών συνθηκών της κοινωνίας στην εκπαίδευση. Το κράτος δικαίου, που συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη, αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για τη βιώσιμη ανάπτυξη σε εθνικό, αλλά και διεθνές επίπεδο.

Οι επιδιώξεις του στόχου 16 είναι:

- Σημαντική μείωση όλων των μορφών βίας και των σχετικών ποσοστών θανάτου, τερματισμός της κακοποίησης, εκμετάλλευσης, εμπορίας ανθρώπων, βίας και βασανιστηρίων που υφίστανται τα παιδιά και προαγωγή του κράτους δικαίου σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, με τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους και παντού.
- Έως το 2030 σημαντική μείωση των παράνομων ροών χρημάτων και όπλων, ανάκτηση κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων και καταπολέμηση κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος.
- Ουσιαστική μείωση κάθε μορφής διαφθοράς και δωροδοκίας, ανάπτυξη αποτελεσματικών, υπεύθυνων και διαφανών θεσμών και διασφάλιση της υπεύθυνης και χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχικής και αντιπροσωπευτικής λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα.
- Διερεύνηση και ενίσχυση της συμμετοχής των αναπτυσσόμενων χωρών στους θεσμούς της παγκόσμιας διακυβέρνησης.

- Έως το 2030 παροχή νομικής ταυτότητας σε όλους, διασφάλιση της δημόσιας πρόσβασης σε πληροφορίες και προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών σύμφωνα με τις αντίστοιχες εθνικές και διεθνείς νομοθεσίες και συμφωνίες.
- Ενίσχυση των σχετικών εθνικών θεσμών για την οικοδόμηση ικανοτήτων, στις αναπτυσσόμενες χώρες, που αφορά τη πρόληψη της βίας και της καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του εγκλήματος.
- Προαγωγή και εφαρμογή νόμων που δεν θα δημιουργούν διακρίσεις στις κοινωνίες, αλλά και προαγωγή και εφαρμογή πολιτικών που θα ενισχύουν τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Στόχος 17: Συνεργασία για τους στόχους.

Η επίτευξη της ατζέντας 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει τη συνεργασία ανάμεσα στις κυβερνήσεις, τον ιδιωτικό τομέα και ολόκληρη τη κοινωνία, με κοινό όραμα και αξίες και με επίκεντρο τον άνθρωπο και τον πλανήτη, τόσο σε παγκόσμιο και περιφερειακό, όσο και σε εθνικό, αλλά και τοπικό επίπεδο. Η επίσημη βοήθεια για αναπτυξιακούς σκοπούς, σε δολάρια, όλο και αυξάνεται, ενώ η ψηφιακή μόρφωση και η χρήση του διαδικτύου ολοένα και αυξάνεται στη νεολαία, αλλά και γενικότερα στις αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές.

Οι επιδιώξεις του στόχου 17 είναι:

- Η χρηματοδότηση, μέσω της επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας και των δεσμεύσεων των ανεπτυγμένων χωρών προς τις αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές, η κινητοποίηση περαιτέρω χρηματοδοτικών πόρων και πηγών, η βοήθεια επίτευξης της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των χρεών των αναπτυσσόμενων χωρών και περιοχών, αλλά και η υιοθέτηση και εφαρμογή συνθηκών και πολιτικών προσέλκυσης επενδύσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές.

- Ενίσχυση συνεργασίας περιφερειακών και διεθνών συνεργασιών περί πρόσβασης στην επιστήμη, τη τεχνολογία, τη καινοτομία και την αντίστοιχη γνώση, αλλά και ανάπτυξη της διάδοσης και της διάχυσης περιβαλλοντικά ορθών και θεμιτών τεχνολογιών στις αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές, όπως και επίτευξη της πλήρους λειτουργίας της τράπεζας τεχνολογίας⁵, της επιστήμης και της καινοτομίας στις αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές.
- Ενίσχυση της διεθνούς στήριξης για την εφαρμογή και οικοδόμηση της ικανότητας των αναπτυσσόμενων χωρών να προωθήσουν τα εθνικά σχέδια εφαρμογής όλων των στόχων για τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- Προαγωγή ενός καθολικού, χωρίς διακρίσεις και ισότιμου συστήματος εμπορίου, μέσω της ολοκλήρωσης των αντίστοιχων δεσμεύσεων, αύξηση των εξαγωγών των αναπτυσσόμενων χωρών και τουλάχιστον διπλασιασμός του μεριδίου των παγκόσμιων εξαγωγών αυτών των χωρών, αλλά και υλοποίηση της εφαρμογής της ελεύθερης, διάφανης και διαρκούς πρόσβασης των αναπτυσσόμενων χωρών στις αγορές.
- Επίτευξη θεσμικής και πολιτικής συνοχής, μέσω της ενίσχυσης της παγκόσμιας μακροοικονομικής σταθερότητας και των αντίστοιχων πολιτικών, της ενίσχυσης της συνοχής των πολιτικών περί βιώσιμης ανάπτυξης και του σεβασμού του πολιτικού χώρου και της ηγεσίας σε ότι αφορά την θέσπιση και εφαρμογή πολιτικών για την εξάλειψη της φτώχειας και της βιώσιμης ανάπτυξης γενικά.
- Επίτευξη εταιρικών συνεργασιών, τόσο του ιδιωτικού τομέα για διαμοιρασμό της γνώσης, όσο και του ιδιωτικού με τον δημόσιο τομέα για άντληση πόρων.
- Επίτευξη ελέγχου και αξιοπιστίας των στοιχείων περί αύξησης της διαθεσιμότητας υψηλής ποιότητας δεδομένων, διαχωρισμένων βάσει εισοδήματος, φύλου, ηλικίας, εθνικότητας, τοποθεσίας κλπ.
- Έως το 2030 αξιοποίηση των υφιστάμενων πρωτοβουλιών περί ανάπτυξης τρόπων μέτρησης της προόδου της βιώσιμης ανάπτυξης και περί οικοδόμησης στατιστικής ικανότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές.

⁵ Η τράπεζα τεχνολογίας (technology bank) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τις λιγότερο ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες, αποτελεί ένα παγκόσμιο εργαλείο που αφορά σε πρωτοβουλίες για τη τόνωση και την ενίσχυση της παραγωγής της έρευνας και ανάπτυξης περί τεχνολογίας και ανάπτυξης, με σκοπό την υποστήριξη των περιφερειακών και εθνικών προσπαθειών για ψηφιακό μετασχηματισμό και χρήση της τεχνολογίας για μία βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

1.4 Ανακεφαλαίωση

Αφού έγινε η ανάλυση τόσο του ορισμού και της έννοιας της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης, όσο και των βασικών στόχων της, σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως τους θέτει ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, μπορούν να αντληθούν από κάθε στόχο τα βασικά στοιχεία, μέσα από τα οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί η εσωτερίκευση των εξωτερικοτήτων της κλιματικής αλλαγής και των υφιστάμενων παγκόσμιων συνθηκών, με σκοπό την επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Ακόμα, μέσα από αυτά τα στοιχεία για την εσωτερίκευση, αλλά και μέσω της σύνδεσής τους με την πράσινη μετάβαση στον επιχειρηματικό κόσμο, γίνεται, επίσης, αντιληπτή και η αναγκαιότητα, τόσο της ίδιας της πράσινης μετάβασης, μέσω του μηχανισμού εσωτερίκευσης των εξωτερικοτήτων, αλλά όσο και η ανάγκη δημιουργίας του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου και των κατάλληλων συνθηκών για την λειτουργία της πράσινης επιχειρηματικότητας. Έτσι, εν συνεχεία, αφού παρουσιασθεί ο τρόπος με τον οποίο έφτασε σήμερα ο κόσμος να έχει ανάγκη από μια βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη, αλλά και από μία πράσινη μετάβαση, θα αναλυθούν επίσης οι τρόποι με τους οποίους η πράσινη επιχειρηματικότητα εκμεταλλεύεται σωστά τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης για να επιτευχθεί η εσωτερίκευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ - ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Το γεγονός της αναγκαιότητας, σήμερα, της επίτευξης της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης, δηλαδή μιας πράσινης μετάβασης τόσο σε επιχειρηματικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, δεν είναι τυχαίο, αφού έχει δημιουργηθεί μέσα στα χρόνια από διάφορα σημαντικά γεγονότα που έχουν στιγματίσει την ανθρωπότητα, αλλά και μέσα από τη δημιουργία διάφορων νοοτροπιών του ανθρώπου για τη χρήση της γης, του περιβάλλοντος και συνολικά του κόσμου, που δεν είναι οι κατάλληλες για τους στόχους που έχουν τεθεί παραπάνω. Έτσι με την ιστορική αναδρομή στον κοινωνικό και επιχειρηματικό κόσμο, μέσω των κυμάτων Kondratiev, θα μπορεί να γίνει αντιληπτό και το υπόβαθρο της ανάγκης της βιωσιμότητας και της αειφορίας, των οποίων η επιτυχία βασίζεται στην πράσινη μετάβαση, μέσω της εσωτερίκευσης όλων των βλαβερών αποτελεσμάτων, έως σήμερα, γνωστών ως εξωτερικότητες.

2.2 Τα κύματα Kondratiev

Στα οικονομικά ως κύματα Kondratiev ονομάζονται υποθετικά φαινόμενα κύκλου μέσα στη παγκόσμια οικονομία και ιστορία. Τα φαινόμενα αυτά συνδέονται στενά και άμεσα με τη τεχνολογία και έχουν να κάνουν με διακυμάνσεις και ανόδους ή καθόδους της ανάπτυξης, της ύφεσης και συνολικά της οικονομίας, μέσα από αυτά τα γεγονότα ή φαινόμενα. Οι οικονομικοί, αυτοί, κύκλοι υποστηρίζεται ότι διαρκούν σαράντα με εξήντα χρόνια, ενώ ξεκινάνε με μια εικοσιπενταετή φάση ανόδου ή ανάπτυξης, μέσω της εμφάνισης νέων τεχνολογιών και συγκεκριμένων ξεχωριστών γεγονότων, ενώ καταλήγει στο τέλος του κύκλου σε μια οικονομική κρίση, ύστερα από μια αντίστοιχη εικοσιπενταετή φάση καθόδου ή ύφεσης. Επομένως, ο Kondratiev ήταν αυτός που μελέτησε ποσοτικά το πρότυπο ανόδου – καθόδου των οικονομικών κύκλων, μέσω της σύνδεσης της οικονομίας και της κοινωνίας με την έρευνα και ανάπτυξη, τη καινοτομία και την τεχνολογική αλλαγή γενικότερα.

Έτσι προτού παρουσιασθούν τα πέντε με έξι κύματα Kondratiev, θα αναλυθεί τόσο ο τρόπος δημιουργίας ενός κύματος, όσο και τα στάδια από τα οποία περνάει μια ολόκληρη κοινωνία και οικονομία κατά τον κύκλο του κύματος.

Στάδιο 1.

Το πρώτο στάδιο έχει να κάνει με την επιστημονική έρευνα που με τη σειρά της ανακαλύπτει νέους τρόπους αξιοποίησης των νόμων της φύσης, κάτι που ονομάζεται βασική έρευνα⁶.

Στάδιο 2.

Η εξέλιξη της νέας γνώσης και των νέων τεχνολογιών δημιουργούν επιχειρηματικές ευκαιρίες.

Στάδιο 3.

Η παραγωγή και εμπορευματοποίηση των νέων κατηγοριών προϊόντων, μετά την εξέλιξη, γίνεται μέσω της ανάδυσης νέων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας.

Στάδιο 4.

Οι αγορές μεγαλώνουν και εισέρχονται σε αυτές νέοι ανταγωνιστές, που επενδύουν σε νέα παραγωγική δυναμικότητα.

Στάδιο 5.

Ωρίμανση τεχνολογίας και υπερκάλυψη της ζήτησης από τη παραγωγή με αποτέλεσμα την πτώση των τιμών.

Στάδιο 6.

Η υπερβάλλουσα παραγωγή και η πτώση των τιμών οδηγούν στην έξοδο των πιο αδύναμων επιχειρήσεων από την αγορά και επομένως σε αύξηση της ανεργίας.

Στάδιο 7.

Η κρίση μεταφέρεται τόσο στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, όσο και στις χρηματαγορές (τράπεζες), με αποτέλεσμα μια πιο βαθιά ύφεση.

⁶ Η Έρευνα και Ανάπτυξη αποτελείται από τρεις μορφές έρευνας. Είναι η βασική έρευνα, δηλαδή η δημιουργία νέας γνώσης χωρίς πρωταρχικό σκοπό τη πρακτική εφαρμογή ή χρήση, είναι η εφαρμοσμένη έρευνα, που είναι ερευνητική δραστηριότητα για τη δημιουργία γνώσης με σκοπό την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου και είναι η ανάπτυξη, δηλαδή η συστηματική ερευνητική δραστηριότητα, που βασίζεται σε μια υφιστάμενη γνώση και στοχεύει στην παραγωγή και εμπορευματοποίηση ενός νέου προϊόντος ή στην βελτίωση ενός προϊόντος που ήδη υπάρχει.

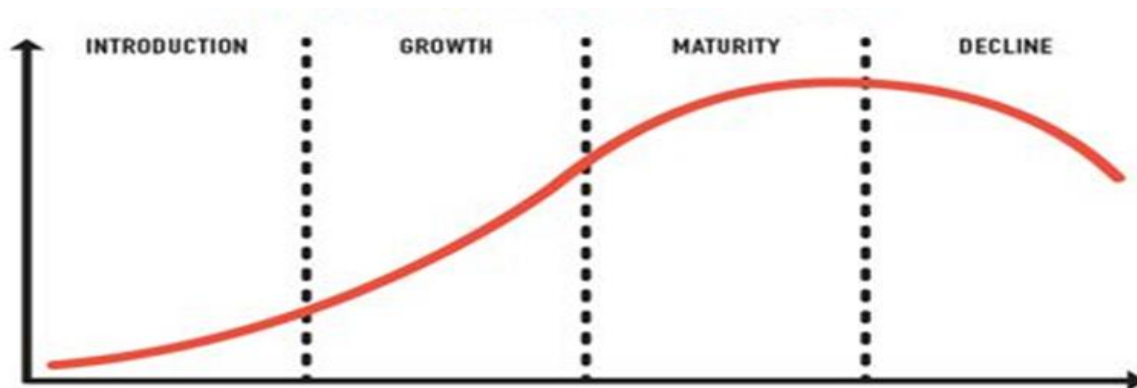
Στάδιο 8.

Ανάδυση νέων επιστημονικών ανακαλύψεων και τεχνολογιών, με αποτέλεσμα τη δημιουργία βάσεων για την αρχή ενός νέου κύματος Kondratiev.

Τα στάδια ενός κύματος Kondratiev, φαίνονται και στο παρακάτω διάγραμμα, μέσα από την απεικόνιση της πορείας του κύκλου ενός τέτοιου κύματος.

Διάγραμμα 2.1

Διαγραμματική απεικόνιση σταδίων τεχνολογικού κύκλου ενός κύματος Kondratiev.

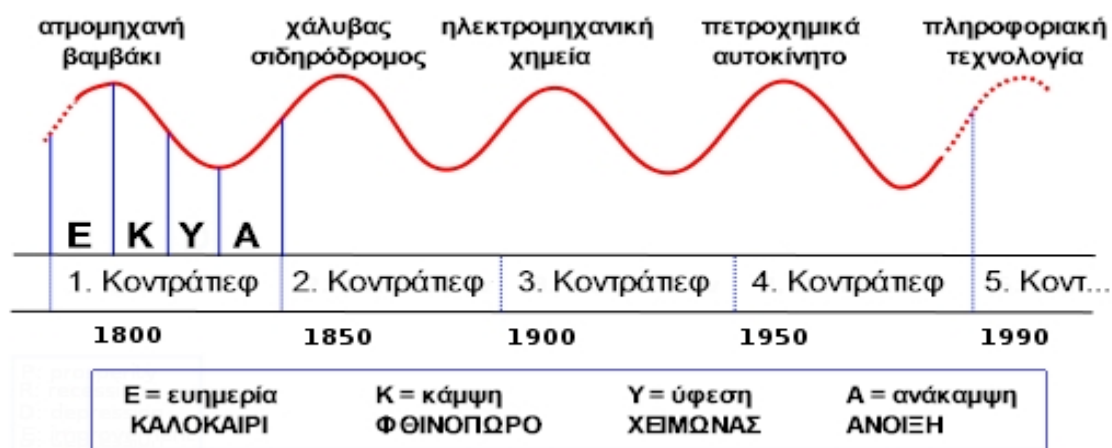
Πηγή: <https://businessrev.gr/>

Όπως φαίνεται και από το διάγραμμα 2.1, στην αρχική φάση της εισαγωγής γίνεται η ανακάλυψη και η ανάπτυξη της γνώσης, αλλά και η εξέλιξη και η εμπορευματοποίησή της. Στη συνέχεια στη φάση της ανάπτυξης γίνεται η διεύρυνση της αγοράς με την ένταξη των ανταγωνιστών και την αύξηση της παραγωγής και της έντασης επενδύσεων, ενώ στην επόμενη φάση είναι η ωρίμανση της τεχνολογίας, με το πλεόνασμα και την πτώση των τιμών. Στη τελευταία, πτωτική, φάση βρίσκεται η γενίκευση της ύφεσης και της κρίσης, αλλά και οι επιπτώσεις στην οικονομία και τη κοινωνία, όπως η ανεργία.

Ο Kondratiev στις ανακαλύψεις και στα συμπεράσματά του από τις μελέτες και τις αναλύσεις του, περί οικονομικών κύκλων, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, αναγνωρίζει τέσσερις φάσεις από τις οποίες περνάει ένα κύμα ή αλλιώς ένας κύκλος οικονομικός.

Πίνακας 2.1

Τα πέντε κύματα Kondratiev.

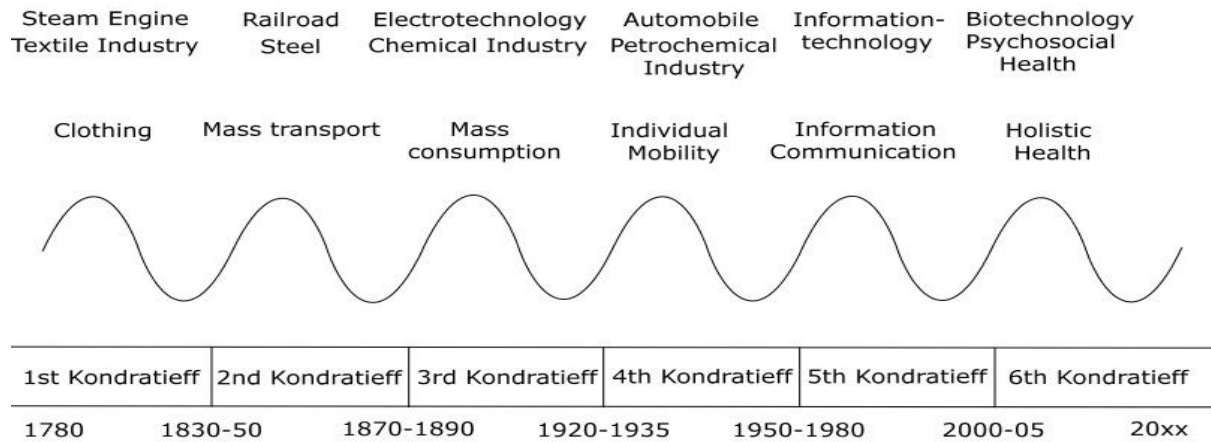

Πηγή: <https://kristifolia.wordpress.com>

Ενώ στον πίνακα 2.1 παρατηρούνται τα πέντε κύματα του Kondratiev, πολλοί οικονομολόγοι σήμερα πιστεύουν πως ο πέμπτος οικονομικός κύκλος έχει τελειώσει περίπου ανάμεσα στο έτος 2005 και 2015 και αυτή τη στιγμή διανύουμε το έκτο κύμα Kondratiev. Όπως φαίνεται και από τον πίνακα 2.1, ένα κύμα αρχίζει με την ευημερία (καλοκαίρι), συνεχίζει με την κάμψη (φθινόπωρο) και την ύφεση (χειμώνας) και καταλήγει σε μια εκ νέου ανάκαμψη (άνοιξη) από την οποία θα αρχίσει το επόμενο κύμα Kondratiev.

Πίνακας 2.2

Τα έξι κύματα Kondratieff.

Πηγή: <https://www.sociostudies.org/>

Στον πίνακα 2.2 φαίνονται τώρα όλα τα κύματα Kondratieff, συμπεριλαμβανομένου του έκτου κύματος, που όπως λέγεται διανύουμε, με το πρώτο κύμα να αφορά την ατμομηχανή, το βαμβάκι και γενικά την βιομηχανική επανάσταση και να ξεκινάει γύρω στο 1780 με 1800. Το δεύτερο κύμα αφορά στην εποχή του ατμού, του χάλυβα, και του σιδηρόδρομου (μαζικές μεταφορές) και αρχίζει περίπου το 1830 με 1850, ενώ το τρίτο κύμα έχει να κάνει με την εποχή της βαριάς μηχανικής, της ηλεκτροτεχνολογίας και ηλεκτρομηχανικής, αλλά και της χημικής βιομηχανίας (μαζική κατανάλωση), ενώ αρχίζει το 1870 με 1900. Έτσι βγαίνοντας από τον 19^ο αιώνα και μπαίνοντας στον 20^ο αιώνα αρχίζει το τέταρτο κύμα του Kondratieff, που χρονολογείται, περίπου, το 1920 με 1950 και αφορά στο τρόπο κίνησης του ατόμου και συγκεκριμένα στο αυτοκίνητο, τη πετροχημική βιομηχανία και στην εποχή του πετρελαίου, λαδιού, ηλεκτρικής ενέργειας και μαζικής παραγωγής. Το πέμπτο κύμα έχει να κάνει με τη πληροφοριακή τεχνολογία και επικοινωνία και αρχίζει, όπως φαίνεται, στα τέλη του 20^{ου} αιώνα, ενώ τελειώνει, όπως προαναφέρθηκε, γύρω στο 2005 με 2015 για να αρχίσει το νέο ή έκτο κύμα Kondratieff, το οποίο αφορά σε τεχνητή νοημοσύνη, βιοτεχνολογία, ψυχοκοινωνική και ολιστική υγεία, αλλά και αειφόρο και βιώσιμη ανάπτυξη.

2.3 Ανακεφαλαίωση

Αναλύοντας την έννοια των οικονομικών κύκλων της ανθρωπότητας και ειδικότερα τα κύματα Kondratiev και καταλήγοντας στο έκτο κύμα, το οποίο διανύουμε, επιβεβαιώνεται η σημαντικότητα της αειφορίας και της βιώσιμης ανάπτυξης, μέσω της στοχευμένης και οργανωμένης παγκόσμιας πράσινης μετάβασης και αυτό γιατί εκτός των θετικών αποτελεσμάτων και της προόδου που αντίκρισε ο άνθρωπος και η Γη, λόγω των κυμάτων και των ανακαλύψεων, υπήρχαν και υπάρχουν πολλές αρνητικές εξωτερικότητες⁷ από αυτές τις διαδικασίες, που μια τέτοια πράσινη μετάβαση θεωρείται, πλέον, αναγκαία. Έτσι, μέσω της πράσινης μετάβασης, με το εργαλείο της πράσινης επιχειρηματικότητας, η ανθρωπότητα έχει την μεγάλη ευκαιρία να εσωτερικεύσει (μέθοδοι, τρόποι και πράξεις αντιμετώπισης των αρνητικών εξωτερικοτήτων) αυτές τις αρνητικές εξωτερικότητες, ώστε όχι μόνο να πετύχει το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και να την αφομοιώσει μέσα σε ολόκληρη τη παγκόσμια νοοτροπία, δημιουργώντας μια νέα κανονικότητα και καθημερινότητα βασισμένη στις νέες ανάγκες και στις νέες συνθήκες της κοινωνίας, της Γης και ολόκληρης της ανθρωπότητας.

⁷ Οι εξωτερικότητες (εξωτερική οικονομία) υπάρχουν όταν οι πράξεις κάποιου που συμμετέχει σε μια αγορά ή οικονομία επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά κάποιον άλλον που συμμετέχει στην ίδια αγορά ή οικονομία, χωρίς να υπάρχουν οικονομικές αποζημιώσεις. Οι αρνητικές εξωτερικότητες αφορούν σε δυσμενή επηρεασμό τρίτων, από τις πράξεις κάποιων άλλων, όπως για παράδειγμα η μόλυνση του περιβάλλοντος για την ανθρωπότητα (αρνητική εξωτερικότητα), από την βιομηχανική παραγωγή (πράξη).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

3.1 Εισαγωγή

Με την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης, επιτυγχάνεται και η πράσινη μετάβαση της ανθρωπότητας σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Με την επίτευξη αυτών των στόχων, επομένως, γίνεται η εσωτερίκευση των προαναφερόμενων εξωτερικοτήτων, δηλαδή η αφομοίωση των αντικτύπων και των αποτελεσμάτων, από τη Γη και την ανθρωπότητα, όλων των γεγονότων και των ανακαλύψεων από τους οικονομικούς κύκλους και τα κύματα, με τρόπο τέτοιο, ώστε να επιτυγχάνεται η σωστή εκμετάλλευση και εδραίωση των θετικών εξωτερικοτήτων και αποτελεσμάτων, αλλά και να αντιμετωπίζονται οι αρνητικές εξωτερικότητες και οι δυσμενείς συνέπειες. Το κλειδί, ο βασικός πυλώνας και το εργαλείο για να γίνει αυτό, αποτελεί, φυσικά, η πράσινη επιχειρηματικότητα και οι λειτουργίες της τόσο σε ιδιωτικό, ατομικό, αλλά και δημόσιο επίπεδο, όσο και σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Από τη μία, το θεωρητικό πλαίσιο της πράσινης επιχειρηματικότητας αφορά σε όλες τις λειτουργίες, πτυχές και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να γίνει η αφομοίωση και εκμετάλλευσή της από τον άνθρωπο, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις τοπικού, περιφερειακού, εθνικού και παγκόσμιου επιπέδου, ενώ από την άλλη το πρακτικό ή λειτουργικό πλαίσιο της πράσινης επιχειρηματικότητας έχει να κάνει με την ποσοτικοποίηση των παραπάνω τρόπων εκμετάλλευσης, όπως μεταξύ άλλων, με δείκτες, στατιστικά εργαλεία, οργανωτικά εργαλεία και εργαλεία διαχείρισης.

3.2 Το θεωρητικό πλαίσιο της πράσινης επιχειρηματικότητας

Βλέποντας τους 17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και τις εξωτερικότητες των οικονομικών κύκλων ή κυμάτων Kondratiev και αναλύοντας όλα αυτά, γίνονται κατανοητές τόσο οι ανάγκες για μια πράσινη μετάβαση και βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη, όσο και οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί αυτό, μέσω της πράσινης επιχειρηματικότητας.

Έτσι, ταξινομώντας τις ανάγκες και τους τρόπους, το θεωρητικό πλαίσιο της πράσινης επιχειρηματικότητας αφορά το ιδιωτικό επίπεδο που έχει να κάνει με τον ιδιωτικό και επιχειρηματικό τομέα και τη πράσινη μετάβασή του, δηλαδή μια βιώσιμη ή πράσινη επιχείρηση, αλλά και με το δημόσιο τομέα, τη τοπική αυτοδιοίκηση και τις κυβερνήσεις, δηλαδή τη μετάβαση της οικονομίας και των λειτουργιών της συνολικά, σε μία πράσινη οικονομία, κάτι που θα αποτελεί το υπόβαθρο, τον βασικό πυλώνα, το θεσμικό πλαίσιο και το βασικό μέσο χρηματοδότησης της βιώσιμης ή πράσινης επιχείρησης.

3.2.1 Έννοια της πράσινης επιχειρηματικότητας

Η πράσινη επιχειρηματικότητα έχει να κάνει με διάφορους τομείς, όπως την ίδια τη παραγωγή και τη διαδικασία της, τη παροχή υπηρεσιών και τη προώθηση προϊόντων και ενσωματώνει στην αντίληψη και τη λειτουργία της καθημερινότητας την προστασία του περιβάλλοντος και την οικονομική, αλλά και κοινωνική ανάπτυξη και ευημερία. Η πράσινη επιχειρηματικότητα εστιάζει τόσο στη ποιότητα ζωής, όσο και στη διατήρηση και στην ήπια και θεμιτή αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος και αποσκοπεί στη δημιουργία μιας νέας νοοτροπίας ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών, σε έναν νέο στρατηγικό σχεδιασμό και στην ανασυγκρότηση της οικονομίας εν συναρτήσει φύσης και κοινωνίας. Η βασική προϋπόθεση της εφαρμογής της πράσινης επιχειρηματικότητας έχει να κάνει με τη προσαρμογή της παραγωγικής διαδικασίας σε πρακτικές φιλικές ως προς το περιβάλλον και με τη προσαρμογή στη καινοτομία και στη δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος ως προς τη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη. Η δραστηριότητα της πράσινης επιχειρηματικότητας μπορεί να αφορά τόσο τον πρωτογενή, όσο και τον δευτερογενή και τριτογενή τομέα της παραγωγής. Επομένως η πράσινη επιχειρηματικότητα αποτελεί την υιοθέτηση μιας νοοτροπίας από τη παραγωγή έως την τυποποίηση και τη διάθεση του προϊόντος ή της υπηρεσίας και τα οφέλη της επιτυχίας υιοθέτησης, εφαρμογής και λειτουργίας της πράσινης επιχειρηματικότητας έχουν να κάνουν με:

- Τη βελτιστοποίηση της αξιοποίησης των φυσικών πόρων
- Την ολοένα και μικρότερη φύρα⁸

⁸ Φύρα είναι η σπατάλη χρημάτων και φυσικών πόρων που καταλήγουν στα σκουπίδια, ενώ θα μπορούσαν να εκμεταλλευθούν αλλιώς. Η πράσινη επιχειρηματικότητα και οι πράσινες ή βιώσιμες επιχειρήσεις δεν έχουν φύρα, αφού στη φύση δεν υπάρχουν σκουπίδια, γιατί ότι δε χρειάζεται για έναν οργανισμό είναι <<τροφή>> για έναν άλλο.

- Την αποδοτικότερη κάλυψη των αναγκών του ανθρώπου
- Τη προστασία και αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος που απειλείται
- Τη διεύρυνση του καταναλωτικού κοινού
- Τη δημιουργία νέων ανταγωνιστικότερων αγορών με συγκριτικό πλεονέκτημα
- Τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των εργαζομένων
- Τη μείωση του κόστους των επιχειρήσεων
- Τη προσέλκυση εργατικού δυναμικού
- Την εξειδίκευση
- Την εσωτερίκευση εξωτερικοτήτων.

3.2.2 Στρατηγική γαλάζιων ωκεανών έναντι στρατηγικής κόκκινων ωκεανών για την απόκτηση συγκριτικού πλεονεκτήματος

Οι στρατηγικές του επιχειρηματικού κόσμου ποικίλουν, με τη προϋπόθεση των υφιστάμενων αναγκών και επιδιώξεων κάθε επιχείρησης, για το σκοπό της μεγιστοποίησης του κέρδους, ωστόσο θα μπορούσαν να ταξινομηθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Τη στρατηγική των γαλάζιων ωκεανών και τη στρατηγική των κόκκινων ωκεανών. Με την ανάλυση στη συνέχεια να καταλήγει στους λόγους για τους οποίους η πράσινη επιχειρηματικότητα είναι βασισμένη σε μια στρατηγική όπως αυτή των γαλάζιων ωκεανών.

Επιχειρηματική στρατηγική των κόκκινων ωκεανών.

Η στρατηγική των κόκκινων ωκεανών στην επιχειρηματικότητα, αφορά στον ανταγωνισμό ανάμεσα σε πολλές επιχειρήσεις για την προσέλκυση πελατών και γενικότερα ανθρώπων. Ειδικότερα, εδώ έχουμε να κάνουμε με τους υφιστάμενους και γνωστούς κλάδους της αγοράς και γενικά την αγορά σαν σύνολο και τις επιχειρήσεις να εκμεταλλεύονται την υπάρχουσα ζήτηση και να υποκύπτουν στο δίλλημα στρατηγική ηγεσίας κόστους ή διαφοροποίησης⁹. Επομένως, κατά τη στρατηγική των κόκκινων ωκεανών, όλα παίρνονται ως δεδομένα από τις επιχειρήσεις και απλώς υπάρχει ο ανταγωνισμός κι η επιδίωξη της μεγιστοποίησης κέρδους, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εξωτερικότητες και οι τρόποι εσωτερίκευσής τους.

⁹ Οι βασικότερες στρατηγικές στην επιχειρηματικότητα είναι η στρατηγική ηγεσίας κόστους και η στρατηγική διαφοροποίησης, με τη πρώτη να δίνει έμφαση στη μείωση του κόστους με σκοπό την μεγιστοποίηση των κερδών και με τη δεύτερη στρατηγική να δίνει έμφαση στη διαφοροποίηση της παραγωγικής διαδικασίας ή του υφιστάμενου προϊόντος / υπηρεσίας με σκοπό την δημιουργία καινοτομίας και επομένως τη μεγιστοποίηση των κερδών.

Επιχειρηματική στρατηγική των γαλάζιων ωκεανών.

Από την άλλη ο βασικός πυλώνας της επιχειρηματικής στρατηγικής των γαλάζιων ωκεανών, δεν αφορά στον συμβιβασμό και την εκμετάλλευση της υπάρχουσας αγοράς και ζήτησης, αλλά έχει να κάνει με τη δημιουργία τόσο νέων αγορών και νέας ζήτησης, αλλά και με τη δημιουργία νέας νοοτροπίας προώθησης, διάθεσης και αγοράς προϊόντων, υπηρεσιών κλπ. Επομένως, κατά αυτή τη στρατηγική, γίνεται αναζήτηση του χώρου της αγοράς που είναι γενικά άγνωστος και που δεν επηρεάζει τον υπόλοιπο γνωστό χώρο (κόκκινος ωκεανός). Έτσι η στρατηγική των γαλάζιων ωκεανών αποτελεί έναν υβριδικό τρόπο επιχειρηματικότητας αφού δίνει αξία στη καινοτομία με τον συνδυασμό μείωσης κόστους, διαφοροποίησης και ποιότητας, χωρίς να υποκύπτει στο δίλλημα που αντιμετωπίζει η στρατηγική των κόκκινων ωκεανών.

Σύγκριση επιχειρηματικής στρατηγικής κόκκινων και γαλάζιων ωκεανών.

Πίνακας 3.1

Διαφορές κόκκινων και γαλάζιων ωκεανών.

Αντικείμενο	Στρατηγική Κόκκινων Ωκεανών	Στρατηγική Γαλάζιων Ωκεανών
<i>Αγορά</i>	Ανταγωνισμός στην υπάρχουσα αγορά	Δημιουργία και ανταγωνισμός σε νέο αδιεκδίκητο χώρο της αγοράς
<i>Ανταγωνισμός</i>	Προσπάθεια εξουδετέρωσης ανταγωνισμού	Ο ανταγωνισμός ως κάτι ασήμαντο
<i>Ζήτηση</i>	Εκμετάλλευση υπάρχουσας ζήτησης	Δημιουργία και διατήρηση νέας ζήτησης
<i>Αξία – κόστος</i>	Συμβιβασμός αξίας – κόστους	Κατάργηση συμβιβασμού αξίας – κόστους
<i>Διαφοροποίηση – χαμηλό κόστος</i>	Συντονισμός συστήματος βάσει διλήματος και επιλογής διαφοροποίησης ή χαμηλού κόστους	Συντονισμός συστήματος βάσει υβριδικού τρόπου συνυπολογισμού διαφοροποίησης και χαμηλού κόστους
<i>Τάσεις</i>	Υιοθέτηση τάσεων	Δημιουργία νέων τάσεων

Στον παραπάνω πίνακα 3.1, όπου παρουσιάζονται οι βασικές διαφορές της στρατηγικής των κόκκινων και των γαλάζιων ωκεανών, φαίνεται η αιτία για την οποία η εφαρμογή της πράσινης επιχειρηματικότητας προϋποθέτει την αφομοίωση και εκμετάλλευση της στρατηγικής των γαλάζιων ωκεανών. Η πράσινη μετάβαση στην κοινωνία, στην οικονομία και στον επιχειρηματικό κόσμο, μέσω της πράσινης επιχειρηματικότητας δεν μπορεί να επιτευχθεί με την συνέχιση της εκμετάλλευσης των υφιστάμενων αγορών και τρόπων διάθεσης, αλλά επιβάλλεται η δημιουργία νέων νοοτροπιών και προτύπων στη παραγωγή, τη ζήτηση και τη διάθεση, βασισμένων στην βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη, κάτι που επιτυγχάνεται με το μοντέλο στρατηγικής των γαλάζιων ωκεανών. Ακολουθώντας αυτό το μοντέλο, οι φορείς και οι υπεύθυνοι εφαρμογής της πράσινης επιχειρηματικότητας, βελτιώνουν με μοναδικό τρόπο την χρησιμότητα του ανθρώπου, αφού υπάρχει ο συνδυασμός μείωσης του κόστους και αύξησης της αξίας, αλλά και καθιστούν το προϊόν / υπηρεσία περισσότερο ελκυστικό και προσίτο. Ακόμα, το κέρδος δεν είναι μόνο οικονομικό, αλλά και κοινωνικό και περιβαλλοντικό, αυξάνοντας την ευημερία και επιτυγχάνοντας τις επιδιώξεις και τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης. Έτσι, με τη δημιουργία αυτής της νοοτροπίας και με την κοινή αποδοχή των νέων συνθηκών και τρόπων εσωτερίκευσης των εξωτερικοτήτων, η πράσινη μετάβαση αποκτά ουσία, μέσω της πράσινης επιχειρηματικότητας η οποία με τη σειρά της αποτελεί το εργαλείο των φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, δηλαδή των επιχειρήσεων και των κυβερνόντων τοπικού, περιφερειακού, εθνικού, αλλά και παγκοσμίου επιπέδου.

3.3 Τα εργαλεία της πράσινης επιχειρηματικότητας

3.3.1 Ιδιωτικός τομέας πράσινης επιχειρηματικότητας

Από τη μία, η πράσινη επιχειρηματικότητα αποτελεί μία νοοτροπία και ένα πρότυπο συμπεριφοράς τόσο μέσα στη κοινωνία, όσο και στην οικονομία, με απώτερο σκοπό τη βιώσιμη και αειφόρο ανάπτυξη, δηλαδή το συνδυασμό κέρδους, ευημερίας και προστασίας και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά από την άλλη οι τρόποι εφαρμογής και τα βήματα δεν είναι ίδια στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Αυτό γιατί, ο δημόσιος τομέας δημιουργία το θεσμικό πλαίσιο, τη βάση και τα χρηματοδοτικά εργαλεία, ενώ ο ιδιωτικός τομέας, με τη συνεργασία του δημοσίου τομέα πολλές φορές, απλώς εφαρμόζει.

Η ανάλυση της πράσινης επιχειρηματικότητας από την ιδιωτική πλευρά, έχει να κάνει με τη βιώσιμη ή πράσινη επιχείρηση και με τις πρακτικές της για την εφαρμογή της πράσινης επιχειρηματικότητας με σκοπό τη πράσινη μετάβαση του εκάστοτε κλάδου, μέσα στον οποίο βρίσκεται, της ίδιας της επιχείρησης, αλλά και της οικονομίας σαν σύνολο.

Η βιώσιμη επιχειρηματικότητα αφορά στην εξισορρόπηση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων που λαμβάνονται υπόψη για μια επιχειρηματική απόφαση, ενώ μία βιώσιμη ή πράσινη επιχείρηση έχει, μεταξύ άλλων, ως βασικές λειτουργίες, τη συνετή διαχείριση των φυσικών πόρων, τη δημιουργία θετικών εξωτερικοτήτων και μακροπρόθεσμης αξίας για τους επενδυτές και την εξισορρόπηση κερδών και ζημιών υπό το στόχο της μείωσης των αρνητικών εξωτερικοτήτων, της ρύπανσης, αλλά και του ρυθμού εξάντλησης των πόρων. Κάποια βασικά κίνητρα βιώσιμης επιχειρηματικότητας, για μια επιχείρηση που θέλει να στραφεί στη πράσινη μετάβασή της, για να αποτελέσει μια πράσινη επιχείρηση, φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3.2

Κίνητρα βιώσιμης επιχειρηματικότητας, για πράσινη μετάβαση.

ΚΙΝΗΤΡΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
Οικονομικά	Μείωση κόστους και δαπανών, αύξηση κερδών, αύξηση αποδοτικότητας, δημιουργία ευκαιριών, ικανοποίηση καταναλωτών και επενδυτών.
Ηθικά	Σεβασμός στις υποχρεώσεις απέναντι στην κοινωνία, θετικές εξωτερικότητες, σεβασμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διασφάλιση επάρκειας πόρων για τις επόμενες γενιές.
Θεσμικά	Βελτίωση θέσης απέναντι στους ελεγκτικούς φορείς και δημιουργία ουσιαστικών σχέσεων με μη κυβερνητικές και κερδοσκοπικές οργανώσεις για την επίλυση προβλημάτων.
Τεχνολογικά	Δημιουργία καινοτομίας, αύξηση ανταγωνιστικότητας και απόκτηση συγκριτικού πλεονεκτήματος, χαμηλότερη κατανάλωση πόρων και μείωση λειτουργικού κόστους.

3.3.2 Δημόσιος τομέας πράσινης επιχειρηματικότητας

Η βιώσιμη επιχείρηση, όπως αναλύθηκε παραπάνω, με τις λειτουργίες και τις επιδιώξεις της, δε θα μπορούσε να υφίσταται, εάν δεν υπήρχε η δημόσια υπόσταση της πράσινης επιχειρηματικότητας, που έχει να κάνει τόσο με τις συνθήκες και το θεσμικό πλαίσιο, όσο και με τις ίδιες τις κυβερνήσεις και τις πολιτικές σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό, αλλά και πανευρωπαϊκό ή και παγκόσμιο επίπεδο. Ο βασικός πυλώνας του δημόσιου τομέα της πράσινης επιχειρηματικότητας, έχει να κάνει με τους τρόπους και τα εργαλεία χρηματοδότησης σε ευρωπαϊκό και κρατικό επίπεδο, που αποτελούν την έναρξη της πράσινης μετάβασης για μια επιχείρηση. Το θεσμικό πλαίσιο αυτών των τρόπων χρηματοδότησης αφορά, κυρίως, τη προσαρμογή στις περιβαλλοντικές νομοθεσίες, την εξοικονόμηση ενέργειας και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την ενίσχυση της Έρευνας και Ανάπτυξης, την υιοθέτηση της κυκλικής οικονομίας και της ανακύκλωσης, την εισαγωγή τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον και τις μετεγκαταστάσεις επιχειρήσεων, με βάση τη προστασία του περιβάλλοντος. Εκτός από τις οικονομικές ενισχύσεις και χρηματοδοτήσεις, για τους παραπάνω στόχους, το κράτος και η Ευρώπη προσφέρουν, επίσης, φορολογικά κίνητρα για τη πράσινη επιχειρηματικότητα και για τη μετακίνηση του φορολογικού βάρους από τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που είναι φιλικά προς το περιβάλλον, στα προϊόντα και τις υπηρεσίες που είναι λιγότερο φιλικά στο περιβάλλον. Ακόμα, τα δάνεια με ευνοϊκούς όρους αποτελούν άλλο ένα χρηματοδοτικό εργαλείο των πράσινων πρακτικών και πολιτικών. Πολλές είναι οι τράπεζες στην Ευρώπη, που αντιμετωπίζουν ευνοϊκότερα τις πράσινες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Η στήριξη αυτή και η ενίσχυση των μικρών και μεσαίων πράσινων επιχειρήσεων από το τραπεζικό και κρατικό σύστημα, έχει να κάνει και με τον στόχο της μεγαλύτερης προσέλκυσης επενδύσεων, αφού με την πράσινη μετάβαση, μια επιχείρηση αποκτά μεγαλύτερη αξία και γίνεται πιο ελκυστική στους επενδυτές.

3.3.3 Χρηματοδοτικά εργαλεία για τη πράσινη επιχειρηματικότητα

Μία μικρή ή μεσαία επιχείρηση για να είναι σε θέση να πραγματοποιήσει με επιτυχία τη πράσινη μετάβασή της, θα πρέπει να μπορεί να αναγνωρίζει τις κατάλληλες ευκαιρίες χρηματοδότησης για τον οργανισμό της, αλλά και να απορροφά με τον καλύτερο δυνατό τρόπο αυτά τα χρήματα. Οι τρόποι και τα εργαλεία χρηματοδότησης αφορούν τόσο σε εθνικές, όσο και σε ευρωπαϊκές πηγές.

Εθνικές πηγές χρηματοδότησης.

Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004 και αναθεωρημένες διατάξεις:

Κάποιοι στόχοι, μεταξύ άλλων, του Αναπτυξιακού Νόμου 3299/2004 «Κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη και περιφερειακή σύγκλιση», έχουν να κάνουν με ειδικούς πράσινους στόχους, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η εξοικονόμηση ενέργειας και η ενίσχυση πράσινων τεχνολογικών υποδομών καινοτόμας δραστηριότητας και προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας. Έτσι, επενδυτικά σχέδια, βασισμένα στις παραπάνω πράσινες κατευθύνσεις, θα δικαιολογήσουν, μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου, δαπάνες που αφορούν:

- Μελέτες για ανάπτυξη, εισαγωγή και εφαρμογή σύγχρονων, φιλικών προς το περιβάλλον και πράσινων, τεχνολογιών στη παραγωγή των προϊόντων.
- Ανάπτυξη συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης και πιστοποίησής τους.
- Μελέτες χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Έργα βιομηχανικών μονάδων για την εναλλακτική διαχείριση συσκευασιών και προϊόντων που έχουν χρησιμοποιηθεί στη παραγωγή πρώτων υλών και λοιπών υλικών.

Μέγιστο ύψος ενίσχυσης μιας επιχείρησης ορίζεται το 55%, ενώ η προθεσμία ολοκλήρωσης της επένδυσης μπορεί να πάρει παράταση για δύο έτη, αν και μόνο αν πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Ο ελάχιστος προϋπολογισμός επενδυτικών σχεδίων για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις είναι τα 150.000 ευρώ και τα 250.000 ευρώ αντίστοιχα.

Πρέπει να σημειωθεί πως με τον Νέο Αναπτυξιακό Νόμο 4399/2016 «Θεσμικό πλαίσιο ενισχύσεων ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας» και με τα αντίστοιχα του άρθρα 76, 77 και 85, τα επενδυτικά σχέδια και οι εγκρίσεις χρηματοδότησης για ιδιώτες και επιχειρήσεις μπορούν να πάρουν παράταση έως και τον Δεκέμβριο του 2022, ενώ αλλαγές στις παρατάσεις γίνονται και με τα άρθρα 78 και 79 του Νόμου 4914/2022 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή παρεμβάσεων για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 2027». Βέβαια, τόσο οι στόχοι των Νόμων, όσο και οι προϋποθέσεις ένταξης σε αυτούς και έγκρισης για χρηματοδότηση, δεν αλλάζουν ανά τις αναδιαρθρώσεις και αναθεωρήσεις.

Τέλος ο πιο πρόσφατος Αναπτυξιακός Νόμος «Για ισχυρή ανάπτυξη» 4887/2022, θέτει μαζί με τον σημαντικό στόχο της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης, άλλον έναν βασικό στόχο της Ευρώπης, που αφορά τις νέες τεχνολογίες, τη ψηφιακή σύγκλιση γενεών και τον ψηφιακό μετασχηματισμό της οικονομίας.

Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.):

Τα Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς είναι εγχώρια προγράμματα που ρυθμίζουν και διανέμουν τη χρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Αυτό γίνεται, με την άντληση πόρων από τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις μέσα από Επιχειρησιακά Προγράμματα, με σκοπό την υλοποίηση των σχεδίων της πράσινης επιχειρηματικότητας και της πράσινης μετάβασης.

Ο κρατικός αναπτυξιακός σχεδιασμός, μέσω των Ε.Σ.Π.Α. γίνεται με τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, με τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και με τα Επιχειρησιακά Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας.

Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) έχουν να κάνουν με τις περιφέρειες της χώρας και με την ενίσχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας και περιβαλλοντικής πολιτικής μέσα σε αυτές. Με τα Π.Ε.Π χρηματοδοτούνται έργα μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων, τη προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας, αλλά και τη πρόληψη και διαχείριση των περιβαλλοντικών κινδύνων.

Πίνακας 3.3

Προϋπολογισμός Π.Ε.Π. ανά περιφέρεια (Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020).

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
Π.Ε.Π. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	507.739.336 ευρώ
Π.Ε.Π. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	964.864.182 ευρώ
Π.Ε.Π. ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	330.737.733 ευρώ
Π.Ε.Π. ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	226.924.699 ευρώ
Π.Ε.Π. ΗΠΕΙΡΟΥ	325.846.892 ευρώ
Π.Ε.Π. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	401.130.674 ευρώ
Π.Ε.Π. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	190.052.422 ευρώ
Π.Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ	1.139.966.972 ευρώ
Π.Ε.Π. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	490.985.731 ευρώ
Π.Ε.Π. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	270.342.339 ευρώ
Π.Ε.Π. ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	301.669.499 ευρώ
Π.Ε.Π. ΚΡΗΤΗΣ	434.883.125 ευρώ
Π.Ε.Π. ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	168.170.562 ευρώ

Πηγή: <https://www.espa.gr/>

Στον πίνακα 3.3 παρουσιάζονται οι προϋπολογισμοί χρηματοδότησης των Ε.Σ.Π.Α. και συγκεκριμένα του Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020, για τα Π.Ε.Π. ανά περιφέρεια της Ελλάδας.

Τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Τ.Ε.Π.) αφορούν, από την άλλη, ολόκληρη τη χώρα και όχι μόνο τις περιφέρειες μεμονωμένα και έχουν να κάνουν με διάφορους τομείς της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ζωής.

Τα Τ.Ε.Π. του Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020 περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, προγράμματα όπως τα εξής (με τους προϋπολογισμούς χρηματοδότησης να φαίνονται στον πίνακα 3.4) :

- Ανταγωνιστικότητα, επιχειρηματικότητα και καινοτομία
- Υποδομές μεταφορών, περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη
- Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, εκπαίδευση και διά βίου μάθηση

- Μεταρρύθμιση δημόσιου τομέα
- Τεχνική βοήθεια
- Πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης
- Αλιεία και θάλασσα

Πίνακας 3.4

Προϋπολογισμός Τ.Ε.Π. ανά τομέα (Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020).

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΟΣΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
Ανταγωνιστικότητα, επιχειρηματικότητα και καινοτομία	4.665.144.578 ευρώ
Υποδομές μεταφορών, περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη	5.186.665.141 ευρώ
Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, εκπαίδευση και διά βίου μάθηση	2.667.494.908 ευρώ
Μεταρρύθμιση δημόσιου τομέα	486.913.882 ευρώ
Τεχνική βοήθεια	401.870.434 ευρώ
Πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης	5.880.192.246 ευρώ
Αλιεία και θάλασσα	523.406.309 ευρώ

Πηγή: <https://www.espa.gr/>

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, τέλος, ναι μεν αφορούν εθνικούς πόρους, αλλά από την άλλη ο σκοπός τους είναι διαφορετικός, αφού επιδιώκουν την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και τη σύγκλιση – συνεργασία τόσο των κρατών - μελών μεταξύ τους, όσο και των κρατών - μελών μεμονωμένα με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους στόχους της. Τα προγράμματα αυτά διακρίνονται σε διμερή και πολυμερή, όπου στα διμερή αντιμετωπίζονται διασυνοριακά κοινές προκλήσεις και αξιοποιούνται κοινές προοπτικές ανάπτυξης, μεταξύ των κρατών – μελών, όπως, μεταξύ άλλων, τα Interreg V-A, Interreg IPA II, Interreg V-B και Interreg ENI-CBC, που αφορούν διασυνοριακά προγράμματα Ελλάδας – Βουλγαρίας, Ελλάδας – Κύπρου και Ελλάδας – Ιταλίας, Ελλάδας – Αλβανίας και Ελλάδας – Βόρειας Μακεδονίας, αλλά και Βαλκάνια – Μεσόγειος και Μεσόγειος, όπως και Μαύρης θάλασσας αντίστοιχα.

Τα πολυμερή προγράμματα χρηματοδότησης αφορούν, μεταξύ άλλων, εδαφικές συνεργασίες όπως αυτές της Αδριατικής – Ιονίου, Μαύρης θάλασσας, Βαλκανίων, αλλά και ολόκληρης της Ευρώπης (Interreg Europe).

Στον πίνακα 3.5 παρουσιάζονται ενδεικτικά τα ποσά του προϋπολογισμού χρηματοδότησης για τα διμερή Επιχειρησιακά Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας, μέσω του Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020.

Πίνακας 3.5

Προϋπολογισμός Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας (Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΠΟΣΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
Πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας Ελλάδα – Κύπρος	54.072.416,00 ευρώ
Πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία	129.695.572,00 ευρώ
Πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας Ελλάδα – Ιταλία	123.176.896,47 ευρώ
Πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας Ελλάδα - Αλβανία	42.312.029 ευρώ
Πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας Ελλάδα – Βόρεια Μακεδονία	45.470.066 ευρώ
Πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας Βαλκάνια – Μεσόγειος	39.727.654,00 ευρώ
Πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας Μεσόγειος	275.905.320 ευρώ
Πρόγραμμα διακρατικής συνεργασίας Μαύρη θάλασσα	53.942.475 ευρώ

Πηγή: <https://www.espa.gr/>

Οι στόχοι και ο σχεδιασμός για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021 – 2027, δηλαδή το Ε.Σ.Π.Α. 2021 – 2027, που τέθηκαν το 2020 και το 2021, έχουν να κάνουν, μεταξύ άλλων, με:

- Αύξηση επενδύσεων και εξαγωγών ως προς το ΑΕΠ
- Ενίσχυση μισθωτής εργασίας και μείωση παραοικονομίας
- Επένδυση στην εκπαίδευση και τη γνώση
- Αύξηση του μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων
- Προώθηση υψηλής έντασης τεχνολογίας και καινοτομίας
- Επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων
- Υποστήριξη πιο αδύναμων

- Ενίσχυση βασικής έρευνας
- Κίνητρα ενίσχυσης της καινοτομίας
- Αναβάθμιση συστήματος κατάρτισης ανέργων και εργαζόμενων
- Ψηφιακή μεταρρύθμιση και ψηφιακός μετασχηματισμός δημόσιας διοίκησης
- Εκσυγχρονισμός εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες
- Ενίσχυση και ψηφιοποίηση συστήματος υγείας
- Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων
- Στροφή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και άμβλυνση κόστους πράσινης μετάβασης

Όλοι αυτοί οι επιμέρους στόχοι, διαρθρώνονται σε πέντε κύριους πυλώνες στόχων που έχουν να κάνουν με τις γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι:

- 1) Εξυπνότερη Ευρώπη (ψηφιοποίηση, ψηφιακός μετασχηματισμός, καινοτομία, στήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων)
- 2) Πιο πράσινη Ευρώπη (ενεργειακή μετάβαση, βιώσιμη και αειφόρος ανάπτυξη, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής)
- 3) Πιο συνδεδεμένη Ευρώπη (στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα)
- 4) Πιο κοινωνική Ευρώπη (δικαιώματα, απασχόληση, εκπαίδευση, ένταξη και υγειονομική περίθαλψη)
- 5) Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες (στήριξη αναπτυξιακών στρατηγικών τοπικού επιπέδου και βιώσιμη αστική ανάπτυξη)

Σε ότι αφορά τον προϋπολογισμό της νέας προγραμματικής περιόδου 2021 – 2027, ο συνολικός προϋπολογισμός είναι 26,2 δις ευρώ, από τα 20 δις ευρώ του Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020. Το μέρος αυτού του προϋπολογισμού που καλύπτεται από τα Π.Ε.Π. έχει συνολικό προϋπολογισμό κονδυλίων για επενδύσεις ύψους 8.1 δις ευρώ, από τα 5.9 δις ευρώ της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου. Η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφορά τα 20,9 δις ευρώ, ενώ η εθνική συνεισφορά έχει να κάνει με τα υπόλοιπα 5,3 δις ευρώ, από το σύνολο των 26,2 δις.

Τα νέα πεδία στόχων και επιδιώξεων, που αφορούν και νέα πεδία για χρηματοδότηση, δηλαδή νέα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, είναι αυτά του ψηφιακού μετασχηματισμού, της πολιτικής προστασίας, της δίκαιης μετάβασης και του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής, ως αποτέλεσμα της πανδημίας του COVID-19 και των γεγονότων που συνδέονται με τη κλιματική αλλαγή, αλλά και με την ανάγκη για αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεών τους.

Ακόμα, άλλοι τομείς έχουν προστεθεί, ενώ άλλοι, που υπήρχαν στο Ε.Σ.Π.Α. 2014 – 2020, δεν υπάρχουν πλέον ή έχουν απορροφηθεί από άλλους τομείς και πεδία. Στον παρακάτω πίνακα 3.6 παρουσιάζονται τα νέα ποσά χρηματοδότησης ανά τομέα του Ε.Σ.Π.Α. 2021 – 2027.

Πίνακας 3.6

Προϋπολογισμός Τ.Ε.Π. ανά τομέα (Ε.Σ.Π.Α. 2021 – 2027).

ΤΟΜΕΑΣ	ΠΟΣΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
Ανθρώπινο δυναμικό και κοινωνική συνοχή	4.100.000.000 ευρώ
Ανταγωνιστικότητα	3.800.000.000 ευρώ
Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή	3.600.000.000 ευρώ
Μεταφορές	2.200.000.000 ευρώ
Δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση	1.600.000.000 ευρώ
Ψηφιακός μετασχηματισμός	943.000.000 ευρώ
Πολιτική προστασία	714.000.000 ευρώ
Αλιεία, υδατοκαλλιέργεια και θάλασσα	455.000.000 ευρώ

Πηγή: <https://www.espa.gr/>

Ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης.

Η χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και η χρηματοδότηση τόσο των ίδιων των κρατών – μελών, όσο και των περιφερειών τους, με σκοπό την πράσινη μετάβαση και την υποβοήθηση της πράσινης επιχειρηματικότητας, δεν γίνεται κατά 100%, αλλά μέσω συγχρηματοδότησης, αφού στις επενδύσεις και στα εγχειρήματα οφείλουν να συμβάλουν με ίδιους πόρους και οι ίδιες οι επιχειρήσεις. Τα ποσά, τα κονδύλια και οι χρηματοδοτικές ευκαιρίες, βέβαια, που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πολύ βοηθητικές ως προς τις επιχειρήσεις και αποτελούν το βασικό εργαλείο έναρξης, υλοποίησης και εφαρμογής της πράσινης επιχειρηματικότητας και προφανώς της πράσινης μετάβασης του επιχειρηματικού κόσμου. Τα κονδύλια αυτά, προορίζονται, κυρίως, για κατηγορίες και πεδία, όπως:

- Οικολογική καινοτομία
- Υποδομές σιδηροδρομικών μεταφορών
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- Διαχείριση ενέργειας
- Διαχείριση αποβλήτων
- Διαχείριση υδάτων
- Προστασία της φύσης
- Πρόληψη κινδύνων
- Σχέδια αστικής και αγροτικής ανάπτυξης

Με τα παραπάνω πεδία και με τη στήριξή τους, μέσω χρηματοδοτικών ευκαιριών από προγράμματα, ταμεία, κονδύλια και εργαλεία, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να ωθήσει τη καινοτομία και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη προστασία του περιβάλλοντος με την επίτευξη μιας οικονομίας βασισμένης στην νοοτροπία της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης.

Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (Ε.Δ.Ε.Τ.).

Στα Ε.Δ.Ε.Τ. ανήκει το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.), το Ταμείο Συνοχής (Τ.Σ.), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (Ε.Γ.Τ.Α.Α.) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (Ε.Τ.Θ.Α.).

Το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ είναι ταμεία που έχουν να κάνουν με τις αγροτικές περιοχές της Ε.Ε. και τις πρακτικές βιώσιμης αλιείας αντίστοιχα. Το ΕΤΠΑ αφορά την ισόρροπη ανάπτυξη των περιφερειών της Ε.Ε., το ΕΚΤ χρηματοδοτεί και στηρίζει έργα σχετικά με την απασχόληση, το ανθρώπινο δυναμικό και τους νέους, ενώ το ΤΣ χρηματοδοτεί και στηρίζει έργα που έχουν να κάνουν, μεταξύ άλλων, με μεταφορές και το περιβάλλον, σε χώρες με, σχετικά, χαμηλότερο Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα¹⁰ από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης (Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης).

Ο μηχανισμός της δίκαιης μετάβασης αποτελεί το βασικό εργαλείο χρηματοδότησης και υποστήριξης του εγχειρήματος για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία, υπό τις αξίες της πράσινης μετάβασης και της αειφόρου και βιώσιμης ανάπτυξης, κυρίως για τις πιο αδύναμες περιφέρειες της Ευρώπης, οι οποίες δέχονται πιο έντονα τις επιπτώσεις της πράσινης μετάβασης σε κοινωνικό και οικονομικό τομέα. Ο μηχανισμός αυτός, λειτουργεί, βάσει ορισμένων δράσεων, όπως είναι το πρόγραμμα InvestEU, αλλά και προγράμματα δανειακών διευκολύνσεων, τα οποία θα αναλυθούν παρακάτω. Η δράση, η οποία θα αναλυθεί στη συνέχεια είναι το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, το οποίο διαθέτει περίπου 20 δις. ευρώ, με στόχο την κινητοποίηση επενδύσεων ύψους 25 με 30 δις ευρώ για τα έτη 2021 – 2027. Το ταμείο αυτό χρησιμοποιείται συγκεκριμένα, βάσει των στόχων, των πεδίων και της εκάστοτε ανάγκης που έχει η κάθε περιφέρεια στην εδαφική περιοχή της Ευρώπης, ενώ η λειτουργία γίνεται απλή με τη βοήθεια της αντίστοιχης πλατφόρμας του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, που παρέχει ολοκληρωμένη τεχνική και συμβουλευτική υποστήριξη στους ενδιαφερόμενους, αλλά και πληροφορίες για τα κεφάλαια, τις προϋποθέσεις, τις ευκαιρίες, τις πρακτικές και τις πρωτοβουλίες, τόσο του ταμείου, όσο και ολόκληρου του εγχειρήματος του μηχανισμού της δίκαιης μετάβασης.

¹⁰ Το Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ) μετράει την παραγωγή ενός έθνους, δηλαδή την παραγωγή των πολιτών εντός και εκτός της χώρας.

Μέσα από τον μηχανισμό για τη δίκαιη μετάβαση, αλλά και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, ωφελούνται τα κράτη – μέλη, οι εταιρείες και οι τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται, αλλά και οι ίδιοι οι πολίτες και τα άτομα των κρατών – μελών. Οι δράσεις αυτές έχουν στο επίκεντρο τα κράτη – μέλη και τις περιφέρειες με την υψηλότερη ένταση στη χρήση άνθρακα και με τα περισσότερα άτομα που απασχολούνται στον τομέα των ορυκτών καυσίμων. Ο μηχανισμός δίκαιης μετάβασης με το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, προστατεύει τα κράτη – μέλη και τις περιφέρειες αυτές, με τους παρακάτω τρόπους:

- Στήριξη της μετάβασης σε δραστηριότητες με χαμηλές εκπομπές άνθρακα και σε δραστηριότητες ανθεκτικές στη κλιματική αλλαγή
- Δημιουργία περαιτέρω θέσεων εργασίας στη πράσινη οικονομία
- Επενδύσεις στη βιωσιμότητα του τομέα μεταφορών
- Παροχή τεχνικής βοήθειας
- Επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- Βελτίωση ψηφιακής συνδεσιμότητας
- Παροχή προσιτών δανείων στις τοπικές δημόσιες αρχές
- Βελτίωση ενεργειακών υποδομών, δικτύων τηλεθέρμανσης και δικτύου μεταφοράς.

Σε ότι αφορά τις εταιρείες και τους τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνται, που έχουν να κάνουν με χρήση υψηλής έντασης άνθρακα, ο μηχανισμός δίκαιης μετάβασης προσφέρει στήριξη, με πρακτικές όπως:

- Στήριξη μετάβασης σε τεχνολογίες που αφορούν χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και οικονομική διαφοροποίηση με επενδύσεις και θέσεις εργασίας που είναι ανθεκτικές στη κλιματική αλλαγή
- Δημιουργία ελκυστικών συνθηκών για τους επενδυτές του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα
- Διευκόλυνση πρόσβασης σε δάνεια και χρηματοδοτικές ευκαιρίες
- Επενδύσεις δημιουργίας νέων εταιρειών, μικρομεσαίων επιχειρήσεων και νέων επιχειρήσεων
- Επενδύσεις στον τομέα καινοτομίας και Έρευνας και Ανάπτυξης.

Ακόμα, από όλο αυτό το εγχείρημα και τις δράσεις, οι πολίτες και τα άτομα των κρατών – μελών, που είναι πιο ευάλωτα στην πράσινη μετάβαση, επωφελούνται μέσω:

- Της διευκόλυνσης ευκαιριών απασχόλησης σε νέους και καινοτόμους τομείς
- Της παροχής ευκαιριών επανειδίκευσης
- Της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης των κατοικιών
- Των επενδύσεων για τη καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας
- Της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε ενέργεια που είναι καθαρή, ασφαλή και οικονομικά προσιτή.

Αφού αναλύθηκαν οι στόχοι του μηχανισμού δίκαιης μετάβασης και οι δράσεις του, μέσω του βασικότερου του εργαλείου, που δεν είναι άλλο από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, θα μπορούσε να καταλήξει κανείς συμπερασματικά στους γενικούς στόχους αυτού του ταμείου για τη πράσινη μετάβαση:

1. Επενδύσεις σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, αλλά και σύσταση νέων επιχειρήσεων
2. Στήριξη καινοτομίας και Έρευνας και Ανάπτυξης
3. Αποκατάσταση του περιβάλλοντος και καθαρή ενέργεια
4. Αναβάθμιση επαγγελματικών προσόντων, επανειδίκευση εργαζομένων και υποστήριξη κατά τη διαδικασία εύρεσης νέας εργασίας
5. Μετατροπή και μετάβαση υφιστάμενων εγκαταστάσεων υψηλής έντασης άνθρακα.

Το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα χρηματοδότησης και στήριξης InvestEU.

Το πρόγραμμα InvestEU αποτελεί άλλο ένα πρόγραμμα χρηματοδότησης και στήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση και Επιτροπή προς τις εταιρείες των πιο αδύναμων περιοχών και περιφερειών της Ευρώπης με σκοπό, φυσικά, την υποστήριξη των πολιτικών, στόχων και πυλώνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και με σκοπό την ανάκαμψη από τις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και των πρόσφατων κρίσεων, όπως η πανδημία του COVID – 19, ώστε να επέλθει η επιθυμητή πράσινη μετάβαση. Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα InvestEU, είναι πρόγραμμα που εγκρίθηκε για τη περίοδο 2021 – 2027 και αποσκοπεί στην ενίσχυση των επενδύσεων στην Ευρώπη και στη δημιουργία ενός πλαισίου στήριξης, που θα προετοιμάζει την ανάκαμψη και μετάβαση.

Ο τρόπος λειτουργίας του προγράμματος InvestEU, έχει να κάνει με τα παρακάτω:

- Κύριος επενδυτικός εταίρος του εγχειρήματος είναι η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
- Υποστηρικτικό ρόλο έχουν οι εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες και τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
- Τα κράτη – μέλη αποφασίζουν το τρόπο χρήσης των κονδυλίων από το πρόγραμμα InvestEU
- Το μέγεθος της παροχής πόρων και κονδυλίων εξαρτάται από το είδος των χρηματοοικονομικών προϊόντων, την ανοχή χαρτοφυλακίων, τα μέσα, τις ανάγκες, τις συνθήκες αγοράς και από την εμπειρία απορρόφησης προηγούμενων κονδυλίων
- Όλα τα πεδία πολιτικής και έργων θα γίνονται υπό το υπόβαθρο της κλιματικής ουδετερότητας της Ε.Ε.

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος InvestEU, αφορά τα παρακάτω:

- Πάνω από το 30% των επενδύσεων θα γίνονται στο πλαίσιο των κλιματικών στόχων της Ευρώπης
- Κινητοποίηση, περίπου, 400 δις ευρώ σε επενδύσεις ανά την Ε.Ε. για ανάκαμψη και μακροπρόθεσμες προτεραιότητες της Ε.Ε.
- Αύξηση χρηματοδοτικού κονδυλίου InvestEU κατά 200 δις ευρώ
- Το ταμείο InvestEU κινητοποιεί δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, μέσω εγγύησης προϋπολογισμού, ύψους, περίπου, 75 δις ευρώ
- Τα πεδία επενδύσεων, έργων και πολιτικής χωρίζονται σε:
 - Βιώσιμες υποδομές (περίπου 20 δις ευρώ)
 - Έρευνα, καινοτομία και ψηφιοποίηση (περίπου 10 δις ευρώ)
 - Μικρομεσαίες επιχειρήσεις (περίπου 10 δις ευρώ)
 - Κοινωνικές επενδύσεις και δεξιότητες (περίπου 3,6 δις ευρώ)
 - Στρατηγικό ευρωπαϊκό επενδυτικό παράθυρο (περίπου 31 δις ευρώ)

Πρόγραμμα Life και Life+.

Το πρόγραμμα Life, είναι από τα πιο βασικά, αν όχι το βασικότερο εργαλείο χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υλοποίηση φιλοπεριβαλλοντικών πρωτοβουλιών και έργων. Το πρόγραμμα συμβάλλει στην αειφόρο και βιώσιμη ανάπτυξη, ενώ υποστηρίζει όλα τα υπόλοιπα προγράμματα που αφορούν την χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης. Οι δράσεις, για τις οποίες γίνεται χορήγηση χρηματοδότησης στα πλαίσια των προγραμμάτων Life και Life+, αφορούν:

- Έργα βελτίωσης της περιβαλλοντικής απόδοσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων
- Έργα ανάπτυξης και εγκατάστασης συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης EMAS
- Έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων και φυσικών πόρων, με επίκεντρο τη κυκλική οικονομία, την αειφόρο ανάπτυξη, τη πρόληψη και την ανακύκλωση
- Έργα ανάπτυξης καινοτόμων πολιτικών προσεγγίσεων, τεχνολογιών και μεθόδων για τη διευκόλυνση της εφαρμογής του προγράμματος υπό τεχνολογικής πλευράς
- Έργα προστασίας και εξασφάλισης της βιώσιμης χρήσης του εδάφους
- Έργα χρήσης μέσων που βασίζονται στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Το πρόγραμμα Life διαρθρώνεται ως εξής:

- Πεδίο «Περιβάλλον», που αφορά:
 - Το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα»
 - Το υποπρόγραμμα «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής»
- Πεδίο «Δράση για το κλίμα», που αφορά:
 - Το υποπρόγραμμα «Μετριασμός και προσαρμογή στη κλιματική αλλαγή»
 - Το υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας»

Το πρόγραμμα έχει τρεις βασικούς άξονες:

- a) Φύση και βιοποικιλότητα
- b) Περιβαλλοντική διακυβέρνηση, πληροφόρηση και επικοινωνία
- c) Περιβάλλον και αποδοτικότητα πόρων

Ο νέος κανονισμός για το πρόγραμμα Life από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο που δημοσιεύθηκε την 29^η Απριλίου του 2021, για τα έτη 2021 – 2027, αφορά σε προϋπολογισμό κονδυλίων ύψους 5.432.000.000 ευρώ, με την κατανομή να γίνεται ως εξής:

- 3.488.000.000 ευρώ για το πεδίο «Περιβάλλον», με τα 2.143.000.000 ευρώ να αφορούν το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα» και με τα 1.345.000.000 ευρώ να αφορούν το υποπρόγραμμα «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής»
- 1.944.000.000 ευρώ για το πεδίο «Δράση για το κλίμα», με τα 947.000.000 ευρώ να αφορούν το υποπρόγραμμα «Μετριασμός και προσαρμογή στη κλιματική αλλαγή» και με τα 997.000.000 ευρώ να αφορούν το υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας».

Πρόγραμμα Marco Pollo II.

Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Marco Pollo II, αποτελεί εργαλείο ευρωπαϊκής πηγής χρηματοδότησης, του οποίου τα κονδύλια προορίζονται για πολιτικές, επενδύσεις, έργα και δράσεις που έχουν να κάνουν με ιδιωτικά δρομολόγια εμπορευματικών μεταφορών, οδικές μεταφορές, κυκλοφοριακή συμφόρηση και τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Έτσι, σκοπός του προγράμματος είναι η πράσινη μετάβαση, υπό τη μετατόπιση των μεταφορών σε πιο φιλικές προς το περιβάλλον μεταφορές, μέσω της καλύτερης χρήσης των πόρων και της ενσωμάτωσης των θαλάσσιων μεταφορών μικρών αποστάσεων και πλωτών και σιδηροδρομικών μεταφορών στην αλυσίδα διαχειριστικής υποστήριξης, αλλά και η βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων, όπως και η μείωση της οδικής συμφόρησης. Με τον τρόπο αυτό, το πρόγραμμα βοηθάει στη προσπάθεια δημιουργίας ενός πιο αποτελεσματικού και βιώσιμου συστήματος μεταφορών, χωρίς αρνητικές οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές επιπτώσεις.

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος αφορούσε κονδύλια ύψους, περίπου, 400 εκατομμυρίων ευρώ για τη περίοδο 2007 – 2013, ενώ πλέον το ίδιο το πρόγραμμα έχει ενσωματωθεί στα υπόλοιπα κονδύλια προγραμμάτων που υπάρχουν και που ήδη έχουν αναφερθεί.

Πρωτοβουλίες JEREMIE και JESSICA.

Η πρωτοβουλία JEREMIE – για τις πολύ μικρές έως μεσαίες επιχειρήσεις και η πρωτοβουλία JESSICA – κοινή ευρωπαϊκή υποστήριξη για βιώσιμες επενδύσεις σε αστικές περιοχές, δίνει τη δυνατότητα στα κράτη – μέλη της Ε.Ε. να παρέχουν χρηματοδότηση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με τη μορφή συμμετοχής σε ίδια κεφάλαια, δανείων ή εγγυήσεων, μέσω των εθνικών και περιφερειακών αρχών τους και όχι με τη μορφή επιχορήγησης. Αυτό, γιατί βασικός στόχος των πρωτοβουλιών είναι η συνεχής ανατροφοδότηση των πόρων και οι επιστρεπτέες ενισχύσεις, ώστε να γίνει μετάβαση σε πιο βιώσιμες πολιτικές χρηματοδότησης, με πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα διαθέσιμων κεφαλαίων, η αποπληρωμή των οποίων θα ενισχύει τις επανεπενδύσεις. Τη πρωτοβουλία αυτή ανέπτυξαν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και δεν αποτελεί νέα πηγή χρηματοδότησης, αλλά μέσο αξιοποίησης των υφιστάμενων πηγών χρηματοδότησης από τα διαρθρωτικά ταμεία και προγράμματα.

Τα χαρακτηριστικά ή τα οφέλη των χρηματοδοτικών, αυτών, πρακτικών αφορούν σε:

- Ανακύκλωση των πόρων (χορήγηση δανείων με πολύ ευνοϊκούς όρους, η αποπληρωμή των οποίων επαναχρηματοδοτεί νέα έργα και επενδύσεις)
- Μόχλευση (προσέλκυση συμμετοχής ιδιωτικού τομέα και ιδιωτικών κεφαλαίων, που προσδίδει περαιτέρω τεχνογνωσία και συγχρηματοδότηση)
- Πηγές κεφαλαίων (διάθεση πόρων από Επιχειρησιακά Προγράμματα και συνδυασμός με χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων)
- Διαχείριση κεφαλαίων (κεντρική μονάδα διαχείρισης από παραπάνω του ενός Ταμείου)
- Ευελιξία (μεγάλο φάσμα επιλέξιμων δαπανών και πεδίων και χρήση πόρων ως ίδια κεφάλαια, ως δάνειο ή ως εγγύηση)

- Τεχνογνωσία και δημιουργικότητα (αξιοποίηση εμπειρίας τραπεζικού και ιδιωτικού τομέα, από κράτη – μέλη, πόλεις, πολίτες, επιχειρήσεις και διαχειριστικές αρχές).

Οι κανόνες που έχουν να κάνουν με την επιλεξιμότητα των δράσεων, δαπανών και πεδίων είναι οι ίδιοι με αυτούς των χρηματοδοτήσεων από τα διαρθρωτικά ταμεία και προγράμματα, παρότι η μορφή δεν είναι μη επιστρεπτέα, αλλά επιστρεπτέα. Οι πόροι από τις πρωτοβουλίες JEREMIE και JESSICA, διοχετεύονται στους, μεταξύ άλλων, παρακάτω τομείς:

- Αστικές υποδομές και διαχείριση αστικών στερεών αποβλήτων
- Χώροι ιστορικής και πολιτισμικής κληρονομιάς
- Επαναξιοποίηση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών εκτάσεων
- Χώροι γραφείων για μικρομεσαίες επιχειρήσεις και για τομείς πληροφορικής και Έρευνας και Ανάπτυξης
- Πανεπιστημιακά κτίρια άλλες εξειδικευμένες εγκαταστάσεις
- Ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης.

Τέλος, τα χρηματοδοτικά εργαλεία που προωθούν οι ευρωπαϊκές, αυτές, πρωτοβουλίες είναι τα παρακάτω:

- Επιμερισμός χρηματοδοτούμενου κινδύνου (χορήγηση δανείων έως 500.000 ευρώ σε πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, με επιτόκιο χαμηλότερο από αυτό της αγοράς, στα οποία οι τράπεζες που επιλέγονται, συμβάλλουν με τη συνεισφορά αντίστοιχου ποσού, με αυτό της δημόσιας δαπάνης, με στόχο τον επιμερισμό και τη μείωση του κινδύνου)
- Μικροχρηματοδότηση (χορήγηση μικρών πιστώσεων έως 25.000 ευρώ σε πολύ μικρές επιχειρήσεις, με τις τράπεζες που επιλέγονται να λειτουργούν όπως και στον επιμερισμό χρηματοδοτούμενου κινδύνου)
- Χρηματοδότηση κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου (χορήγηση κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών, με σκοπό τη δημιουργία χρηματοδοτικών εργαλείων για επενδύσεις σε νέες επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας και καινοτομίας, αλλά και με σκοπό τη προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων από το εξωτερικό για ένταξη σε καινοτόμες αγορές).

Πράσινα ομόλογα NextGenerationEU.

Το χρηματοδοτικό εργαλείο των πράσινων ομολόγων NextGenerationEU αποτελεί ένα μέσο ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τον αρνητικό αντίκτυπο της πανδημίας του COVID-19 και μέρος της νέας προγραμματική περιόδου 2021 – 2027, με περίοδο έναρξης το 2021 και τελευταίο έτος ισχύς το 2026. Τα πράσινα, αυτά, ομόλογα αποτελούν χρηματοδότηση πράσινων επενδύσεων με σκοπό την τόνωση, τη συνέχιση και την ανάκαμψη της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης πανευρωπαϊκά, αλλά και σε επίπεδο κρατών – μελών, ενώ αποτελούν εγχείρημα ύψους, περίπου, 800 δισ. ευρώ. Κατά κύριο λόγο, οι δύο βασικοί πυλώνες του NextGenerationEU, έχουν να κάνουν με τη πράσινη μετάβαση και τη βιωσιμότητα, αλλά και τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ευρώπης. Μιλώντας για πράσινη μετάβαση αναφερόμαστε, μεταξύ άλλων, σε στόχους όπως η βελτίωση της ποιότητας των υδάτων, η μείωση των αποβλήτων, η δημιουργία πράσινων χώρων και πράσινων πόλεων γενικότερα και η πιο φιλική προς το περιβάλλον γεωργία. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός, από την άλλη, αφορά σε στόχους όπως η μείωση του ψηφιακού χάσματος γενεών¹¹, η εύκολη και γρήγορη σύνδεση στο διαδίκτυο από παντού, η δημιουργία ψηφιακής ταυτότητας και ψηφιακού πορτοφολιού, η ενίσχυση των ψηφιακών αγορών αλλά και η ολοκλήρωση του ψηφιακού μετασχηματισμού στις δημόσιες υπηρεσίες και στη δημόσια διοίκηση. Το πρόγραμμα NextGenerationEU για τη χρηματοδότηση και την αύξηση δαπανών στις πράσινες επενδύσεις και στη πράσινη μετάβαση, αλλά και στη ψηφιοποίηση της Ευρώπης, λειτουργεί με τον ίδιο μηχανισμό που λειτουργεί ένα δάνειο, με τα κράτη – μέλη να αποτελούν τους κατόχους των ομολόγων και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον αγοραστή αυτών των ομολόγων, με απώτερο σκοπό την αύξηση χρήματος και την έμμεση χρηματοδότηση για τους τομείς που προαναφέρθηκαν.

¹¹ Με τον όρο ψηφιακό χάσμα περιγράφονται οι ανισότητες στη πρόσβαση και στη γνώση που αφορούν την τεχνολογία και τη πληροφορία, μεταξύ διάφορων ομάδων ατόμων, αλλά και γενεών.

Το πρόγραμμα REACT-EU και το πρόγραμμα HORIZON EUROPE, αποτελούν τα βασικότερα προγράμματα του χρηματοδοτικού εργαλείου NextGenerationEU, με όλες τις πληροφορίες για αυτά να αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα 3.7.

Πίνακας 3.7

Χρηματοδοτικά Ευρωπαϊκά προγράμματα REACT-EU και HORIZON EUROPE.

Πρόγραμμα	Σκοπός	Τομέας	Διάρκεια	Προϋπολογισμός
REACT-EU	Αντιμετώπιση και αποκατάσταση της κρίσης του COVID-19, μέσω της ανάκαμψης και της συνοχής των περιοχών της Ευρώπης με τη στήριξη επενδυτικών έργων σχετικών με τη πράσινη ανάπτυξη και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.	Περιφερειακή ανάπτυξη, ανθεκτικότητα και συνοχή.	2021-2022	50.062.000.000 €
HORIZON EUROPE	Επίτευξη στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, καταπολέμηση επιπτώσεων από τη κλιματική αλλαγή και τόνωση οικονομίας, μέσω της Έρευνας και Ανάπτυξης, αλλά και του ψηφιακού μετασχηματισμού.	Ψηφιακή οικονομία, οικονομία, Έρευνα και Καινοτομία.	2021-2027	95.051.000.000 €

Πηγή: <https://ec.europa.eu/>

Να σημειωθεί πως στο σύνολο των στόχων του, το πρόγραμμα REACT-EU, συνεισφέρει στη κλιματική αλλαγή και το κλίμα κατά ένα ποσοστό της τάξης του 25%, ενώ η συνεισφορά του προγράμματος HORIZON EUROPE για το κλίμα είναι ένα ποσοστό της τάξης του 35%.

3.3.4 Φορολογικά κίνητρα και δανεισμός για τη πράσινη επιχειρηματικότητα

Εκτός της άμεσης χρηματοδότησης και των κονδυλίων που παρέχονται είτε από εθνικές, είτε από ευρωπαϊκές πηγές πόρων για τη πράσινη μετάβαση, υπάρχει και η πολιτική που αφορά τα φορολογικά κίνητρα και αποσκοπεί στην έμμεση αύξηση των πράσινων έργων και επενδύσεων, με ευνοϊκούς όρους και φορολογία τέτοια, ώστε να αποτελεί ‘σύμμαχο’ ενός ιδιώτη επενδυτή ή ενός δημόσιου φορέα. Η φορολογία, λοιπόν, αποτελεί άλλο ένα κλειδί της επιχειρηματικότητας και της πράσινης μετάβασης, αφού όσο υψηλότερα είναι τα κίνητρα, δηλαδή η μείωση της φορολογίας, τόσο αυξάνονται οι πράσινες επενδύσεις και τα πράσινα έργα.

Βέβαια, ακόμα ένας τρόπος ενίσχυσης τέτοιων επενδύσεων και έργων, αποτελεί και ο άμεσος δανεισμός πόρων του εκάστοτε ενδιαφερόμενου από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Αυτό, όμως, που ισχύει τόσο στις δύο παραπάνω περιπτώσεις των φορολογικών κινήτρων και του δανεισμού, όσο και της χρηματοδότησης από προγράμματα εθνικών και ευρωπαϊκών πηγών πόρων είναι τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί κανείς για να αποκτήσει πρόσβαση σε αυτά τα άμεσα και έμμεσα χρηματοδοτικά εργαλεία πράσινων έργων και επιχειρηματικότητας για τη πράσινη μετάβαση, κάτι που θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο, που αφορά τη πράσινη επιχειρηματικότητα στη πράξη.

Φορολογικά κίνητρα.

Τα φορολογικά κίνητρα για την ενίσχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας με σκοπό της μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία, αφορούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αφού αποτελούν σχεδόν το 80 – 90% του συνόλου των επιχειρήσεων και είναι υπεύθυνες για τη δημιουργία και την ύπαρξη του 70% του συνόλου των θέσεων εργασίας στην αγορά εργασίας. Με τον όρο μικρομεσαία επιχείρηση, βέβαια, ορίζεται η επιχείρηση που απασχολεί λιγότερα από 250 άτομα, έχει ετήσιο κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 50.000.000 ευρώ και που έχει ετήσιο ισολογισμό που δεν ξεπερνάει τα 43.000.000 ευρώ.

Βέβαια η απασχόληση των ατόμων σε μια ΜΜΕ¹² θα πρέπει να ξεπερνάει τα 50 άτομα και τα 10.000.000 ευρώ ετήσιου κύκλου εργασιών και ίδιου ποσού ετήσιου ισολογισμού, διότι σε άλλη περίπτωση η επιχείρηση θα θεωρείται είτε μικρή, είτε πολύ μικρή και δεν θα δικαιούται των παραπάνω φορολογικών κινήτρων και πιθανών λοιπών χρηματοδοτικών εργαλείων και βοηθητικών μέσων πράσινης επιχειρηματικότητας.

Από 16/06/2022 με τροποποίηση του νόμου 4941/2022 άρχισε να ισχύει ο νόμος 4964/2022 για την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και του Συνεγγυητικού Κεφαλαίου Εξασφάλισης Επενδυτικών Υπηρεσιών και του εκσυγχρονισμού του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους, που στις διατάξεις του αφορά και τα παραπάνω φορολογικά κίνητρα για έργα, δραστηριότητες και επενδύσεις που αφορούν τη πράσινη επιχειρηματικότητα.

Πιο συγκεκριμένα, η διάταξη των φορολογικών κινήτρων θα αφορά τα φορολογικά έτη 2023, 2024 και 2025 και θα έχει να κάνει με δαπάνες πράσινης οικονομίας, ενέργειας και ψηφιοποίησης. Τα φορολογικά κίνητρα, αυτά, θα έχουν τη μορφή αυξημένης έκπτωσης κατά 100% που θα εκπίπτει από τα έσοδα της εκάστοτε επιχείρησης, εξαιρουμένων των επιχειρήσεων με δραστηριοποίηση στους τομείς της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας. Η συγκεκριμένη ενίσχυση των ΜΜΕ θεωρείται κρατική ενίσχυση¹³.

¹² Με τα αρχικά και κεφαλαία γράμματα ΜΜΕ γράφεται η μικρομεσαία επιχείρηση.

¹³ Στο άρθρο 107 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), ως κρατική ενίσχυση ορίζεται η ενίσχυση από το κράτος με α) χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος, β) επιλεκτική και προνομιακή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή οικονομικών κλάδων, γ) χρηματοδότηση του πλεονεκτήματος με κρατικούς πόρους και με δ) πιθανή νόθευση ανταγωνισμού και στρέβλωση του ενδοεθνικού εμπορίου.

Δανεισμός.

Ο δανεισμός μιας επιχείρησης από ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι άλλος ένας τρόπος χρηματοδότησης για τη πράσινη επιχειρηματικότητα. Ο δανεισμός και η χρηματοδότηση από ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα ή αλλιώς από μία τράπεζα σε μια επιχείρηση, αφενός δεν αφορά ούτε κρατική ενίσχυση, ούτε ευρωπαϊκό ή εθνικό άμεσο μέσο χρηματοδότησης, αφετέρου βασίζεται σε συγκεκριμένα πρότυπα περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και γνωστών οργανισμών, όπως η Πρωτοβουλία Χρηματοδότησης του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (United Nations Environment Programme Finance Initiative – UNEP FI)¹⁴.

Λόγω της ανάγκης για πράσινη μετάβαση που αναδεικνύεται ως αναγκαιότητα από τη κλιματική αλλαγή, το προφίλ χρηματοδοτήσεων των τραπεζών αλλάζει και ενσωματώνει όλο και περισσότερους δείκτες και παράγοντες που αφορούν το περιβάλλον και τη μετάβαση κάνοντας τα προϊόντα και τα δάνεια πράσινα. Τα πράσινα, αυτά, δάνεια αφορούν, μεταξύ άλλων, την ενθάρρυνση της ηλεκτροκίνησης, τις επενδύσεις στη πράσινη οικονομία, την ευφυή γεωργία¹⁵ και τη συνετή χρήση λιπασμάτων και υδάτων.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα χρηματικά ποσά και οι πυλώνες περιβαλλοντικής πολιτικής που αφορούν τα δάνεια, τα προϊόντα και τις χρηματοδοτήσεις τεσσάρων τραπεζών της Ελλάδας, υπό τα ευρωπαϊκά πρότυπα πράσινης επιχειρηματικότητας και μετάβασης.

¹⁴ Η πρωτοβουλία UNEP FI είναι μια πρωτοβουλία χρηματοδότησης του προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον με σκοπό τη πράσινη μετάβαση και τη πράσινη επιχειρηματικότητα και αποτελεί μία εταιρική σχέση μεταξύ του περιβαλλοντικού προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών και του χρηματοπιστωτικού τομέα, δηλαδή των τραπεζών.

¹⁵ Η ευφυής γεωργία είναι ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης της αγροτικής δραστηριότητας, που αξιοποιεί σύγχρονες τεχνολογίες με σκοπό τη μείωση του κόστους και τη λήψη αποφάσεων που έχουν να κάνουν με τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

Τράπεζα Πειραιώς.

Η τράπεζα Πειραιώς από το 2018 και ανταποκρινόμενη στα νέα πρότυπα πράσινης μετάβασης της πρωτοβουλίας UNEP FI για τη χρηματοδότηση, έχει αρχίσει να ενσωματώνει στις προϋποθέσεις και τα κριτήρια για απόκτηση δανείου από μια επιχείρηση και τα κριτήρια ESG¹⁶, με σκοπό τη κατεύθυνση των πελατών στη βιωσιμότητα και τη πράσινη επιχειρηματικότητα.

Οι πράσινες χρηματοδοτήσεις και τα πράσινα δάνεια της τράπεζα αφορούν, περίπου, 1,4 δισ. ευρώ και πάνω από 20.000 πελάτες, ενώ χρηματοδοτεί σχεδόν το 26% των έργων ΑΠΕ¹⁷ στην χώρα.

Alpha Bank.

Η Alpha Bank όντας μέλος στο UNEP FI από το 2004, τα τελευταία χρόνια στους πυλώνες βιώσιμης ανάπτυξης της ατζέντας της ενσωματώνει επίσης και στόχους που αφορούν την υγεία, όπως η προσπάθεια ενίσχυσης των δομών του ΕΣΥ στην Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα σε απομακρυσμένα νησιά. Αυτά φυσικά, υπό το πρίσμα της μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος με το συνολικό χρηματικό ύψος προϊόντων και δανείων για έργα όπως, μεταξύ άλλων, ΑΠΕ και διαχείρισης αποβλήτων να φτάνει τα 1,5 δισ. ευρώ.

Eurobank.

Η Eurobank τρέχοντας πιλοτικά δύο προγράμματα που αφορούν πράσινα προϊόντα και υπηρεσίες για τη μετάβαση στη πράσινη οικονομία και την ενίσχυση της βαρύτητας των ESG κριτηρίων στις σχέσεις της με τους πελάτες αντίστοιχα, προσπαθεί να ειδικευτεί και να εμβαθύνει σε αυτά τα κριτήρια. Θέτει ποσοτικούς στόχους για τη πράσινη οικονομία, όπως η αύξηση της εκπροσώπησης των γυναικών στη διοίκηση, η ενθάρρυνση των πελατών αναπτύσσοντας πρωτοβουλίες και προγράμματα που συνδέονται με κριτήρια ESG, η ενσωμάτωση κινδύνων από τη κλιματική αλλαγή στην εταιρική διακυβέρνηση και φυσικά η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Ακόμα, η Eurobank έχει λανσάρει τη πρώτη βιοδιασπώμενη κάρτα και έχει συμμετάσχει το 2019 στην έκδοση του πρώτου πιστοποιημένου πράσινου ομολόγου στην ελληνική αγορά.

¹⁶ Τα κριτήρια ESG (Environmental, Social, Governance) είναι ένας τρόπος αξιολόγησης της οικονομικής σταθερότητας και βιωσιμότητας μιας επιχείρησης από τους επενδυτές και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που αφορούν το τρόπο διαχείρισης από την επιχείρηση του περιβάλλοντος, των κοινωνικών σχέσεων και της εταιρικής διακυβέρνησης.

¹⁷ Τα έργα ΑΠΕ είναι έργα βασισμένα εξ ολοκλήρου σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Εθνική Τράπεζα.

Η Εθνική Τράπεζα συμμετέχει από το 2018 στη πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον ευθυγραμμίζοντας του στόχους και τις επιδιώξεις της με τους 17 στόχους και τις επιδιώξεις της βιώσιμης ανάπτυξης, τόσο εθνικά όσο και πανευρωπαϊκά. Η τράπεζα θεωρείται ως η τράπεζα της ενέργειας, αφού αποτελεί τη μόνη ολοκληρωμένη ελληνική τράπεζα που στηρίζει με ολοκληρωμένο και οργανωμένο τρόπο την αγορά ενέργειας, τόσο στη χρηματοδότηση, όσο και στη παραγωγή, χρηματοδοτώντας, επίσης, έργα ΑΠΕ συνολικού χρηματικού ύψους που ξεπερνάει το 1 δισ.

Ακόμα, διαχρονικά, η Εθνική Τράπεζα επενδύει στο τομέα της Έρευνας και Ανάπτυξης με στόχο τη βιώσιμη, αειφόρο και πράσινη ανάπτυξη.

3.4 Συμπράξεις Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)

Οι συμπράξεις δημοσίου – ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), είναι μακροχρόνιες συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός δημόσιου και ενός ιδιωτικού φορέα για την εκτέλεση έργων ή τη παροχή υπηρεσιών, με σκοπό την εξοικονόμηση πόρων και κόστους, αφού οι πόροι προέρχονται από ιδιωτικές πηγές και όχι από το κράτος, τη χρηματοδότηση έργων υποδομής, την αξιοποίηση υψηλής τεχνογνωσίας και την εκμετάλλευση της ευελιξίας και της υψηλής ποιότητας του ιδιωτικού τομέα. Άλλο ένα σοβαρό πλεονέκτημα των ΣΔΙΤ είναι φυσικά ο επιμερισμός του κινδύνου μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου φορέα, αλλά και η νομική ασφάλεια και δύναμη. Το νομικό και θεσμικό πλαίσιο των ΣΔΙΤ, αλλά τόσο τα χαρακτηριστικά και ο ορισμός, όσο και οι λειτουργίες τους, προβλέπονται από τον νόμο 3389/2005, νόμο που ασχολείται αποκλειστικά με τις συμπράξεις δημοσίου – ιδιωτικού τομέα. Έτσι με βάση αυτόν τον νόμο, τα βασικά χαρακτηριστικά των ΣΔΙΤ αναφέρονται παρακάτω:

- I. Το αντικείμενο της σύμβασης είναι εκτέλεση έργου ή παροχή υπηρεσίας που ανήκουν στην αρμοδιότητα του δημόσιου φορέα.
- II. Ιδιωτική χρηματοδότηση.
- III. Ανάληψη κινδύνου και από ιδιωτικό φορέα με σκοπό τον επιμερισμό του συνόλου του κινδύνου.
- IV. Ο προϋπολογισμός κόστους της σύμβασης δεν ξεπερνάει τα 500.000.000 ευρώ.

Οι λειτουργίες των ΣΔΙΤ αφορούν ρόλους και σκοπούς που έχουν να κάνουν, μεταξύ άλλων, με:

- Αξιοποίηση τεχνογνωσίας και αποτελεσματικότητας ιδιωτικού τομέα, με ισχυρό εποπτικό ρόλο του δημόσιου φορέα.
- Ποιοτικά έργα και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες.
- Τόνωση οικονομικής και βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι αρμοδιότητες του δημόσιου και του ιδιωτικού φορέα, φυσικά, διαφέρουν αφού αφενός ο ένας χρηματοδοτεί και θέτει σε λειτουργία, ενώ ο άλλος εποπτεύει και έχει τη κυριότητα.

Δημόσιος φορέας.

1. Καθορισμός των προδιαγραφών του έργου ή της υπηρεσίας.
2. Εκτέλεση διαγωνισμών για τη τελική επιλογή του ιδιωτικού φορέα, έπειτα από αξιολόγηση των προσφορών.
3. Υποστήριξη εκτέλεσης έργου.
4. Εποπτεία υλοποίησης και λειτουργίας έργου.

Ιδιωτικός φορέας.

1. Εκπόνηση απαραίτητων μελετών.
2. Κατασκευή του έργου.
3. Χρηματοδότηση.
4. Συντήρηση, διαχείριση και λειτουργία.
5. Απόδοση έργου στο δημόσιο μετά το πέρας της σύμβασης.

Βέβαια για να καταλήξουν ένας δημόσιος και ένας ιδιωτικός φορέας να υπογράψουν μια τέτοια σύμβαση και να ξεκινήσουν μια ΣΔΙΤ, εκτός του διαγωνισμού που πρέπει να κάνει ο δημόσιος φορέας για την επιλογή του κατάλληλο ιδιωτικού φορέα, πριν από αυτό θα πρέπει να έχει πάρει άδεια από την ειδική γραμματεία ΣΔΙΤ και να έχει καταθέσει τα κατάλληλα στοιχεία, ώστε να είναι ικανός ένταξης σε τέτοια προγράμματα, βάσει του νόμου 3389/2005.

Τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται στην έκθεση σκοπιμότητας του δημόσιο φορέα παρουσιάζονται παρακάτω:

- Αναλυτική περιγραφή του έργου που είναι υποψήφιο για ΣΔΙΤ.
- Ενδεικτικός προϋπολογισμός.
- Κόστη λειτουργίας και συντήρησης.
- Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης.
- Μορφή σύμπραξης¹⁸.
- Έλεγχος οικονομικής αποδοτικότητας και δεικτών ESG στη περίπτωση πράσινου έργου.

¹⁸ Οι μορφές των έργων των Συμπράξεων Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) είναι δύο και αφορούν τα ανταποδοτικά έργα ΣΔΙΤ και τα μη – ανταποδοτικά έργα ΣΔΙΤ. Κατά τα ανταποδοτικά έργα ΣΔΙΤ ο ιδιωτικός φορέας αναλαμβάνει την εκμετάλλευση του τελικού έργου και πληρώνεται άμεσα από τους χρήστες του έργου, ενώ κατά τα μη – ανταποδοτικά έργα ΣΔΙΤ ο ιδιωτικός φορέας δεν έχει την εκμετάλλευση του τελικού έργου, αφού αποτελεί έργο κοινωνικού χαρακτήρα και έτσι πληρώνεται από τον ίδιο τον δημόσιο φορέα με τμηματικές καταβολές του χρηματικού ποσού.

Στον πίνακα 3.8 παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα πλεονεκτήματα, τα χαρακτηριστικά, ο σκοπός και οι διαδικασίες των έργων ΣΔΙΤ, αλλά και οι αρμοδιότητες του δημόσιου και του ιδιωτικού φορέα αντίστοιχα.

Πίνακας 3.8

Έργα Συμπράξεων Δημοσίου – Ιδιωτικού Φορέα (ΣΔΙΤ).

ΕΡΓΑ ΣΔΙΤ		
Πλεονεκτήματα	<ul style="list-style-type: none"> • Εξοικονόμηση κόστους με ιδιωτική χρηματοδότηση. • Επιμερισμός κινδύνου σε ιδιωτικό και δημόσιο φορέα. • Νομική ασφάλεια και δύναμη. 	
Χαρακτηριστικά	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αντικείμενο της σύμβασης είναι η εκτέλεση του έργου/υπηρεσίας που ανήκουν στην αρμοδιότητα του δημόσιου φορέα. 2. Ιδιωτική χρηματοδότηση. 3. Ανάλυση κινδύνου από ιδιωτικό φορέα με σκοπό τον επιμερισμό του συνόλου του κινδύνου. 4. Ο προϋπολογισμός δεν υπερβαίνει τα 500.000.000 ευρώ. 	
Σκοπός	<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση τεχνογνωσίας και αποτελεσματικότητας ιδιωτικού τομέα, με ισχυρό εποπτικό ρόλο του δημόσιου φορέα. • Ποιοτικά έργα και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες. • Τόνωση οικονομικής και βιώσιμης ανάπτυξης. 	
Διαδικασίες ένταξης έργου ως ΣΔΙΤ	<ul style="list-style-type: none"> • Αναλυτική περιγραφή του έργου που είναι υποψήφιο για ΣΔΙΤ. • Ενδεικτικός προϋπολογισμός. • Κόστη λειτουργίας και συντήρησης. • Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης. • Μορφή σύμπραξης. • Έλεγχος οικονομικής αποδοτικότητας και δεικτών ESG στη περίπτωση πράσινου έργου. 	
Αρμοδιότητες	Δημόσιος φορέας	<ol style="list-style-type: none"> 1. Καθορισμός των προδιαγραφών του έργου ή της υπηρεσίας. 2. Εκτέλεση διαγωνισμών για τη τελική επιλογή του ιδιωτικού φορέα, έπειτα από αξιολόγηση των προσφορών. 3. Υποστήριξη εκτέλεσης έργου. 4. Εποπτεία υλοποίησης και λειτουργίας έργου.
	Ιδιωτικός φορέας	<ol style="list-style-type: none"> 1. Εκπόνηση απαραίτητων μελετών. 2. Κατασκευή του έργου. 3. Χρηματοδότηση. 4. Συντήρηση, διαχείριση και λειτουργία. 5. Απόδοση έργου στο δημόσιο μετά το πέρας της σύμβασης.

Πηγή: <http://www.sdit.gov.gr/>

3.5 Ανακεφαλαίωση

Αφού παρουσιάστηκε τόσο η έννοια της πράσινης επιχειρηματικότητας, όσο και η ανάγκη της στον κόσμο των επιχειρήσεων και της αγοράς με σκοπό την πράσινη μετάβαση του συνόλου των λειτουργιών της κοινωνίας, παρουσιάστηκαν και τα εργαλεία που χρειάζονται για την άσκηση αυτού του τύπου επιχειρηματικότητας. Τα εργαλεία και οι τρόποι χρηματοδότησης για τη πράσινη επιχειρηματικότητα θέτονται από τον δημόσιο φορέα, ο οποίος είναι αυτός που, επίσης, ορίζει το νομικό και θεσμικό πλαίσιο της πράσινης επιχειρηματικότητας, δηλαδή το “έδαφος”, για να γίνει η εκμετάλλευση και η εκτέλεση από τον ιδιωτικό φορέα. Αυτό πολλές φορές χρειάζεται την έμπρακτη συνεργασία του δημόσιου και του ιδιωτικού φορέα, κάτι που κάνει αναγκαίες τις συμπράξεις ανάμεσά τους (ΣΔΙΤ), με σκοπό την ενσωμάτωση της υψηλής τεχνογνωσίας, ποιότητας και χρηματοδότησης του ιδιωτικού φορέα στις ανάγκες και τους σκοπούς του δημόσιου φορέα. Βέβαια, σε κάθε βήμα και στάδιο της λειτουργίας της πράσινης επιχειρηματικότητας, επιβάλλεται η αυστηρή μελέτη και ανάλυση των στοιχείων, των προϋποθέσεων και των δεικτών, όπως οι ESG, από τους αρμόδιους φορείς, του εκάστοτε ενδιαφερόμενου, είτε δημόσιου, είτε ιδιωτικού φορέα, για την ένταξη ή ανάληψη ενός πράσινου έργου. Αυτό καθιστά πολύ σημαντική την ανάλυση της πράσινης επιχειρηματικότητας στη πράξη, κάτι που αφορά όλες τις μελέτες σκοπιμότητας, βιωσιμότητας, επιχειρηματικών σχεδίων και πλάνων του ενδιαφερόμενου, ώστε να πάρει την αντίστοιχη πιστοποίηση ή άδεια που θα του επιφέρει την ενασχόληση με κάποιο πράσινο έργο ή επένδυση ή την ένταξή του σε προγράμματα χρηματοδότησης τέτοιων εγχειρημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗ ΠΡΑΞΗ

4.1 Εισαγωγή

Η κατάρτιση του επιχειρηματικού σχεδίου είναι το σημαντικότερο εργαλείο για μια επιχείρηση, έναν αυτοαπασχολούμενο ιδιώτη επιχειρηματία, έναν οργανισμό ή και ακόμα για μια κοινωφελή εταιρία ενός οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης. Με το επιχειρηματικό σχέδιο δεν παρουσιάζονται μόνο οι ιδέες και οι προτάσεις που αφορούν μια επιχειρηματική ιδέα, αλλά είναι ο λόγος για τον οποίον θα προχωρήσει ή όχι αυτή η ιδέα με έγκριση από τους εκάστοτε αρμόδιους. Επομένως το επιχειρηματικό σχέδιο για τη πράσινη επιχειρηματικότητα και ένα πράσινο έργο, ενσωματώνει όλα αυτά που έχουν παρουσιασθεί έως τώρα, όπως, μεταξύ άλλων, σκοπούς, στόχους, πηγές χρηματοδότησης και δείκτες ESG, με τρόπο τέτοιο ώστε να αποδεικνύεται η σημαντικότητα, η αποτελεσματικότητα και η βιωσιμότητα του εγχειρήματος, τόσο οικονομικά, όσο κοινωνικά και περιβαλλοντικά. Η πράσινη επιχειρηματικότητα στη πράξη, επομένως, παρουσιάζει συνολικά τη δομή ενός επιχειρηματικού σχεδίου αναλυτικά, αλλά και τους λόγους της κατάρτισής του, δηλαδή τους τομείς, τα εγχειρήματα, τα έργα και τις επενδύσεις που αφορούν την πράσινη μετάβαση της οικονομίας σε φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές, με τρόπο τέτοιο ώστε να μειώνεται το κόστος ταυτόχρονα με την αύξηση του ιδιωτικού και κοινωνικού οφέλους.

4.2 Μελέτη σκοπιμότητας και επιχειρηματικό μοντέλο

Η μελέτη σκοπιμότητας ή αλλιώς μία οικονομοτεχνική μελέτη αποτελεί το εργαλείο με το οποίο γίνεται η αποσαφήνιση για το εάν το επιχειρηματικό εγχείρημα θα έχει κέρδος ή ζημία μετά την ολοκλήρωσή του, για την αποδοτικότητά του και για το εάν αξίζει τον χρόνο, τη προσπάθεια και τους πόρους. Η μελέτη αυτή αποτελείται από πολλούς υπολογισμούς, αναλύσεις, εκτιμήσεις και άλλα οικονομικά και μαθηματικά μεγέθη, όπως χρονοδιαγράμματα εκτέλεσης των επενδυτικών προγραμμάτων, αναλύσεις κοστολόγησης και χρηματοδότησης, προβλεπόμενα έσοδα – έξοδα, ισολογισμούς, ταμειακές ροές, αναλύσεις ευαισθησίας, καθαρές παρούσες αξίες, αναλύσεις νεκρού σημείου και εσωτερικών συντελεστών απόδοσης και επομένως εκφράζει τη βιωσιμότητα της επιχειρηματικής ιδέας.

Επομένως η διαφορά με το επιχειρηματικό σχέδιο είναι πως το επιχειρηματικό σχέδιο εκπονείται, εφόσον υπάρχει γνώση για την αποδοτικότητα και τη βιωσιμότητα του εγχειρήματος και έτσι μια μελέτη σκοπιμότητας, ενώ υπάγεται μέσα σε ένα επιχειρηματικό σχέδιο, προηγείται αυτού.

Από την άλλη, ένα επιχειρηματικό μοντέλο δείχνει τη πρόταση αξίας¹⁹ του εγχειρήματος, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο η επιχειρηματική ιδέα θα αποφέρει οικονομικό, χρηματικό και γενικά κέρδος, δηλαδή το μοντέλο εσόδων.

Πίνακας 4.1

Καμβάς επιχειρηματικού μοντέλου.

Κύριοι Συνεργάτες	Κύριες Δραστηριότητες	Προτεινόμενη Αξία	Σχέσεις με Πελάτες	Κατηγορίες Πελατών
	Κύριοι Πόροι		Κανάλια Επικοινωνίας	
Δομή Κόστους			Ροές Εσόδων	

Πηγή: <https://www.p-consulting.gr/>

Στον πίνακα 4.1 παρουσιάζεται ο καμβάς επιχειρηματικού μοντέλου (business model canvas), ο οποίος αποτελεί τη γραφική απεικόνιση του επιχειρηματικού μοντέλου, δηλαδή τη πρόταση αξίας και το μοντέλο εσόδων μιας επιχειρηματικής ιδέας, ενώ το επιχειρηματικό σχέδιο έχει να κάνει με το συνολικό κείμενο διατύπωσης του επιχειρηματικού μοντέλου, με σκοπό την επικοινωνία με τρίτους, όπως επενδυτές και προμηθευτές, για να τους πείσει για τη βιωσιμότητα του εγχειρήματος και την ικανοποίηση των στόχων, ώστε να τους προσελκύσει.

¹⁹ Μία πρόταση αξίας, στο μάρκετινγκ, είναι ο συνδυασμός των οφελών μιας επιχειρηματικής ιδέας ή ενός εγχειρήματος, που προσφέρονται στους σημερινούς, αλλά και στους μελλοντικούς πελάτες ή στα άτομα τα οποία απολαμβάνουν το αποτέλεσμα, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες αυτού τους εγχειρήματος.

Συμπερασματικά, αφενός η μελέτη σκοπιμότητας ή οικονομοτεχνική μελέτη και η δημιουργία του επιχειρηματικού μοντέλου προηγούνται του επιχειρηματικού σχεδίου σαν στάδια, αφετέρου και τα δύο υπάγονται μέσα σε ένα επιχειρηματικό σχέδιο, αφού αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, την απεικόνιση σε κείμενο του θεωρητικού κομματιού, όπως όλα τα στοιχεία και οι πληροφορίες του εγχειρήματος, αλλά και του πρακτικού κομματιού, όπως οι οικονομικές αναλύσεις (μελέτη σκοπιμότητας) και οι τρόποι δημιουργίας της επιχειρηματικής ιδέας σε κέρδος (επιχειρηματικό μοντέλο).

4.3 Επιχειρηματικό σχέδιο

Το επιχειρηματικό σχέδιο είναι ένα έγγραφο, το οποίο αποτυπώνει την βασική ιδέα ενός εγχειρήματος, μιας επιχείρησης ή ενός έργου, τους βασικούς στόχους και τις επιδιώξεις και τους τρόπους υλοποίησης όλων αυτών. Σκοπός του επιχειρηματικού σχεδίου είναι η παρουσίαση της προσέγγισης που θα χρησιμοποιηθεί για την εκμετάλλευση της επιχειρηματικής ευκαιρίας, ο καθορισμός των παραγόντων που αφορούν την διαχείριση και την επιτυχία και η προσπάθεια προσέλκυσης κεφαλαίου. Το επιχειρηματικό σχέδιο είναι απαραίτητο για πολλές χρήσεις, όπως:

- Δήλωση στρατηγικής την οποία θα ακολουθήσει ο επιχειρηματίας
- Αναζήτηση και προσέλκυση επενδυτών από τους επιχειρηματίες
- Γνώση επενδυτών ως προς τις καινοτόμες, ενδιαφέρουσες και προσοδοφόρες προτάσεις που θα χρηματοδοτήσουν
- Δημιουργία οδηγού ανάπτυξης της δραστηριότητας για την επιχείρηση
- Γνώση εταίρων και πελατών για τη φερεγγυότητα του εγχειρήματος
- Γνώση δυνητικών στελεχών για το είδος της δραστηριότητας, τα πακέτα αποδοχών και τις προοπτικές.

Οι ενότητες του επιχειρηματικού σχεδίου αφορούν τόσο τις ενότητες που περιέχει ένα επιχειρηματικό σχέδιο οποιασδήποτε δραστηριότητας, όσο και την εφαρμογή της κάθε ενότητας στα πλαίσια επιχειρηματικού σχεδίου που αφορά την επιχειρηματική δραστηριότητα μιας περιβαλλοντικής δράσης, μετατρέποντας το κοινό επιχειρηματικό σχέδιο σε ένα πράσινο επιχειρηματικό σχέδιο υπό το πρίσμα της πράσινης επιχειρηματικότητας και της πράσινης μετάβασης.

Οι ενότητες που περιλαμβάνει ένα τέτοιο επιχειρηματικό σχέδιο είναι οι εξής:

1. Εισαγωγικά στοιχεία
2. Επιτελική σύνοψη
3. Αναλυτική περιγραφή της επιχειρηματικής δραστηριότητας
4. Ανάλυση εξωτερικού περιβάλλοντος – κλάδου (έρευνα αγοράς)
5. Σχεδιασμός μάρκετινγκ
6. Χρηματοοικονομικός και χρηματοδοτικός σχεδιασμός (οικονομικό πλάνο)
7. Σχέδιο ανάλυσης και διαχείρισης κινδύνων
8. Χρονικός προγραμματισμός και ορόσημα
9. Παράρτημα

4.4 Εφαρμογή της πράσινης επιχειρηματικότητας

Το νέο πρότυπο δημιουργίας ενός επιχειρηματικού σχεδίου και όλες οι παραπάνω τακτικές που κάνουν μια επιχείρηση πράσινη δεν προϋποθέτει αυστηρά η επιχείρηση να είναι νέα ή το εγχείρημα εντελώς καινούργιο, αφού ακόμα και μια ήδη υφιστάμενη επιχείρηση μπορεί να αρχίσει τη μετάβασή της στη πράσινη επιχειρηματικότητα, μέσω ορισμένων μικρών αλλαγών ακόμα και στον προγραμματισμό και την οργάνωσή της. Επομένως με τα μέτρα και τις εφαρμογές της πράσινης επιχειρηματικότητας δεν μιλάμε για κάτι άγνωστο έως τώρα ή για κάτι νέο, αλλά μιλάμε για την σωστή και κατάλληλη εκμετάλλευση των ήδη υφιστάμενων εργαλείων και τακτικών που κάνουν μια επιχείρηση πιο φιλική και ευαίσθητη προς το περιβάλλον. Τέτοιες εφαρμογές και μέτρα παρουσιάζονται παρακάτω.

4.4.1 Ενέργεια και αποδοτικότητα

Η εξοικονόμηση ενέργειας και η βελτίωση της αποδοτικότητας μερικές φορές έχουν να κάνουν με πολύ μικρές αλλαγές στο τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας μιας επιχείρησης. Έτσι πολλά τέτοια πράσινα εγχειρήματα για την ενέργεια και την αποδοτικότητα αφορούν μικρές και εύκολα εφαρμόσιμες επενδύσεις με μικρό χρόνο απόσβεσης και σχετικά μικρό κόστος.

Με αυτόν τον τρόπο ελέγχεται η κατανάλωση ενέργειας, γίνεται πιο αποδοτική και εσωτερικεύονται εξωτερικότητες όπως οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που μειώνονται.

1. Κλιματισμός.

Ο κλιματισμός αφορά τη θέρμανση και τη ψύξη ενός χώρου και επομένως τη κατανάλωση ενέργειας χειμώνα καλοκαίρι. Κάποια μέτρα ελέγχου και εξοικονόμησης ενέργειας είναι τα εξής:

- Τακτική συντήρηση συστημάτων
- Αντικατάσταση λέβητα πετρελαίου με λέβητα φυσικού αερίου
- Καυστήρες και λέβητες με ενεργειακή πιστοποίηση CE²⁰
- Μη χρήση κλιματισμού με τη μη χρήση του χώρου
- Κλειστά παράθυρα με τη χρήση κλιματισμού

2. Πράσινα κτίρια.

Το πράσινο κτίριο αποτελεί ένα περιβαλλοντικά βιώσιμο κτίριο με σκοπό τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την εξοικονόμηση ενέργειας και πόρων. Το πράσινο κτίριο έχει να κάνει με την αποτελεσματική χρήση πόρων από τη χωροθέτηση, τη μελέτη και τη κατασκευή έως τη λειτουργία και τη συντήρηση. Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός τέτοιων κτιρίων προσαρμόζεται στα κλιματικά δεδομένα της εκάστοτε περιοχής και αποσκοπεί στη μείωση των ενεργειακών αναγκών και στη διαμόρφωση εσωτερικών αυτόνομων συνθηκών υψηλής άνεσης. Παρακάτω παρουσιάζονται ορισμένα μέτρα που μπορούν να μετατρέψουν ένα κτίριο σε πράσινο κτίριο.

- Εγκατάσταση διπλών τζαμιών για μείωση ενεργειακών αναγκών θέρμανσης
- Ανοιχτόχρωμοι τοίχοι κτιρίου για αντανάκλαση και όχι απορρόφηση θερμότητας και ακτινοβολίας, ώστε να μειωθούν οι ενεργειακές ανάγκες ψύξης

²⁰ Η ενεργειακή πιστοποίηση CE είναι μια σήμανση πάνω στο εκάστοτε προϊόν που δείχνει ότι έχει κατασκευαστεί, βάσει των ευρωπαϊκών προϋποθέσεων για τη προστασία και την υγεία του ανθρώπου, των ζώων και του περιβάλλοντος. Τέτοιες σημάσεις δείχνουν την αυξημένη αποδοτικότητα των προϊόντων, κάτι που συνεπάγεται μείωση του κόστους και εξοικονόμηση ενέργειας.

- Σωστή χρήση δέντρων για σκίαση με σκοπό τη μείωση απορρόφησης ακτινοβολίας και θερμότητας, ώστε να μειωθούν οι ενεργειακές ανάγκες για ψύξη
 - Τοποθέτηση θερμομόνωσης
 - Εγκατάσταση Συστημάτων Ενεργειακού Ελέγχου Κτιρίων (BEMS)²¹
3. Ηλεκτρικές συσκευές και μηχανολογικός εξοπλισμός.
- Επιλογή ηλεκτρικών συσκευών υψηλής ενεργειακής απόδοσης. Βάσει ειδικής ενεργειακής ετικέτας²²
 - Απενεργοποίηση συσκευών γραφείου, όταν δεν χρησιμοποιούνται
 - Εκμετάλλευση λειτουργίας αναμονής για τις συσκευές που είναι συνεχώς ανοιχτές
 - Σύνδεση συσκευών σε πολύμπριζο και διακοπή παροχής καθολικά, εφόσον δεν χρησιμοποιούνται
 - Εγκατάσταση ηλιακού θερμοσίφωνα για ζεστό νερό από την ακτινοβολία του ήλιου με σκοπό την εξοικονόμηση ενέργειας
4. Φωτισμός.
- Αντικατάσταση κοινών λαμπτήρων με λαμπτήρες χαμηλής κατανάλωσης
 - Χρήση αισθητήρων φωτός ημέρας για τον εξωτερικό φωτισμό
 - Χρήση αισθητήρων κίνησης για φωτισμό
 - Ανάδειξη φυσικού φωτισμού και αρχιτεκτονική τέτοια ώστε να εκμεταλλεύεται τον φυσικό φωτισμό, ώστε να μειώνεται η ανάγκη χρήσης μέσων φωτισμού
 - Εκμετάλλευση ηλιακού φωτός

²¹ Το σύστημα BEMS (Buildings Energy Management System) είναι σύστημα αυτόματου ενεργειακού ελέγχου με σκοπό την εξοικονόμηση και ελαχιστοποίηση της ενεργειακής χρήσης για ψύξη και θέρμανση.

²² Η ειδική ενεργειακή ετικέτα των ηλεκτρικών συσκευών αναφέρεται στη ποσότητα ενέργειας που καταναλώνει η εκάστοτε συσκευή με βαθμό μέτρησης από το Α έως το G και με το Α να συμβολίζει τη καλύτερη ενεργειακή απόδοση πράσινων συσκευών, ενώ το G να συμβολίζει τη χειρότερη ενεργειακή απόδοση των κόκκινων συσκευών.

4.4.2 Μείωση αποβλήτων, ανακύκλωση και κυκλική οικονομία.

Η μείωση των αποβλήτων, μέσω της ανακύκλωσης και της κυκλικής οικονομίας γενικά κάνει την επιχείρηση πιο αποδοτική, αφού χρησιμοποιούνται λιγότερα υλικά και έτσι μειώνεται το κόστος και αυξάνονται τα κέρδη. Κάτι τέτοιο όμως έχει σοβαρή θετική επιρροή και στο περιβάλλον, μέσω της εξοικονόμησης πόρων. Η κυκλική οικονομία αποτελεί ένα πράσινο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης με τη παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών με όλο και λιγότερους πόρους. Αξιοποιεί τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ελαχιστοποιεί ή εκμηδενίζει τα απόβλητα αφού δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος ανακύκλωσης, παραγωγής και επαναχρησιμοποίησης.

1. Διαχείριση αποβλήτων.

- Κατάρτιση σχεδίου περιορισμού και διαχείρισης αποβλήτων
- Προσδιορισμός μη επικίνδυνων αποβλήτων και ανακύκλωσή τους για επαναχρησιμοποίηση
- Αναγνώριση και διαχωρισμός ειδών και ποσοτήτων αποβλήτων
- Ελαχιστοποίηση ή και εξάλειψη επικίνδυνων αποβλήτων
- Νέοι τρόποι και υλικά συσκευασίας (π.χ. μείωση πλαστικού και αντικατάσταση με χαρτί ή γυαλί)
- Κομποστοποίηση²³
- Ανακύκλωση χαρτιού

2. Διαχείριση νερού.

- Διακόπτες παροχής νερού με φωτοκύτταρα και αισθητήρα
- Άμεση επισκευή διαρροών
- Εγκατάσταση αυτόματων συστημάτων παροχής νερού
- Εκσυγχρονισμός μηχανολογικού εξοπλισμού
- Βιολογικός καθαρισμός²⁴

²³ Η κομποστοποίηση είναι η επαναχρησιμοποίηση οργανικών αποβλήτων, όπως απόβλητα κουζίνας, χαρτί και κλαδευτικά υπολείμματα, ως εδαφοβελτιωτικό στο έδαφος, στα πάρκα, στα άλση κλπ.

²⁴ Ο βιολογικός καθαρισμός είναι η επεξεργασία λυμάτων και η διαδικασία διαχωρισμού των μολυσματικών ουσιών από το νερό με σκοπό την επαναχρησιμοποίηση στο περιβάλλον και το περιορισμό της σπατάλης του νερού. Κατά το πρώτο στάδιο γίνεται διαχωρισμός του οργανικού και ανόργανου υλικού από το νερό, ενώ κατά το δεύτερο στάδιο απομακρύνονται τα βιολογικά απόβλητα από το νερό. Το τρίτο στάδιο αφορά τη χημική επεξεργασία του νερού και την αφαίρεση των παθογόνων ουσιών, με τελικό σκοπό την επαναχρησιμοποίηση του νερού για πότισμα και άρδευση.

4.4.3 Πράσινες προμήθειες

Βασικό στοιχείο της πράσινης μετάβασης, της πράσινης επιχειρηματικότητας και γενικά της φιλικής προς το περιβάλλον αντίληψης δεν είναι η δημιουργία προσωπικού κέρδους αυτού καθ' αυτού, αλλά η δημιουργία μια συνολικής νοοτροπίας και καθολικών αξιών και αρχών υπό το πρίσμα της πράσινης οικονομίας. Επομένως, όσο σημαντικό είναι για μια επιχείρηση να έχει τις απαραίτητες πράσινες πιστοποιήσεις, τόσο σημαντικό είναι για αυτήν να έχουν πράσινες πιστοποιήσεις και οι προμηθευτές και οι συνεργάτες της. Κάποια μέτρα αναγράφονται παρακάτω:

- Πιστοποιημένα βιολογικά προϊόντα²⁵
- Πιστοποιημένα αγροτικά προϊόντα με Agro 2-1 και Agro 2-2²⁶
- Πιστοποιημένα προϊόντα μεταποίησης με HACCP²⁷ και ECOLABEL²⁸
- Πιστοποιημένα δασικά προϊόντα και προϊόντα ξυλείας με FSC και PEFC²⁹
- Πιστοποιημένα βιομηχανικά προϊόντα με συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης και πιστοποιήσεις EMAS, ISO 14001 και ISO 14000³⁰

4.4.4 Πράσινες μεταφορές

Όλες οι μεταφορές δημόσιες ή ιδιωτικές έχουν κόστος προς το περιβάλλον. Έτσι και οι μεταφορές που γίνονται σε μια επιχείρηση κατά τη διάρκεια της παραγωγής έχουν το δικό τους μερίδιο στη ρύπανση του περιβάλλοντος. Έτσι η δημιουργία ενός συστήματος μεταφορών, σε μια επιχείρηση, φιλικού προς το περιβάλλον είναι αναγκαία τόσο για την ίδια την επιχείρηση, όσο και για την ευρύτερη περιοχή στην οποία ανήκει.

²⁵ Βιολογικό προϊόν είναι το προϊόν που έχει παραχθεί από μεθόδους καλλιέργειας που ελαχιστοποιούν ή αποφεύγουν τη χρήση συνθετικών λιπασμάτων, ζιζανιοκτόνων, ορμονών και λοιπών ουσιών και που βασίζεται σε ζωικά λιπάσματα, μηχανική καλλιέργεια και φυσικούς τρόπους παραγωγής.

²⁶ Agro 1-1 και Agro 2-2 είναι πιστοποιήσεις για αγροτικά προϊόντα που δείχνουν τη παραγωγή που συμμορφώνεται με τις προδιαγραφές μια ολοκληρωμένης διαχείρισης γεωργικής εκμετάλλευσης.

²⁷ Το πρότυπο HACCP αφορά σύστημα ελέγχου προϊόντων που προέρχονται από τρόφιμα, διασφαλίζοντας την ασφαλή τους μεταποίηση για τον καταναλωτή.

²⁸ Η πιστοποίηση κατά ECOLABEL δείχνει τη περιβαλλοντική απόδοση ενός μεταποιημένου προϊόντος, δηλαδή τον βαθμό ευαισθησίας του, από τη παραγωγή έως την διανομή, προς το περιβάλλον.

²⁹ Η πιστοποίηση FSC και η πιστοποίηση PEFC διασφαλίζουν ότι τα προϊόντα ξυλείας προέρχονται από ένα σύστημα αειφορικής διαχείρισης δασών φιλικό προς το περιβάλλον και τους πόρους του.

³⁰ Το σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης EMAS και οι πιστοποιήσεις ISO 14000 και ISO 14001 δείχνουν την συμμόρφωση ενός βιομηχανικού προϊόντος ή υπηρεσίας με τους περιβαλλοντικούς κανόνες και τις περιβαλλοντικές νομοθεσίες που υπάρχουν.

Ορισμένα μέτρα για τη μετάβαση του συστήματος μεταφορών σε ένα πράσινο σύστημα, υπό το πρίσμα της πράσινης επιχειρηματικότητας και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης είναι τα εξής.

- Επιλογή του κατάλληλου τρόπου και μέσου μεταφοράς
- Διαχείριση κινήσεων οχημάτων, μέσω GPS και ελαχιστοποίηση διαδρομών
- Τεχνικές βελτιώσεις στα οχήματα
- Εκπαίδευση οδηγών οχημάτων

4.5 Ανακεφαλαίωση

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάστηκε ο τρόπος με τον οποίο ένας επιχειρηματίας, μία επιχειρηματική ομάδα, ένας οργανισμός, μία εταιρεία ή και ακόμα ένας οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης, ενσωματώνουν όλα τα εργαλεία που αφορούν τη πράσινη επιχειρηματικότητα στη πράξη. Δηλαδή, παρουσιάστηκε ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η εκμετάλλευση της χρηματοδότησης και των πόρων, μέσω της οργάνωσης και του προγραμματισμού της επιχείρησης για την αλλαγή που θέλει να κάνει εντός αυτής ή με ένα επιχειρηματικό εγχείρημα ή έργο. Έγινε η διατύπωση του πως καταρτίζεται ένα επιχειρηματικό σχέδιο και τι αναγράφεται στη κάθε ενότητα ενός τέτοιου σχεδίου για μια επιχείρηση που θέλει να κάνει τη μετάβασή της στη πράσινη οικονομία ή που θέλει να πληροί τις προϋποθέσεις ένταξης σε ένα πρόγραμμα πράσινης χρηματοδότησης. Επομένως εκτός της εκμετάλλευσης των εργαλείων, των πηγών χρηματοδότησης και της κατάρτισης του επιχειρηματικού σχεδίου, μέσα από αυτό το κεφάλαιο, έγινε κατανοητός και ο τρόπος ενσωμάτωσης των προϋποθέσεων, κανονισμών και ευρωπαϊκών όρων, για το περιβάλλον, σε έναν τέτοιο πράσινο επιχειρηματικό σχεδιασμό, καταλήγοντας στη πρακτική εφαρμογή και στα μέτρα που μπορεί να πάρει ο επιχειρηματίας ή ο οργανισμός για τη πράσινη μετάβαση. Εφαρμογές και μέτρα, που όπως αναφέρθηκε, αφορούν την δημιουργία νοοτροπίας μιας κυκλικής οικονομίας και ενός επιχειρηματικού μοντέλου εξοικονόμησης πόρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

5.1 Εισαγωγή

Η κάθε επιστήμη, η κάθε ενέργεια και οτιδήποτε κάνει κανείς στη θεωρία και στη πράξη, με την τήρηση της θεωρίας, θα πρέπει να συνοδεύεται από το επιθυμητό αποτέλεσμα για το οποίο έχει γίνει ολόκληρη η μελέτη πριν. Αυτό σημαίνει, πως εάν κάποιος επιχειρηματίας ή ένα κυβερνητικό πρόσωπο εφαρμόσει σωστά τη θεωρία της πράσινης επιχειρηματικότητας στη πράξη, βάσει όλων όσων έχουν προαναφερθεί, αλλά δεν καταλήξει στο επιθυμητό αποτέλεσμα που είναι η πράσινη μετάβαση και η αυτονομία ως προς το περιβάλλον, τότε δεν υπάρχει κανένα νόημα. Όπως για το οτιδήποτε, έτσι και για τη πράσινη μετάβαση και για τη πράσινη οικονομία γενικά υπάρχουν ορισμένοι δείκτες και ορισμένα στατιστικά μέτρα που παρουσιάζουν το βαθμό της πράσινης μετάβασης, τη πορεία προς αυτήν και το βαθμό ενσωμάτωσης, γενικά, της πράσινης επιχειρηματικότητας για τη κάθε επιχείρηση, για το κάθε οργανισμό, για τη κάθε περιφέρεια και φυσικά για τη κάθε χώρα. Έτσι η στατιστική ανάλυση σε αυτό το κεφάλαιο έχει σκοπό να παρουσιάσει τον βαθμό που η κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενσωματώνει τη πράσινη επιχειρηματικότητα, μέσω αυτών των δεικτών, αλλά και το οικολογικό και περιβαλλοντικό αποτύπωμα που αφήνει πίσω της η κάθε χώρα, καταλήγοντας στη σύγκριση της σχέσης και του βαθμού αλληλεξάρτησης της συμμόρφωσης των περιβαλλοντικών κανόνων και τον παραπάνω δεικτών με το οικολογικό αποτύπωμα σαν αποτέλεσμα, αλλά και τα περιβαλλοντικά αποτελέσματα ως σύνολο.

5.2 ESG

Ο όρος ESG έχει να κάνει με ένα γενικότερο πλαίσιο βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης και αποτελεί μία σύγχρονη και ολοκληρωμένη επιχειρηματική προσέγγιση με σκοπό της δημιουργία αξίας, συγκριτικού πλεονεκτήματος και μιας νοοτροπίας υπό το πρίσμα της πράσινης μετάβασης, που αφορά τόσο τη παραγωγική αλυσίδα, μια επιχείρηση, έναν οργανισμό και τους καταναλωτές, όσο και τους πολίτες κάθε χώρας σαν σύνολο, αλλά και τις ίδιες τις χώρες.

5.2.1 Κριτήρια ESG

Ο όρος ESG προέρχεται από τρεις βασικούς πυλώνες / κριτήρια. Αυτά τα κριτήρια έχουν να κάνουν με τους περιβαλλοντικούς παράγοντες (Environmental), τους κοινωνικούς παράγοντες (Social) και τους παράγοντες διακυβέρνησης (Governance).

Περιβαλλοντικά κριτήρια.

Τα περιβαλλοντικά κριτήρια του πλαισίου ESG αφορούν τις πολιτικές και τις ενέργειες, που αποσκοπούν στη προστασία του περιβάλλοντος και τη μείωση του οικολογικού αποτυπώματος υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής, από τις εκάστοτε επιχειρήσεις και χώρες.

Κοινωνικά κριτήρια.

Οι πολιτικές, οι ενέργειες και οι τρόποι επιχειρηματικότητας που έχουν να κάνουν με κοινωνική υπευθυνότητα, τα δικαιώματα και τη παραγωγή αξίας για το κοινωνικό σύνολο, αφορούν τα κοινωνικά κριτήρια του πλαισίου ESG.

Κριτήρια εταιρικής διακυβέρνησης.

Ο τρίτος πυλώνας του πλαισίου ESG έχει να κάνει με τα κριτήρια εταιρικής διακυβέρνησης, δηλαδή με τη διακυβέρνηση που διασφαλίζει την ευημερία και τη διαφάνεια και που ασχολείται με την επιχειρηματική ηθική, τις σχέσεις, του ελέγχους τη διαφθορά και τη διαφάνεια.

5.2.2 Επιδόσεις ESG

Βάσει των παραπάνω κριτηρίων των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και εταιρικής διακυβέρνησης παραγόντων και του βαθμού ενσωμάτωσής τους από την εκάστοτε χώρα, μπορεί να βγει μία επίδοση ή βαθμολογία η οποία θα δείχνει τη συνολική επίδοση, περιλαμβάνοντας και τους 3 πυλώνες ESG, για τη χώρα.

Η επίδοση / βαθμολογία αυτή κυμαίνεται από το 0 έως και το 100, με μια βαθμολογία από 70 και πάνω να θεωρείται καλή και με μια βαθμολογία κάτω από το 50 να θεωρείται κακή. Βέβαια, για να βγει μια συγκεκριμένη επίδοση ESG για μια χώρα, πρέπει να υπάρχει πρώτα η συγκεντρωτική βαθμολογία που αφορά το περιβάλλον, τη κοινωνία και τη διακυβέρνηση αντίστοιχα. Αυτό είναι αποτέλεσμα πολλών επιμέρους δεικτών για τον καθένα από τους τρεις πυλώνες.

Για το περιβάλλον υπάρχουν δείκτες που μετράνε το περιβαλλοντικό ρίσκο που αντιμετωπίζει ένας επενδυτής στην εκάστοτε χώρα και δείκτες που μετράνε τη συνολική περιβαλλοντική κατάσταση της χώρας, βάσει της εκπομπής ουσιών, βλαβερών προς το περιβάλλον, της ποιότητας του αέρα και της πρόσβασης σε νερό. Για τη κοινωνία υπάρχουν δείκτες, όπως μεταξύ άλλων, γήρανσης, προσδόκιμου, σχολικών ετών, φτώχειας, εκπαίδευσης και κοινωνικών αναταραχών και επίσης για την διακυβέρνηση υπάρχουν δείκτες όπως διαφθοράς, δημοκρατίας, ελευθερίας του τύπου, πολιτικών δικαιωμάτων και γενικά πολιτικής κατάστασης. Έτσι, με τη συλλογή όλων αυτών των δεικτών και επιμέρους βαθμολογιών, για κάθε χώρα και για κάθε πυλώνα ESG, βγαίνει η τελική επίδοση της κάθε χώρας για το περιβάλλον, τη κοινωνία και τη διακυβέρνηση αντίστοιχα, με αποτέλεσμα να μπορεί να βγει και η τελική συνολική επίδοση ESG.

5.2.3 Δείκτης ESG

Ο δείκτης ESG ή αλλιώς ESG index, αποτελεί ένα από τα διάφορα μέτρα που λαμβάνει υπόψιν μια επίδοση ESG μιας χώρας και μετράει το ρίσκο, βάσει απόδοσης, που συναντάει κανείς στην εκάστοτε χώρα, βασισμένο στο περιβάλλον, τα κοινωνικά δικαιώματα, την υγεία και την ασφάλεια. Έτσι, όσο μικρότερος ο βαθμός του δείκτη ESG, τόσο μικρότερο το ρίσκο.

5.3 Μεθοδολογία

Κατά την παρουσίαση της μεθοδολογίας της στατιστικής ανάλυσης θα παρουσιαστούν τα βήματα της ανάλυσης, τα δεδομένα και ο τρόπος ανάλυσης.

5.3.1 Δεδομένα

Το πρώτο βήμα της στατιστικής ανάλυσης είναι η συλλογή των δεδομένων που αφορούν τους πιο σημαντικούς δείκτες βιωσιμότητας και περιβαλλοντικού αποτυπώματος, για κάθε μια χώρα, από τις είκοσι επτά, της ευρωπαϊκής ένωσης κατά τα έτη 2021 – 2022. Αυτοί οι δείκτες είναι οι εξής.

Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης - ΔΑΑ (Human Development Index – HDI).

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης αποτελεί έναν σύνθετο δείκτη, ο οποίος μετράει το βιοτικό επίπεδο της κάθε χώρας και λαμβάνει υπόψη, εκτός το ΑΕΠ και τους οικονομικούς παράγοντες, το επίπεδο εκπαίδευσης, το προσδόκιμο ζωής, το επίπεδο της υγείας, της διακυβέρνησης, του περιβάλλοντος κλπ. Ο ΔΑΑ κυμαίνεται από 0 έως

ΧΩΡΑ	HDI
Δανία	0,948
Σουηδία	0,947
Ιρλανδία	0,945
Γερμανία	0,942
Ολλανδία	0,941
Φινλανδία	0,94
Βέλγιο	0,937
Λουξεμβούργο	0,93
Μάλτα	0,918
Σλοβενία	0,918
Αυστρία	0,916
Ισπανία	0,905
Γαλλία	0,903
Κύπρος	0,896
Ιταλία	0,895
Εσθονία	0,89
Τσεχία	0,889
Ελλάδα	0,887
Πολωνία	0,876
Λιθουανία	0,875
Πορτογαλία	0,866
Λετονία	0,863
Κροατία	0,858
Σλοβακία	0,848
Ουγγαρία	0,846
Ρουμανία	0,821
Βουλγαρία	0,795

1, με βαθμολογίες άνω του 0,80 να σημαίνουν πολύ υψηλή ανθρώπινη ανάπτυξη, βαθμολογίες μεταξύ 0,70 – 0,80 να σημαίνουν υψηλή ανθρώπινη ανάπτυξη, βαθμολογίες μεταξύ 0,50 και 0,70 να σημαίνουν μέτρια ανθρώπινη ανάπτυξη και με βαθμολογίες μικρότερες του 0,50 να έχουν να κάνουν με χαμηλή ανθρώπινη ανάπτυξη.

Βαθμολογία ESG.

Όπως προαναφέρθηκε η βαθμολογία ESG, αφορά την συγκεντρωτική επίδοση κάθε χώρας, μετρώντας την περιβαλλοντική, κοινωνική και διακυβερνητική επίδοσή της. Η περιβαλλοντική επίδοση κάθε χώρας έχει να κάνει με τον Δείκτη Περιβαλλοντικής Απόδοσης (Environmental Performance Index – EPI) και αφορά παράγοντες, όπως η ποιότητα αέρα, η ποιότητα πόσιμου νερού, το μέγεθος βαρέων μετάλλων στον αέρα, η διαχείριση αποβλήτων, η προστασία της βιοποικιλότητας, οι υπηρεσίες των οικοσυστημάτων, η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, οι εκπομπές ρύπων και οι υδάτινοι πόροι. Η μέτρηση της κοινωνικής επίδοσης των χωρών γίνεται με τον δείκτη Αξιολόγησης Παραγόντων Κοινωνίας (Social Factor Rating), ενώ από την άλλη η μέτρηση της επίδοσης στην διακυβέρνηση επιτυγχάνεται με τη χρήση του δείκτη

Αξιολόγησης Παραγόντων Διακυβέρνησης (Governance Factor Rating). Ο κοινωνικός δείκτης αφορά τα δικαιώματα, τις ευκαιρίες, την εκπαίδευση και την διασφάλιση βασικών αναγκών, ενώ ο δείκτης διακυβέρνησης έχει να κάνει με τη πολιτική κατάσταση, τη δημοκρατία και την ασφάλεια. Αθροίζοντας για κάθε χώρα τους αντίστοιχους περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και διακυβερνητικούς δείκτες σχηματίζεται η ESG βαθμολογία για κάθε μία από τις είκοσι επτά χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης. Τόσο ο EPI, ο κοινωνικός και ο διακυβερνητικός δείκτης, όσο και η βαθμολογία ESG κυμαίνονται από το 0 έως το 100.

ΧΩΡΑ	EPI	SOCIAL	GOVERNANCE	ESG
Δανία	77,9	94,8	98	90,23333
Φινλανδία	76,5	95,7	97,8	90
Σουηδία	72,7	95,4	96,3	88,13333
Λουξεμβούργο	72,3	94,6	92,6	86,5
Γερμανία	62,4	98,6	90,6	83,86667
Αυστρία	66,5	94,9	88,2	83,2
Ολλανδία	62,6	94,9	92	83,16667
Μάλτα	75,2	92,4	80,4	82,66667
Εσθονία	61,4	95,2	89	81,86667
Ιρλανδία	57,4	95,5	89,2	80,7
Σλοβενία	67,3	95,1	77	79,8
Βέλγιο	58,2	93,8	87,2	79,73333
Γαλλία	62,5	92,8	83,9	79,73333
Κύπρος	58	93,8	81,3	77,7
Λετονία	61,1	93,6	77	77,23333
Τσεχία	59,9	94,5	76,4	76,93333
Λιθουανία	55,9	94	80,2	76,7
Σλοβακία	60	93,7	72,4	75,36667
Ισπανία	56,6	90,3	77,7	74,86667
Πορτογαλία	50,4	87,4	83,1	73,63333
Κροατία	60,2	91,1	66,5	72,6
Ιταλία	57,7	90,6	67,7	72
Πολωνία	50,6	93,6	68,7	70,96667
Ελλάδα	56,2	90,5	64,3	70,33333
Ρουμανία	56	89,3	64,9	70,06667
Ουγγαρία	55,1	91,7	58,1	68,3
Βουλγαρία	51,9	89,6	58,3	66,6

Δείκτης Απόδοσης Μετάβασης.

Ο Δείκτης Απόδοσης Μετάβασης (Transition Performance Index) εκπονείται από την επιτροπή της ευρωπαϊκής ένωσης και μετράει τον βαθμό της απόδοσης της κάθε χώρας,

ΧΩΡΑ	TPI
Δανία	78,4
Ιρλανδία	75,9
Ολλανδία	73,6
Γερμανία	73,1
Σουηδία	72,3
Μάλτα	70,7
Αυστρία	70,4
Σλοβενία	70,4
Γαλλία	69,6
Βέλγιο	68,9
Τσεχία	68,8
Λουξεμβούργο	68,7
Ιταλία	67,6
Φινλανδία	67,4
Ισπανία	67,1
Πορτογαλία	67
Εσθονία	66,1
Σλοβακία	65
Λετονία	64,4
Κροατία	64,3
Πολωνία	64,2
Ουγγαρία	64
Λιθουανία	63,5
Ελλάδα	62,1
Ρουμανία	61,2
Κύπρος	59,9
Βουλγαρία	59,3

στην ευρωπαϊκή ένωση, που αφορά τη μετάβαση σε μια πιο φιλική προς το περιβάλλον και βιώσιμη πολιτική στα πλαίσια της κοινωνίας, του περιβάλλοντος, της διακυβέρνησης και της οικονομίας. Η διαφορά του TPI με την βαθμολογία ESG είναι πως ο πρώτος δείκτης αφορά τη προσπάθεια και τις ενέργειες της μετάβασης διαχρονικά τη τελευταία δεκαετία, ενώ ο δεύτερος δείκτης αφορά τη καθαρή βαθμολογία, στους τρεις πυλώνες ESG, σε ένα συγκεκριμένο έτος. Φυσικά και αυτός ο δείκτης κυμαίνεται από το 0 έως το 100.

ΧΩΡΑ	SDG
Φινλανδία	86,51
Δανία	85,63
Σουηδία	85,19
Αυστρία	82,32
Γερμανία	82,18
Γαλλία	81,24
Ιρλανδία	80,66
Εσθονία	80,62
Πολωνία	80,54
Τσεχία	80,47
Λετονία	80,28
Σλοβενία	79,95
Ισπανία	79,9
Ολλανδία	79,85
Βέλγιο	79,69
Πορτογαλία	79,23
Ουγγαρία	79,01
Κροατία	78,79
Σλοβακία	78,66
Ιταλία	78,34
Ρουμανία	77,72
Ελλάδα	76,81
Μάλτα	76,77
Λουξεμβούργο	75,74
Λιθουανία	75,42
Βουλγαρία	74,29
Κύπρος	74,23

Βαθμολογία SDG.

Η βαθμολογία SDG (Sustainable Development Goals), μετράει το μέγεθος επιτυχίας και την επίδοση της κάθε χώρας για καθένα από τους δεκαεπτά στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης με μια βαθμολογία που κυμαίνεται από το 0 έως το 100. Η επίδοση ή η βαθμολογία SDG είναι η συγκεντρωτική βαθμολογία της κάθε χώρας μετά το άθροισμα των επιμέρους βαθμολογιών κάθε στόχου.

Δείκτης ESG (ESGIndex).

Ο δείκτης ESG στην ουσία δεν διαφέρει πολύ με τη βαθμολογία ESG, αφού μελετάνε και τα δύο εργαλεία, τους περιβαλλοντικούς, τους κοινωνικούς και τους διακυβερνητικούς παράγοντες. Βέβαια, ο δείκτης ESG αφενός κυμαίνεται από το 0 έως και το 100, αφετέρου, λόγω του ότι αποτελεί μια βαθμολογία που δείχνει ρίσκο, όσο πλησιάζει η απόδοση προς το 0, τόσο το καλύτερο, γιατί σημαίνει μικρότερο ρίσκο, για κάποιον επενδυτή στη συγκεκριμένη χώρα, όσον αφορά περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και διακυβερνητικούς παράγοντες.

ΧΩΡΑ	ESGindex
Φινλανδία	12,74
Σουηδία	15,7
Δανία	18,22
Πορτογαλία	18,68
Λουξεμβούργο	19,04
Αυστρία	20,19
Βέλγιο	20,66
Ιρλανδία	20,91
Ολλανδία	21,04
Γερμανία	21,14
Γαλλία	22,05
Ιταλία	22,16
Εσθονία	22,91
Μάλτα	22,99
Σλοβενία	23,33
Ισπανία	23,39
Τσεχία	23,53
Λιθουανία	23,96
Κύπρος	25,54
Πολωνία	25,88
Σλοβακία	26,59
Κροατία	26,59
Λετονία	28,2
Ελλάδα	30,45
Βουλγαρία	31,04
Ουγγαρία	32,41
Ρουμανία	32,82

Βιοχωρητικότητα, οικολογικό αποτύπωμα, οικολογικό πλεόνασμα / έλλειμα.

Με τον όρο βιοχωρητικότητα εννοούμε τη διαθεσιμότητα της βιολογικά παραγωγικής επιφάνειας μιας περιοχής ή χώρας, δηλαδή τη “προσφορά” των πόρων που δύναται να δημιουργήσει η συγκεκριμένη περιοχή / χώρα και μετριέται σε εκτάρια. Αντιθέτως, με τον όρο οικολογικό αποτύπωμα εννοούμε τη “ζήτηση” / κατανάλωση των παραπάνω πόρων που προορίζονται για την ικανοποίηση των αναγκών των ανθρώπων μια συγκεκριμένης περιοχής ή χώρας. Μονάδα μέτρησης του οικολογικού αποτυπώματος είναι επίσης τα εκτάρια.

ΧΩΡΑ	BIOCAPACITY	ECOLOGICAL FOOTPRINT	ECOLOGICAL RESERVE/DEFICIT
Φινλανδία	12,1	6,4	5,7
Σουηδία	9	6,3	2,7
Λετονία	8,2	6,4	1,8
Εσθονία	9,3	8	1,3
Βουλγαρία	3,3	3,6	-0,3
Ρουμανία	3,2	3,6	-0,4
Κροατία	2,8	3,9	-1,1
Λιθουανία	4,7	6	-1,3
Ουγγαρία	2,6	3,9	-1,3
Σλοβακία	2,8	4,7	-1,9
Γαλλία	2,4	4,4	-2
Ιρλανδία	3,1	5,3	-2,2
Ελλάδα	1,2	4,1	-2,9
Πολωνία	1,9	4,8	-2,9
Ισπανία	1,5	4,4	-2,9
Δανία	3,6	6,7	-3,1
Γερμανία	1,5	4,7	-3,2
Σλοβενία	2,2	5,4	-3,2
Πορτογαλία	1,3	4,6	-3,3
Αυστρία	2,7	6,1	-3,4
Τσεχία	2,3	5,7	-3,4
Ιταλία	0,8	4,3	-3,5
Κύπρος	0,2	3,9	-3,7
Ολλανδία	0,8	5,7	-4,9
Μάλτα	0,5	5,5	-5
Βέλγιο	0,8	6,9	-6,1
Λουξεμβούργο	1,2	13	-11,8

Φαίνεται και από τον παραπάνω πίνακα δεδομένων, πως με την αφαίρεση του οικολογικού αποτυπώματος από την βιοχωρητικότητα, της εκάστοτε χώρας, εμφανίζεται το οικολογικό πλεόνασμα ή έλλειμα που διακατέχει η συγκεκριμένη χώρα.

Για παράδειγμα η Φινλανδία καταναλώνει πολύ λιγότερους πόρους για τις ανάγκες της από ότι μπορεί να δημιουργήσει, με αποτέλεσμα να έχει ένα οικολογικό πλεόνασμα. Κάτι που σημαίνει, ότι η αρνητική επίδραση της Φινλανδίας στο περιβάλλον είναι σχετικά και συγκριτικά αρκετά μικρή. Από την άλλη, το Λουξεμβούργο με βιοχωρητικότητα 1,2, έχει οικολογικό αποτύπωμα ή κατανάλωση 13. Αυτό βέβαια σημαίνει πως έχει ένα μεγάλο οικολογικό έλλειμα ίσο με -11,8, με αποτέλεσμα η επιβάρυνση του περιβάλλοντος, βάσει όγκου πόρων, από το Λουξεμβούργο να είναι σχετικά και συγκριτικά μεγάλη.

5.3.2 Εισαγωγή δεδομένων στο SPSS

Το SPSS Statistics³¹ είναι ένα στατιστικό λογισμικό για διαχείριση δεδομένων, προηγμένες στατιστικές αναλύσεις και πολυπαραγοντικές αναλύσεις. Παρακάτω παρουσιάζεται η εικόνα των δεδομένων της στατιστικής ανάλυσης, που παρουσιάστηκαν πιο πάνω, στο SPSS.

	HDI	EPI	SOCIAL	GOVERNANCE	ESG	TPI	SDG	ESGindex	BIOCAPACITY	ECOLOGICALFOOTPRINT	ECOLOGICALRESERVEDEFICIT	var	var	var
1	.95	77.90	94.80	98.00	90.23	78.40	85.63	18.22	3.60	6.70	-3.10			
2	.94	76.50	95.70	97.80	90.00	67.40	86.51	12.74	12.10	6.40	5.70			
3	.95	72.70	95.40	96.30	88.13	72.30	85.19	15.70	9.00	6.30	2.70			
4	.93	72.30	94.60	92.60	86.50	68.70	75.74	19.04	1.20	13.00	-11.80			
5	.94	62.40	98.60	90.60	83.87	73.10	82.18	21.14	1.50	4.70	-3.20			
6	.92	66.50	94.90	88.20	83.20	70.40	82.32	20.19	2.70	6.10	-3.40			
7	.94	62.60	94.90	92.00	83.17	73.60	79.85	21.04	.80	5.70	-4.90			
8	.92	75.20	92.40	80.40	82.67	70.70	76.77	22.99	.50	5.50	-5.00			
9	.89	61.40	95.20	89.00	81.87	66.10	80.62	22.91	9.30	8.00	1.30			
10	.95	57.40	95.50	89.20	80.70	75.90	80.66	20.91	3.10	5.30	-2.20			
11	.92	67.30	95.10	77.00	79.80	70.40	79.95	23.33	2.20	5.40	-3.20			
12	.94	58.20	93.80	87.20	79.73	68.90	79.69	20.66	.80	6.90	-6.10			
13	.90	62.50	92.80	83.90	79.73	69.60	81.24	22.05	2.40	4.40	-2.00			
14	.90	58.00	93.80	81.30	77.70	59.90	74.23	25.54	.20	3.90	-3.70			
15	.86	61.10	93.60	77.00	77.23	64.40	80.28	28.20	8.20	6.40	1.80			
16	.89	59.90	94.50	76.40	76.93	68.80	80.47	23.53	2.30	5.70	-3.40			
17	.88	55.90	94.00	80.20	76.70	63.50	75.42	23.96	4.70	6.00	-1.30			
18	.85	60.00	93.70	72.40	75.37	65.00	78.66	26.59	2.80	4.70	-1.90			
19	.91	56.60	90.30	77.70	74.87	67.10	79.90	23.39	1.50	4.40	-2.90			
20	.87	50.40	87.40	83.10	73.63	67.00	79.23	18.68	1.30	4.60	-3.30			
21	.86	60.20	91.10	66.50	72.60	64.30	78.79	26.59	2.80	3.90	-1.10			
22	.90	57.70	90.60	67.70	72.00	67.60	78.34	22.16	.80	4.30	-3.50			
23	.88	50.60	93.60	68.70	70.97	64.20	80.54	25.88	1.90	4.80	-2.90			
24	.89	56.20	90.50	64.30	70.33	62.10	76.81	30.45	1.20	4.10	-2.90			

³¹ <https://www.ibm.com/spss>

*spssfinal(r pearson).sav [DataSet1] - IBM SPSS Statistics Data Editor

File Edit View Data Transform Analyze Direct Marketing Graphs Utilities Add-ons Window Help

Visible: 11 of 11 Variables

	HDI	EPI	SOCIAL	GOVERNANCE	ESG	TPI	SDG	ESGindex	BIOCAPACITY	ECOLOGICALFOOTPRINT	ECOLOGICALRESERVEDEFICIT	var	var	var
24	.83	56,20	89,30	64,90	70,00	61,20	77,72	32,82	3,20	3,60	-2,30			
25	.82	56,00	89,30	64,90	70,07	61,20	77,72	32,82	3,20	3,60	-40			
26	.85	55,10	91,70	58,10	68,30	64,00	79,01	32,41	2,60	3,90	-1,30			
27	.80	51,90	89,60	58,30	66,60	59,30	74,29	31,04	3,30	3,60	-30			
28														
29														
30														
31														
32														
33														
34														
35														
36														
37														
38														
39														
40														
41														
42														
43														
44														
45														
46														
47														
NR														

Data View Variable View

*spssfinal(r pearson).sav [DataSet1] - IBM SPSS Statistics Data Editor

File Edit View Data Transform Analyze Direct Marketing Graphs Utilities Add-ons Window Help

	Name	Type	Width	Decimals	Label	Values	Missing	Columns	Align	Measure	Role
1	HDI	Numeric	12	2		None	None	5	Right	Scale	Input
2	EPI	Numeric	12	2		None	None	5	Right	Scale	Input
3	SOCIAL	Numeric	12	2		None	None	6	Right	Scale	Input
4	GOVERNA...	Numeric	12	2		None	None	10	Right	Scale	Input
5	ESG	Numeric	12	2		None	None	6	Right	Scale	Input
6	TPI	Numeric	12	2		None	None	4	Right	Scale	Input
7	SDG	Numeric	12	2		None	None	4	Right	Scale	Input
8	ESGindex	Numeric	12	2		None	None	8	Right	Scale	Input
9	BIOCAPACI...	Numeric	12	2		None	None	12	Right	Scale	Input
10	ECOLOGIC...	Numeric	12	2	ECOLOGICAL ...	None	None	18	Right	Scale	Input
11	ECOLOGIC...	Numeric	12	2	ECOLOGICAL ...	None	None	22	Right	Scale	Input
12											
13											
14											
15											
16											
17											
18											
19											
20											
21											
22											
23											
24											
25											
NR											

Data View Variable View

5.3.3 Συντελεστής αξιοπιστίας Cronbach's alpha

Μετά την εισαγωγή των παραπάνω δεδομένων, των διαφόρων δεικτών των είκοσι επτά χωρών της ευρωπαϊκής ένωσης, στο SPSS, πραγματοποιήθηκαν και έτρεξαν δύο συγκεκριμένες αναλύσεις, που αφορούν τη σύγκριση του δείγματος ως σύνολο και τη σύγκριση των δεδομένων μεταξύ τους. Η πρώτη ανάλυση αφορά τον δείκτη alpha του Cronbach και έχει να κάνει με την αξιοπιστία του δείγματος και κατά πόσο έχει συνέπεια. Δηλαδή αυτός ο συντελεστής δείχνει κατά πόσο, το σύνολο των δεδομένων και των μεταβλητών της ανάλυσης, θεωρείται ως μία ομάδα. Ο συντελεστής alpha του Cronbach κυμαίνεται μεταξύ 0 και 1 και όσο πιο κοντά στο 1 πλησιάζει, τόσο μεγαλύτερη αξιοπιστία και συνέπεια έχει το σύνολο του δείγματος.

συντελεστής αξιοπιστίας cronbach a.spv [Document1] - IBM SPSS Statistics Viewer

File Edit View Data Transform Insert Format Analyze Direct Marketing Graphs Utilities Add-ons Window Help

Case Processing Summary

	N	%
Cases Valid	27	100,0
Excluded ^a	0	,0
Total	27	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,717	,793	11

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
HDI	,8961	,04076	27
EPI	61,5741	7,68403	27
SOCIAL	93,2370	2,47109	27
GOVERNANCE	79,9556	11,78863	27
ESG	78,2556	6,52794	27
TPI	67,5519	4,71881	27
SDG	79,6311	3,09447	27
ESGindex	23,4133	4,85143	27
BIOCAPACITY	3,1852	2,99688	27
ECOLOGICAL FOOTPRINT	5,4926	1,88311	27
ECOLOGICAL RESERVE/DEFICIT	-2,3074	3,15606	27

Όπως φαίνεται και από τα αποτελέσματα της ανάλυσης του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach's alpha, μέσω του SPSS, το δείγμα, των έντεκα μεταβλητών / δεικτών, λειτουργεί με μεγάλη αξιοπιστία και συνέπεια ως ομάδα, αφού η τιμή του συντελεστή είναι πολύ κοντά στη μονάδα και ίση με 0,717. Αυτό σημαίνει ότι η φύση των δεδομένων, που έχουν χρησιμοποιηθεί σε όλη την ανάλυση, είναι η κατάλληλη, για να καταλήξουμε στα συμπεράσματα που θέλουμε, όσον αφορά τη σχέση που υπάρχει μεταξύ των δεικτών για κάθε χώρα, με το περιβαλλοντικό της, γενικότερα, αποτύπωμα.

5.3.4 Συντελεστής συσχέτισης r του Pearson

Ο συντελεστής συσχέτισης r του Pearson έχει να κάνει με το μέγεθος της συσχέτισης μεταξύ των μεταβλητών / δεικτών του δείγματος. Δηλαδή εδώ γίνεται η σύγκριση σχέσης μεταξύ του κάθε δείκτη από τους έντεκα, με τους υπόλοιπους δέκα. Ο συντελεστής συσχέτισης r του Pearson κυμαίνεται μεταξύ του -1 και του 1, με θετική τιμή και κοντά στο 1 να δείχνει πολύ μεγάλη θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο δεικτών και με αρνητική τιμή και κοντά στο -1 να δείχνει πολύ μεγάλη αρνητική συσχέτιση. Η τιμή 0 για τον συντελεστή συσχέτισης r του Pearson σημαίνει απουσία συσχέτισης, δηλαδή μηδενική σχέση μεταξύ των δεικτών.

Παρακάτω παρουσιάζεται το αποτέλεσμα της ανάλυσης του συντελεστή συσχέτισης r του Pearson μεταξύ των δεικτών της συγκεκριμένης στατιστικής ανάλυσης.

	HDI	EPI	SOCIAL	GOVERNANCE	ESG	TPI	SDG	ESGindex	BIOCAPACITY	ECOLOGICAL FOOTPRINT	ECOLOGICAL RESERVE/DEFICIT
HDI	1,000	,647	,677	,842	,846	,817	,557	-,807	,053	,462	-,225
EPI	,647	1,000	,535	,665	,860	,591	,517	-,618	,350	,530	,017
SOCIAL	,677	,535	1,000	,663	,735	,557	,480	-,493	,303	,445	,022
GOVERNANCE	,842	,665	,663	1,000	,947	,723	,589	-,886	,324	,593	-,047
ESG	,846	,860	,735	,947	1,000	,738	,618	-,838	,370	,621	-,019
TPI	,817	,591	,557	,723	,738	1,000	,645	-,691	-,007	,333	-,205
SDG	,557	,517	,480	,589	,618	,645	1,000	-,626	,540	,118	,442
ESGindex	-,807	-,618	-,493	-,886	-,838	-,691	-,626	1,000	-,291	-,495	,019
BIOCAPACITY	,053	,350	,303	,324	,370	-,007	,540	-,291	1,000	,227	,814
ECOLOGICAL FOOTPRINT	,462	,530	,445	,593	,621	,333	,118	-,495	,227	1,000	-,381
ECOLOGICAL RESERVE/DEFICIT	-,225	,017	,022	-,047	-,019	-,205	,442	,019	,814	-,381	1,000

Correlations

		HDI	EPI	SOCIAL	GOVERNANCE	ESG	TPI	SDG	ESGindex	BIOCAPACITY	ECOLOGICAL FOOTPRINT	ECOLOGICAL RESERVE/DEFICIT
HDI	Pearson Correlation	1	,647**	,677**	,842**	,846**	,817**	,557**	-,807**	,053	,462**	-,225
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,000	,003	,000	,792	,015	,259
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
EPI	Pearson Correlation	,647**	1	,535**	,665**	,860**	,591**	,517**	-,618**	,350	,530**	,017
	Sig. (2-tailed)	,000		,004	,000	,000	,001	,006	,001	,073	,004	,934
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
SOCIAL	Pearson Correlation	,677**	,535**	1	,663**	,735**	,557**	,480	-,493**	,303	,445**	,022
	Sig. (2-tailed)	,000	,004		,000	,000	,003	,011	,009	,124	,020	,912
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
GOVERNANCE	Pearson Correlation	,842**	,665**	,663**	1	,947**	,723**	,589**	-,886**	,324	,593**	-,047
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		,000	,000	,001	,000	,100	,001	,817
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
ESG	Pearson Correlation	,846**	,860**	,735**	,947**	1	,738**	,618**	-,838**	,370	,621**	-,019
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000		,000	,001	,000	,057	,001	,926
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
TPI	Pearson Correlation	,817**	,591**	,557**	,723**	,738**	1	,645**	-,691**	-,007	,333	-,205
	Sig. (2-tailed)	,000	,001	,003	,000	,000		,000	,000	,973	,089	,304
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
SDG	Pearson Correlation	,557**	,517**	,480	,589**	,618**	,645**	1	-,626**	,540	,118	,442
	Sig. (2-tailed)	,003	,006	,011	,001	,001	,000		,000	,004	,557	,021
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
ESGindex	Pearson Correlation	-,807**	-,618**	-,493**	-,886**	-,838**	-,691**	-,626**	1	-,291	-,495**	,019
	Sig. (2-tailed)	,000	,001	,009	,000	,000	,000	,000		,141	,009	,925
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
BIOCAPACITY	Pearson Correlation	,053	,350	,303	,324	,370	-,007	,540	-,291	1	,227	,814
	Sig. (2-tailed)	,792	,073	,124	,100	,057	,973	,004	,141		,254	,000
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
ECOLOGICAL FOOTPRINT	Pearson Correlation	,462**	,530**	,445**	,593**	,621**	,333	,118	-,495**	,227	1	-,381
	Sig. (2-tailed)	,015	,004	,020	,001	,001	,089	,557	,009	,254		,050
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
ECOLOGICAL RESERVE/DEFICIT	Pearson Correlation	-,225	,017	,022	-,047	-,019	-,205	,442	,019	,814	-,381	1
	Sig. (2-tailed)	,259	,934	,912	,817	,926	,304	,021	,925	,000	,050	
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Βάσει των παραπάνω αποτελεσμάτων, φαίνεται πως στη διαγώνιο η τιμή είναι πάντα ίση με 1 αφού είναι η τιμή σύγκρισης ενός δείκτη με τον ίδιο δείκτη και επομένως η συσχέτιση είναι τέλεια. Από την μία, για παράδειγμα, ο συντελεστής είναι ίσος με 0,053 μεταξύ του Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI) και της βιοχωρητικότητας (Biocapacity), κάτι που σημαίνει σχεδόν μηδενική συσχέτιση, ενώ από την άλλη η τιμή του συντελεστή είναι ίση με 0,860 μεταξύ του Δείκτη Περιβαλλοντικής Απόδοσης (EPI) και της βαθμολογίας ESG, κάτι που δείχνει μία πάρα πολύ μεγάλη συσχέτιση μεταξύ τους. Δηλαδή, όσο μεγαλύτερη είναι η περιβαλλοντική απόδοση μιας χώρας, τόσο μεγαλύτερη είναι και η βαθμολογία ESG της. Ακόμα, ένα παράδειγμα πολύ υψηλής αρνητικής συσχέτισης, αποτελεί η τιμή του συντελεστή μεταξύ του HDI και του ESG index, που είναι ίση με -0,807 και δείχνει πως όσο μεγαλύτερη ανθρώπινη ανάπτυξη έχει μία χώρα της ευρωπαϊκής ένωσης, τόσο μικρότερος θα είναι ο δείκτης ESG (ρίσκο) αυτής της χώρας. Επίσης, η μονάδα συμβολίζει τη τέλεια συσχέτιση, το μηδέν συμβολίζει την απουσία ή μία μικρή συσχέτιση, ενώ ο ένας αστερίσκος στον πίνακα συμβολίζει την ύπαρξη συσχέτισης και οι δύο αστερίσκοι συμβολίζουν την ύπαρξη πολύ μεγάλης συσχέτισης.

	HDI	EPI	SOCIAL	GOVERNANCE	ESG	TPI	SDG	ESGindex	BIOCAPACITY	ECOLOGICAL FOOTPRINT	ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT	
HDI	1	**	**	**	**	**	**	**	0	*	0	
EPI	**	1	**	**	**	**	**	**	0	**	0	
SOCIAL	**	**	1	**	**	**	*	**	0	*	0	
GOVERNANCE	**	**	**	1	**	**	**	**	0	**	0	
ESG	**	**	**	**	1	**	**	**	0	**	0	
TPI	**	**	**	**	**	1	**	**	0	0	0	
SDG	**	**	*	**	**	**	1	**	**	0	*	
ESGindex	**	**	**	**	**	**	**	1	0	**	0	
BIOCAPACITY	0	0	0	0	0	0	**	0	1	0	**	
ECOLOGICAL FOOTPRINT	*	**	*	**	**	0	0	**	0	1	0	
ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT	0	0	0	0	0	0	*	0	**	0	1	
	1	Τέλεια συσχέτιση		**	Μεγάλη συσχέτιση		*	Συσχέτιση		0	Μικρή/καμία συσχέτιση	

5.3.5 Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης έχουν να κάνουν με τη σημαντικότητα των δεικτών ως προς την αξιοπιστία του δείγματος και των αποτελεσμάτων, αλλά και με την συσχέτιση των δεικτών μεταξύ τους. Με αυτόν τον τρόπο καταλαβαίνει κανείς, για κάθε χώρα, τον βαθμό που επηρεάζει ο κάθε δείκτης τις τιμές των υπόλοιπων δεικτών.

Αξιοπιστία.

Όπως προαναφέρθηκε, μέσω της ανάλυσης του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach's alpha, βάσει των έντεκα δεικτών / μεταβλητών του δείγματος, το αποτέλεσμα είναι πως η ανάλυση είναι πολύ αξιόπιστη, οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν είναι οι κατάλληλοι για τα ζητούμενα συμπεράσματα και η σημαντικότητά τους είναι εξίσου μεγάλη. Αυτό βέβαια φαίνεται, μέσω της τιμής του συντελεστή αξιοπιστίας που είναι ίση με 0,717. Έτσι, τόσο ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης HDI, οι δείκτες επίδοσης για το περιβάλλον την κοινωνία και τη διακυβέρνηση, η βαθμολογία και ο δείκτης ESG, η επίδοση πράσινης μετάβασης TPI και η επίδοση στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης SDG, όσο και το μέγεθος της βιοχωρητικότητας, του οικολογικού αποτυπώματος και του οικολογικού πλεονάσματος ή ελλείματος, για κάθε χώρα, δίνουν έναν αξιόπιστο και σημαντικό αποτέλεσμα για την εικόνα της κάθε χώρας, αναφορικά με τη περιβαλλοντική τους πρόοδο και κατάσταση.

Συσχέτιση.

Από την άλλη, η ανάλυση του συντελεστή συσχέτισης r του Pearson που διενεργήθηκε, καταλήγει στο αποτέλεσμα της σχετικά μεγάλης συσχέτισης μεταξύ των δεικτών, με ορισμένες, βέβαια, εξαιρέσεις, κάτι που σημαίνει ότι η τιμή του κάθε δείκτη επηρεάζει τη τιμή και το μέγεθος των άλλων δεικτών και πως όλοι μαζί οι δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν δημιουργούν μια ενιαία κατάσταση για τη κάθε χώρα, ανάλογα με τη τιμή του εκάστοτε δείκτη. Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, μέσω των πινάκων των αποτελεσμάτων της ανάλυσης της συσχέτισης r του Pearson, η μονάδα (1) σημαίνει τέλεια συσχέτιση, οι δύο αστερίσκοι (**) σημαίνουν μεγάλη συσχέτιση, ο ένας αστερίσκος (*) σημαίνει συσχέτιση, ενώ το μηδέν (0) έχει να κάνει με μικρή συσχέτιση ή απουσία συσχέτισης. Παρακάτω παρουσιάζεται η εκάστοτε σχέση του κάθε δείκτη / μεταβλητής, ξεχωριστά, με τους υπόλοιπους δείκτες / μεταβλητές και ο βαθμός επιρροής.

1. Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI).

1: Ο HDI έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (HDI).

** : Ο HDI έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- ESG (0,846)
- Governance (0,842)
- TPI (0,817)
- ESGindex (-0,807)
- SOCIAL (0,677)
- EPI (0,647)
- SDG (0,557)

* : Ο HDI έχει συσχέτιση με τους δείκτες:

- ECOLOGICAL FOOTPRINT (0,462)

0: Ο HDI έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- BIOCAPACITY (0,053)
- ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT (-0,225)

2. Δείκτης Περιβαλλοντικής Απόδοσης (EPI).

1: Ο EPI έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (EPI).

** : Ο EPI έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- ESG (0,860)
- Governance (0,665)
- HDI (0,647)
- ESGindex (-0,618)
- TPI (0,591)
- SOCIAL (0,535)
- ECOLOGICAL FOOTPRINT (0,530)
- SDG (0,517)

0: Ο EPI έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- BIOCAPACITY (0,350)
- ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT (0,017)

3. Αξιολόγηση Παραγόντων Κοινωνίας (SOCIAL Factor Rating).

1: Ο SOCIAL έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (SOCIAL).

** : Ο SOCIAL έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- ESG (0,735)
- HDI (0,677)
- GOVERNANCE (0,663)
- TPI (0,557)
- EPI (0,535)
- ESGindex (-0,493)

* : Ο SOCIAL έχει συσχέτιση με τους δείκτες:

- SDG (0,480)
- ECOLOGICAL FOOTPRINT (0,445)

0: Ο SOCIAL έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- BIOCAPACITY (0,303)
- ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT (0,022)

4. Αξιολόγηση Παραγόντων Διακυβέρνησης (GOVERNANCE Factor Rating).

1: Ο GOVERNANCE έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (GOVERNANCE).

** : Ο GOVERNANCE έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- ESG (0,947)
- ESGindex (-0,886)
- HDI (0,842)
- TPI (0,723)
- EPI (0,665)
- SOCIAL (0,663)
- ECOLOGICAL FOOTPRINT (0,593)
- SDG (0,589)

0: Ο GOVERNANCE έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- BIOCAPACITY (0,324)
- ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT (- 0,047)

5. Βαθμολογία ESG (ESG).

1: Ο ESG έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (ESG).

** : Ο ESG έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- GOVERNANCE (0,947)
- EPI (0,860)
- HDI (0,846)
- ESGindex (-0,838)
- TPI (0,738)
- SOCIAL (0,735)
- ECOLOGICAL FOOTPRINT (0,621)
- SDG (0,618)

0: Ο ESG έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- BIOCAPACITY (0,370)
- ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT (-0,019)

6. Δείκτης Απόδοσης Μετάβασης (TPI).

1: Ο TPI έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (TPI).

** : Ο TPI έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- HDI (0,817)
- ESG (0,738)
- GOVERNANCE (0,723)
- ESGindex (- 0,691)
- SDG (0,645)
- EPI (0,591)
- SOCIAL (0,557)

0: Ο TPI έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- ECOLOGICAL FOOTPRINT (0,333)
- ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT (-0,205)
- BIOCAPACITY (-0,007)

7. Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξη (SDG).

1: Ο SDG έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (SDG).

** : Ο SDG έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- TPI (0,645)
- ESGindex (-0,626)
- ESG (0,618)
- GOVERNANCE (0,589)
- HDI (0,557)
- BIOCAPACITY (0,540)
- EPI (0,517)

* : Ο SDG έχει συσχέτιση με τους δείκτες:

- SOCIAL (0,480)
- ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT (0,442)

0: Ο SDG έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- ECOLOGICAL FOOTPRINT (0,118)

8. Δείκτης ρίσκου ESG (ESGindex).

1: Ο ESGindex έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (ESGindex)

** : Ο ESGindex έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- GOVERNANCE (-0,886)
- ESG (-0,838)
- HDI (-0,807)
- TPI (-0,691)
- SDG (-0,626)
- EPI (-0,618)
- ECOLOGICAL FOOTPRINT (-0,495)
- SOCIAL (-0,493)

0: Ο ESGindex έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- BIOCAPACITY (-0,291)
- ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT (-0,019)

9. Βιοχωρητικότητα (*BIOCAPACITY*).

1: Ο *BIOCAPACITY* έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (*BIOCAPACITY*)

** : Ο *BIOCAPACITY* έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- *ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT* (0,814)
- *SDG* (0,540)

0: Ο *BIOCAPACITY* έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- *ESG* (0,370)
- *EPI* (0,350)
- *GOVERNANCE* (0,324)
- *SOCIAL* (0,303)
- *ESGindex* (-0,291)
- *ECOLOGICAL FOOTPRINT* (0,227)
- *HDI* (0,053)
- *TPI* (-0,007)

10. Οικολογικό Αποτύπωμα (*ECOLOGICAL FOOTPRINT*).

1: Ο *ECOLOGICAL FOOTPRINT* έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (*ECOLOGICAL FOOTPRINT*)

** : Ο *ECOLOGICAL FOOTPRINT* έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- *ESG* (0,621)
- *GOVERNANCE* (0,593)
- *EPI* (0,530)
- *ESGindex* (-0,495)

* : Ο *ECOLOGICAL FOOTPRINT* έχει συσχέτιση με τους δείκτες:

- *HDI* (0,462)
- *SOCIAL* (0,445)

0: Ο *ECOLOGICAL FOOTPRINT* έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- *ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT* (-0,381)
- *TPI* (0,333)
- *BIOCAPACITY* (0,227)
- *SDG* (0,118)

11. Οικολογικό Πλεόνασμα / Έλλειμμα (ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT).

1: Ο ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT έχει τέλεια συσχέτιση με τον εαυτό του (ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT).

** : Ο ECOLOGICAL RESERVE DEFICIT έχει μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες:

- BIOCAPACITY (0,814)

* : Ο ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT έχει συσχέτιση με τους δείκτες:

- SDG (0,442)

0: Ο ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT έχει μικρή / καμία συσχέτιση με τους δείκτες:

- ECOLOGICAL FOOTPIRNT (-0,381)
- HDI (-0,225)
- TPI (-0,205)
- GOVERNANCE (-0,047)
- SOCIAL (0,022)
- ESGindex (-0,019)
- ESG (0,019)
- EPI (0,017)

Από τη παραπάνω ανάλυση συσχέτισης όλων των δεικτών / μεταβλητών μεταξύ τους, γίνεται αντιληπτή η σημασία, η σημαντικότητα και η συμβολή της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, για κάθε χώρα, στην κοινωνική ευημερία, ανάπτυξη και πρόοδο. Αυτό γιατί, με εξαίρεση τη βιοχωρητικότητα και το οικολογικό πλεόνασμα / έλλειμμα που έχει να κάνει κυρίως με την υφιστάμενη έκταση και τη χώρα σαν χώρο, πέντε από τους οχτώ δείκτες έχουν τη μεγαλύτερή τους συσχέτιση με τον δείκτη ESG, δύο από τους οχτώ έχουν τη δεύτερη μεγαλύτερή τους συσχέτιση με τον ESG, ενώ ένας δείκτης έχει τη τρίτη μεγαλύτερή του συσχέτιση με τον ESG. Επομένως, η βαθμολογία ESG για μια χώρα είναι ο σημαντικότερος δείκτης, που επηρεάζει όλους τους υπόλοιπους. Αυτό σημαίνει πως όσο μεγαλύτερη βαθμολογία ESG έχει μια χώρα, τόσο μεγαλύτερη ανθρώπινη ανάπτυξη σημαίνει ότι θα έχει και τόσο μεγαλύτερη περιβαλλοντική, κοινωνική και διακυβερνητική απόδοση θα έχει. Ακόμα όσο υψηλότερη είναι η βαθμολογία ESG μιας χώρας, τόσο ευνοϊκότερο για το περιβάλλον οικολογικό αποτύπωμα θα διακατέχει.

Βέβαια η βαθμολογία ESG δείχνει και τον βαθμό της μετάβασης μιας χώρας προς μια περιβαλλοντικά αυτόνομη χώρα, την απόδοση της χώρας ως προς τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης και το περιβαλλοντικό ρίσκο, που αντιμετωπίζει κανείς στον επιχειρηματικό κόσμο και όχι μόνο, σε αυτή τη χώρα, αφού ο δείκτης / μεταβλητή της βαθμολογίας ESG αποτελεί έναν από τους πρώτους τρεις σημαντικότερους δείκτες ή παράγοντες που επηρεάζουν τον δείκτη TPI, SDG και ESGindex. Κάτι που σημαίνει όσο υψηλότερη είναι η βαθμολογία ESG σε μία χώρα, τόσο υψηλότερος είναι ο βαθμός μετάβασης της χώρας και η απόδοσή της στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και τόσο μικρότερος ο ESGindex, που αποτελεί δείκτη που δείχνει ρίσκο. Τέλος, η σημαντικότητα του περιβαλλοντικού παράγοντα και της διακυβέρνησης, με τρόπους προσαρμοσμένους στις περιβαλλοντικές ανάγκες, σε μία χώρα, διακρίνεται και από τη συσχέτιση του δείκτη της περιβαλλοντικής απόδοσης και του δείκτη της διακυβέρνησης ως προς τη βαθμολογία ESG, αφού είναι οι δύο δείκτες με τη μεγαλύτερη συσχέτιση με τον ESG. Έτσι καταλήγουμε, ως συμπέρασμα, στον λόγο ύπαρξης αυτής της ανάλυσης που δεν είναι άλλος από τη μελέτη της συσχέτισης και της σημασίας της περιβαλλοντικής απόδοσης μιας χώρας με τη κοινωνία και τους κοινωνικούς δείκτες ως σύνολο, αφού βλέπει κανείς, ότι όσο μεγαλύτερη είναι η περιβαλλοντική απόδοση και όσο καλύτερη η περιβαλλοντική διακυβέρνηση, στα πλαίσια της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης, τόσο καλύτερη είναι η βαθμολογία ESG και η ευημερία που αφορά τις επιδόσεις στην ανθρώπινη ανάπτυξη τελικά.

5.4 Κατάταξη χωρών

Τόσο η συγκέντρωση των τιμών για κάθε δείκτη και για κάθε μέτρο για κάθε μία χώρα από τις είκοσι επτά της ευρωπαϊκής ένωσης, όσο και εφαρμογή της στατιστικής ανάλυσης και η εύρεση των συντελεστών αξιοπιστίας και συσχέτισης μεταξύ των δεικτών, δημιουργούν μία συγκεκριμένη κατάταξη των χωρών που αφορά την συνολική επίδοσή τους ως προς το περιβάλλον, την ενσωμάτωση της νοοτροπίας της πράσινης μετάβασης και το μέγεθος της περιβαλλοντικής τους αυτονομίας και κοινωνικής ευημερίας.

Έτσι χρησιμοποιώντας τη τιμή του δείκτη της βαθμολογίας ESG για κάθε χώρα και δημιουργώντας τη κατάταξη των χωρών κατά φθίνουσα σειρά, δηλαδή από την υψηλότερη βαθμολογία ESG έως τη χαμηλότερη, δημιουργείται επίσης και μια συγκεκριμένη κατάταξη, βάσει της κατάταξης κατά ESG και για τους υπόλοιπους δείκτες, μέσα από την οποία γίνεται αντιληπτό το συμπέρασμα, που αναφέρθηκε πιο πάνω, περί της συσχέτισης δείκτη ESG με ανθρώπινη ανάπτυξη, κοινωνική ευημερία, διακυβέρνηση, περιβαλλοντική απόδοση και περιβαλλοντικό ρίσκο.

ΧΩΡΑ	ESG	HDI	EPI	TPI	ESGindex
Δανία	90,23333333	0,948	77,9	78,4	18,22
Φινλανδία	90	0,94	76,5	67,4	12,74
Σουηδία	88,13333333	0,947	72,7	72,3	15,7
Λουξεμβούργο	86,5	0,93	72,3	68,7	19,04
Γερμανία	83,86666667	0,942	62,4	73,1	21,14
Αυστρία	83,2	0,916	66,5	70,4	20,19
Ολλανδία	83,16666667	0,941	62,6	73,6	21,04
Μάλτα	82,66666667	0,918	75,2	70,7	22,99
Εσθονία	81,86666667	0,89	61,4	66,1	22,91
Ιρλανδία	80,7	0,945	57,4	75,9	20,91
Σλοβενία	79,8	0,918	67,3	70,4	23,33
Βέλγιο	79,73333333	0,937	58,2	68,9	20,66
Γαλλία	79,73333333	0,903	62,5	69,6	22,05
Κύπρος	77,7	0,896	58	59,9	25,54
Λετονία	77,23333333	0,863	61,1	64,4	28,2
Τσεχία	76,93333333	0,889	59,9	68,8	23,53
Λιθουανία	76,7	0,875	55,9	63,5	23,96
Σλοβακία	75,36666667	0,848	60	65	26,59
Ισπανία	74,86666667	0,905	56,6	67,1	23,39
Πορτογαλία	73,63333333	0,866	50,4	67	18,68
Κροατία	72,6	0,858	60,2	64,3	26,59
Ιταλία	72	0,895	57,7	67,6	22,16
Πολωνία	70,96666667	0,876	50,6	64,2	25,88
Ελλάδα	70,33333333	0,887	56,2	62,1	30,45
Ρουμανία	70,06666667	0,821	56	61,2	32,82
Ουγγαρία	68,3	0,846	55,1	64	32,41
Βουλγαρία	66,6	0,795	51,9	59,3	31,04

Παρατηρώντας, λοιπόν, τον παραπάνω πίνακα με τις είκοσι επτά χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης, φαίνεται πως η απόδοση στον δείκτη HDI, EPI, TPI και ESGindex, για κάθε χώρα, πάει περίπου παράλληλα με την απόδοση στη βαθμολογία ESG. Αυτό φαίνεται, με μία γρήγορη ματιά, από τη πτωτική τάση που έχει στον πίνακα τόσο η βαθμολογία ESG, όσο και ο HDI, ο EPI και ο TPI, με τον ESGindex να έχει, αντίστοιχα, αυξητική τάση, μιας και αποτελεί, όπως έχει προαναφερθεί, δείκτη ρίσκου.

Βέβαια, όταν λέμε πως οι δείκτες πάνε “ περίπου “ παράλληλα με τη βαθμολογία ESG και όχι τελείως παράλληλα εννοείται πως αφενός η τάση είναι παράλληλη, αφετέρου αυτό δε σημαίνει πως αν μία χώρα θα είναι, για παράδειγμα, τέταρτη στη κατάταξη του ESG θα είναι και τέταρτη στη κατάταξη του EPI. Χωρίς, βέβαια, αυτό να σημαίνει πως μία χώρα μπορεί να είναι στις πρώτες θέσεις της κατάταξης της βαθμολογίας ESG και στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης του HDI. Για παράδειγμα η Δανία διακατέχει τη μεγαλύτερη βαθμολογία ESG την υψηλότερη τιμή στον Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI), στον Δείκτη Περιβαλλοντικής Απόδοσης (EPI) και στον Δείκτη Απόδοσης Μετάβασης (TPI), αλλά όσον αφορά τον δείκτη περιβαλλοντικού ρίσκου ESGindex υπάρχουν δύο χώρες (Φινλανδία, Σουηδία) που διακατέχουν μικρότερη τιμή του δείκτη και επομένως βρίσκονται υψηλότερα στη κατάταξη, βάσει αυτού του δείκτη, αλλά με τη Δανία να παραμένει στη πρώτη τριάδα της κατάταξης και στον ESGindex.

5.5 Πιστοποιήσεις και συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης

Με τον όρο « Κοινοτικό Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου», γνωστό και ως EMAS εννοούμε ένα σύστημα οργάνωσης μιας επιχείρησης, οποιασδήποτε φύσης, που λειτουργεί βάσει του περιβαλλοντικού προτύπου της ευρωπαϊκής ένωσης και βάσει των στόχων, περί βιώσιμης ανάπτυξης, που έχει θέσει. Αυτό το σύστημα έχει να κάνει με τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ISO 14001, την ενεργό και συνολική συμμετοχή στα θέματα περιβαλλοντικής διαχείρισης από όλους όσους αφορά η εκάστοτε επιχείρηση και με την κατάρτιση έκθεσης για τη πορεία της επιχείρησης, βάσει των περιβαλλοντικών απαιτήσεων και την επαλήθευση ή μη αυτής της έκθεσης από τους αντίστοιχους φορείς. Επομένως, το σύστημα EMAS αφορά τις διεργασίες από την αρχή της επικοινωνίας με τους εκάστοτε φορείς, την οργάνωση του πλάνου του προγράμματος και την υλοποίηση και εποπτεία / βελτίωσή του μέχρι τον έλεγχο, την κατάρτιση της έκθεσης των αποτελεσμάτων και την πιστοποίηση που αφορά τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις.

Η πιστοποίηση που αφορά τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις όπως έχουν τεθεί σε πανευρωπαϊκό επίπεδο έχει να κάνει με τη πιστοποίηση ISO 14001, που έχει προαναφερθεί και αποδεικνύει την ύπαρξη Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.

Η πιστοποίηση ISO14001 αποτελεί ένα πρότυπο αναγνώρισης των ενεργειών της εκάστοτε επιχείρησης που αφορούν τη διαχείριση, τον έλεγχο και τη συμμόρφωση στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις. Επομένως με την απόκτηση πιστοποίησης ISO 14001 εννοούνται τα παρακάτω:

- Μείωση κόστους
- Πρόληψη ρύπανσης
- Σεβασμός προς το περιβάλλον
- Κάλυψη κοινωνικών και οικονομικών αναγκών
- Συμμόρφωση με περιβαλλοντική νομοθεσία
- Εξοικονόμηση κόστους, υλικών, πόρων και ενέργειας

Γνωρίζοντας, λοιπόν, την έννοια της πιστοποίησης ISO 14001, που αφορά τη περιβαλλοντική διαχείριση και συμμόρφωση με τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις και νομοθεσίες, καταλαβαίνει κανείς τη σημαντικότητα της συνολικής έκδοσης τέτοιων πιστοποιήσεων από μία χώρα. Παρακάτω παρουσιάζεται η κατάταξη των χωρών της ευρωπαϊκής ένωσης, ανά αριθμό πιστοποιήσεων ISO 14001 που έχουν εκδοθεί τα έτη 2020 με 2021 και η συσχέτιση αυτής της κατάταξης με τους δείκτες που έχουν αναλυθεί προηγουμένως, αλλά και με το μέγεθος και τον πληθυσμό της κάθε χώρας.

Πίνακας 5.1

Πιστοποιήσεις ISO 14001 και πληθυσμός ανά κράτος – μέλος της Ε.Ε.

ΧΩΡΑ	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΌΣ
Ιταλία	18135	60461826
Ισπανία	14122	46754778
Γερμανία	9256	83783942
Γαλλία	6392	65273511
Ρουμανία	6174	19237691
Τσεχία	4539	10708981
Ουγγαρία	3279	9660351
Σουηδία	2854	10099265
Πολωνία	2831	37846611
Βουλγαρία	2166	6948445
Ελλάδα	1891	10423054
Σλοβακία	1816	5459642
Φινλανδία	1643	5540720
Αυστρία	1415	9006398
Κροατία	1297	4105267
Πορτογαλία	1043	10196709
Βέλγιο	1013	11589623
Δανία	984	5792202
Ιρλανδία	878	4937786
Λιθουανία	835	2722289
Εσθονία	566	1326535
Σλοβενία	557	2078938
Λετονία	322	1886198
Κύπρος	289	1207359
Λουξεμβούργο	73	625978
Μάλτα	53	441543
Ολλανδία	3	17134872

Πηγή: <https://www.iso.org/>

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα, παρατηρείται μία μεγάλη σχέση του πληθυσμού μιας χώρας με τον αριθμό πιστοποιήσεων ISO 14001 που αυτή εκδίδει και επομένως η συσχέτιση του πληθυσμού με τον αριθμό των πιστοποιήσεων είναι σχεδόν τέλεια συσχετισμένη κάτι που παρουσιάζεται και με την ανάλυση του συντελεστή συσχέτισης r του Pearson, όπως με τη προηγούμενη στατιστική ανάλυση.

→ Correlations

[DataSet1]

		ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	Pearson Correlation	1	,791**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	27	27
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	Pearson Correlation	,791**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	27	27

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Ο συντελεστής συσχέτισης r του Pearson για τις πιστοποιήσεις ISO 14001 και τον πληθυσμό της κάθε χώρας είναι ίσος με 0,79 και έχοντας επίσης δύο αστερίσκους, δείχνει την πολύ μεγάλη συσχέτιση μεταξύ των δύο στοιχείων. Αυτό σημαίνει πως, με εξαίρεση ορισμένες περιπτώσεις όπως η Ολλανδία, όσο μεγαλύτερος είναι ο πληθυσμός ενός κράτους – μέλους, τόσο μεγαλύτερος θα είναι και ο αριθμός πιστοποιήσεων ISO 14001 που εκδίδει.

Βέβαια, η ίδια διαπίστωση βγαίνει και από την συσχέτιση των προηγούμενων δεικτών με τον αριθμό των πιστοποιήσεων ISO 14001 ανά χώρα. Δηλαδή τρέχοντας την ανάλυση του συντελεστή συσχέτισης r του Pearson μεταξύ του HDI, EPI, SOCIAL, GOVERNANCE, ESG, TPI, SDG, ESG index και του αριθμού πιστοποιήσεων ISO 14001 (ISO14001 certificates), φαίνεται πως η συσχέτιση των υπόλοιπων δεικτών με τον αριθμό των πιστοποιήσεων είναι είτε μηδενική, είτε πάρα πολύ μικρή, κάτι που σημαίνει απώλεια συσχέτισης μεταξύ τους.

Αυτό φυσικά είναι λογικό, αφού αν μία χώρα έχει μεγάλο αριθμό πληθυσμού θα έχει, επομένως, και μεγαλύτερο, συγκριτικά, αριθμό πιστοποιήσεων ISO14001 που θα έχουν εκδοθεί, ανεξαρτήτως της κατάταξής της που αφορά τόσο τους δείκτες ανθρώπινης ανάπτυξης και περιβάλλοντος, όσο και της βαθμολογίας της ESG. Αυτή η απώλεια συσχέτισης μεταξύ των δεικτών και των πιστοποιήσεων φαίνεται στα αποτελέσματα της ανάλυσης του συντελεστή συσχέτισης r του Pearson, παρακάτω, αφού η μεγαλύτερη τιμή δεν ξεπερνάει το 0,2.

Correlations

		HDI	EPI	SOCIAL	GOVERNANCE	ESG	TPI	SDG	ESGindex	ISO14001 certificates
HDI	Pearson Correlation	1	,647 ^{**}	,677 ^{**}	,842 ^{**}	,846 ^{**}	,817 ^{**}	,557 ^{**}	-,807 ^{**}	-,039
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,000	,003	,000	,846
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27
EPI	Pearson Correlation	,647 ^{**}	1	,535 ^{**}	,665 ^{**}	,860 ^{**}	,591 ^{**}	,517 ^{**}	-,618 ^{**}	-,226
	Sig. (2-tailed)	,000		,004	,000	,000	,001	,006	,001	,258
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27
SOCIAL	Pearson Correlation	,677 ^{**}	,535 ^{**}	1	,663 ^{**}	,735 ^{**}	,557 ^{**}	,480	-,493 ^{**}	-,235
	Sig. (2-tailed)	,000	,004		,000	,000	,003	,011	,009	,237
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27
GOVERNANCE	Pearson Correlation	,842 ^{**}	,665 ^{**}	,663 ^{**}	1	,947 ^{**}	,723 ^{**}	,589 ^{**}	-,886 ^{**}	-,240
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000		,000	,000	,001	,000	,228
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27
ESG	Pearson Correlation	,846 ^{**}	,860 ^{**}	,735 ^{**}	,947 ^{**}	1	,738 ^{**}	,618 ^{**}	-,838 ^{**}	-,263
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000		,000	,001	,000	,186
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27
TPI	Pearson Correlation	,817 ^{**}	,591 ^{**}	,557 ^{**}	,723 ^{**}	,738 ^{**}	1	,645 ^{**}	-,691 ^{**}	-,004
	Sig. (2-tailed)	,000	,001	,003	,000	,000		,000	,000	,984
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27
SDG	Pearson Correlation	,557 ^{**}	,517 ^{**}	,480	,589 ^{**}	,618 ^{**}	,645 ^{**}	1	-,626 ^{**}	,056
	Sig. (2-tailed)	,003	,006	,011	,001	,001	,000		,000	,780
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27
ESGindex	Pearson Correlation	-,807 ^{**}	-,618 ^{**}	-,493 ^{**}	-,886 ^{**}	-,838 ^{**}	-,691 ^{**}	-,626 ^{**}	1	,045
	Sig. (2-tailed)	,000	,001	,009	,000	,000	,000	,000		,824
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27
ISO14001 certificates	Pearson Correlation	-,039	-,226	-,235	-,240	-,263	-,004	,056	,045	1
	Sig. (2-tailed)	,846	,258	,237	,228	,186	,984	,780	,824	
	N	27	27	27	27	27	27	27	27	27

5.6 Ανακεφαλαίωση

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύθηκαν ποσοτικά οι έννοιες της ανθρώπινης ανάπτυξης, της περιβαλλοντικής, κοινωνικής και διακυβερνητικής απόδοσης, της πράσινης μετάβασης, της επιτυχίας των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης, του περιβαλλοντικού ρίσκου, της βιοχωρητικότητας, του οικολογικού αποτυπώματος και του οικολογικού πλεονάσματος / ελλείματος. Εν συνεχεία ορίστηκαν οι δείκτες, βάσει των παραπάνω εννοιών που έχουν να κάνουν με τους δείκτες HDI, EPI, SOCIAL, GOVERNANCE, ESG, TPI, SDG, ESG index και BIOCAPACITY, ECOLOGICAL FOOTPRINT, ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT αντίστοιχα. Τρέχοντας τις αναλύσεις συσχέτισης και αξιοπιστίας δημιουργήθηκαν τόσο αποτελέσματα περί συσχέτισης μεταξύ των δεικτών, όσο και κατατάξεις που αφορούν τον κάθε δείκτη για κάθε χώρα της ευρωπαϊκής ένωσης, καταλήγοντας στο συμπέρασμα της μεγάλης συσχέτισης που έχει ο κάθε ποσοτικός δείκτης παραπάνω με τους υπόλοιπους και της μεγάλης, δηλαδή, συσχέτισης της ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης με τις περιβαλλοντικές αποδόσεις μιας χώρας. Ακόμα, αναλύθηκε και ορίστηκε τόσο η έννοια των συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης και περιβαλλοντικών πιστοποιήσεων, όσο και ο δείκτης ISO14001 certificates καταλήγοντας σε μία επιπλέον κατάταξη των χωρών της ευρωπαϊκής ένωσης ανά πιστοποιήσεις ISO14001 που έχουν εκδοθεί και σε ένα συμπέρασμα απώλειας συσχέτισης του αριθμού πιστοποιήσεων μιας χώρας με τους υπόλοιπους δείκτες, αλλά πολύ μεγάλης συσχέτισης του αριθμού πιστοποιήσεων με τον πληθυσμό της κάθε χώρας. Έτσι, αφενός η ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη μιας χώρας συνδέεται με τη διακυβέρνησή της υπό το πρίσμα της συμμόρφωσης με τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις και τις ίδιες τις περιβαλλοντικές αποδόσεις, αφετέρου ο αριθμός πιστοποιήσεων ISO14001 που εκδίδει μια χώρα συνδέεται περισσότερο με οικονομικούς παράγοντες ζήτησης – προσφοράς που αφορούν το πληθυσμιακό μέγεθος και λιγότερο με τις περιβαλλοντικές αποδόσεις ως σύνολο.

Αφού αναλύθηκε η θεωρητική και η πρακτική πλευρά της πράσινης μετάβασης και της πράσινης επιχειρηματικότητας, έγινε η στατιστική ανάλυση εύρεσης του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach α και του συντελεστή συσχέτισης r του Pearson για έντεκα δείκτες για τις είκοσι επτά χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης.

Οι δείκτες και τα αντικείμενα που χρησιμοποιήθηκαν αφορούσαν τον Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης HDI, τον Δείκτη Περιβαλλοντικής Απόδοσης EPI, τον δείκτη μέτρησης κοινωνικής και διακυβερνητικής απόδοσης SOCIAL και GOVERNANCE αντίστοιχα και τη βαθμολογία ESG που ενσωματώνει τη περιβαλλοντική, τη κοινωνική και τη διακυβερνητική απόδοση μια χώρας. Ακόμα χρησιμοποιήθηκε ο Δείκτης Απόδοσης Μετάβασης TPI για την απόδοση πράσινης μετάβασης, ο δείκτης που μετράει την επίτευξη ή μη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης SDG και ο δείκτης μέτρησης περιβαλλοντικού ρίσκου ESGindex. Τέλος, χρησιμοποιήθηκε η βιοχωρητικότητα BIOCAPACITY και το οικολογικό αποτύπωμα ECOLOGICAL FOOTPRINT της κάθε χώρας, με σκοπό την εύρεση του εντέκατου δείκτη που αφορά το οικολογικό πλεόνασμα ή έλλειμμα ECOLOGICAL RESERVE / DEFICIT. Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης βρίσκουν την αξιοπιστία του δείγματος πολύ μεγάλη, με αυτό να σημαίνει πως οι συγκεκριμένοι δείκτες είναι ικανοί να μας δώσουν τα συμπεράσματα που μελετάμε και την συσχέτιση μεταξύ των δεικτών εξίσου μεγάλη με αυτό να σημαίνει πως οι αποδόσεις και ο βαθμός του κάθε δείκτη για κάθε χώρα παίζουν ρόλο για τη συνολική απόδοση και κατάταξη της εκάστοτε χώρας. Συμπερασματικά τόσο η κοινωνική και περιβαλλοντική απόδοση, όσο και η ευημερία μιας χώρας, φαίνεται πως επηρεάζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό από της αποδόσεις της χώρας που αφορούν τις πρακτικές της, αντίστοιχα στη κοινωνία και το περιβάλλον, υπό το πρίσμα των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης και της πράσινης μετάβασης. Έτσι, χώρες με μεγάλη έμφαση και πρωτιά στις αντίστοιχες κατατάξεις, επί των χωρών της ευρωπαϊκής ένωσης, που αφορούν τη διακυβέρνηση της επιχειρηματικότητας και της κοινωνίας με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον και με τρόπο που βοηθάει στην επίτευξη της πράσινης μετάβασης, όπως, μεταξύ άλλων, η βαθμολογία ESG, ο EPI, ο TPI και ο ESGindex δείχνουν να ηγούνται και να είναι ψηλά, βάσει στόχων. Αυτές οι χώρες είναι κυρίως Σκανδιναβικές, με τη Δανία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία να είναι πρωτοπόρες και με το Λουξεμβούργο, την Γερμανία, την Αυστρία και την Ολλανδία να ακολουθούν. Τέλος, χώρες με χαμηλή βαθμολογία ESG, EPI και TPI και με υψηλό ESGindex, βρίσκονται στις κατώτερες θέσεις της κατάταξης της ευρωπαϊκής ένωσης, με τις χώρες αυτές να είναι κυρίως οι Βαλκανικές, όπως η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Ρουμανία.

Η κατάταξη αυτή και τα αποτελέσματα, με τις αντίστοιχες αποδόσεις στους κοινωνικούς, διακυβερνητικούς και περιβαλλοντικούς, πρωτίστως, τομείς θα πρέπει να αποτελέσουν το έναυσμα για τις χώρες που βρίσκονται χαμηλά, ώστε να ενσωματώσουν με μεγαλύτερο ρυθμό και βαθμό πράσινες πρακτικές στις ατζέντες τους με σκοπό τόσο την άνοδό τους στη κατάταξη και στις αποδόσεις της συνολικής ευημερίας, όσο και για την σύγκλιση τους με τους μέσους όρους της ευρωπαϊκής ένωσης και τις αποδόσεις των χωρών που βρίσκονται πιο ψηλά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

6.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το τελευταίο κεφάλαιο θα παρουσιαστεί η διασύνδεση όλων των παραπάνω θεωρητικών, εμπειρικών και ποσοτικών δεδομένων των ορισμών και των δεικτών, τόσο της θεωρίας της πράσινης επιχειρηματικότητας και μετάβασης, όσο και του πρακτικού σκέλους, με τη πραγματική ζωή και τους πραγματικούς κανόνες του επιχειρηματικού κόσμου υπό το πρίσμα της πράσινης μετάβασης και πράσινης επιχειρηματικότητας. Πιο συγκεκριμένα, θα παρουσιαστούν άλλοι δύο, πιο γενικοί, δείκτες μέτρησης του βαθμού πράσινης μετάβασης των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι θα έρθουν να επιβεβαιώσουν τη παραπάνω ποσοτική ανάλυση και τη τελευταία κατάταξη των χωρών, βάσει περιβαλλοντικού αντίκτυπου και πράσινης μετάβασης. Ο ένας δείκτης είναι ο Δείκτης Ποιότητας Αέρα (Air Quality Index) και ο δεύτερος δείκτης αφορά τον Δείκτη Έκθεσης σε PM_{2,5} σωματίδια (PM_{2,5} Exposure Index). Αυτοί οι δύο δείκτες, σε συνδυασμό με κάποια παραδείγματα, θα καταστήσουν το πόσο σημαντική είναι η πράσινη μετάβαση, στη πράξη και με αριθμούς – στόχους, για τον επιχειρηματικό κόσμο ως προς το περιβάλλον και τη βιωσιμότητα.

6.2 Δείκτης Ποιότητας Αέρα (Air Quality Index)

Ο Δείκτης Ποιότητας Αέρα είναι ένας δείκτης όπου μετράει τα επίπεδα περιβαλλοντικής ρύπανσης, ρύπανσης αέρα και γενικά τη ποιότητα του αέρα σαν σύνολο σε μια περιοχή και συγκεκριμένα σε μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πολλοί παράγοντες, φυσικά, συμβάλλουν στην διευκόλυνση μέτρησης αυτού του δείκτη, όπως, μεταξύ άλλων, τα επίπεδα του διοξειδίου του αζώτου, του όζοντος, του μονοξειδίου του άνθρακα και του διοξειδίου του θείου που συναντάει κανείς στο περιβάλλον και τον αέρα μια χώρας συνολικά. Ο δείκτης αυτός υπάγεται στο σύνολο του Δείκτη Περιβαλλοντικής Απόδοσης (EPI) με 0 να σημαίνει πολύ μολυσμένος αέρας και 100 να σημαίνει πολύ υγιεινό περιβάλλον και καθαρός αέρας. Ο AQI επιτρέπει σε άτομα, κοινότητες και αρχές να παρακολουθούν τα επίπεδα ατμοσφαιρικής ρύπανσης και να λαμβάνουν δράσεις για την προστασία της υγείας τους. Οι πληροφορίες που παρέχει ο AQI μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη λήψη ατομικών αποφάσεων, όπως η περιορισμένη δραστηριότητα σε περιοχές με χαμηλή ποιότητα αέρα ή η χρήση προστατευτικών μασκών. Επίσης, ο AQI χρησιμοποιείται από τις αρχές για την ανάπτυξη πολιτικών και μέτρων που στοχεύουν στη μείωση της ρύπανσης και τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα. Ο AQI είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την παρακολούθηση της ατμοσφαιρικής ποιότητας και την προστασία της υγείας. Η ενημέρωση του κοινού σχετικά με την ποιότητα του αέρα μέσω του AQI μπορεί να προωθήσει την ευαισθητοποίηση και την υιοθέτηση πρακτικών που συμβάλλουν στη βελτίωση της ατμοσφαιρικής ποιότητας. Επιπλέον, μπορεί να δώσει ώθηση στις προσπάθειες μείωσης της ρύπανσης και της εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα, προωθώντας την υιοθέτηση βιώσιμων μέσων και τρόπων άσκησης επιχειρηματικότητας σε ατομικό, αλλά και συλλογικό ή εθνικό επίπεδο.

Ο Δείκτης Ποιότητας Αέρα (AQI) συνδέεται στενά με τις έννοιες της πράσινης μετάβασης και της πράσινης επιχειρηματικότητας:

1. Πράσινη Μετάβαση: Ο AQI παρέχει πολύτιμα δεδομένα για την κατάσταση της ποιότητας του αέρα, η οποία επηρεάζεται άμεσα από διάφορους περιβαλλοντικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της ρύπανσης από τις βιομηχανίες, τις μεταφορές και την παραγωγή ενέργειας. Οι χαμηλές τιμές στον AQI υποδηλώνουν κακή ποιότητα αέρα και την ανάγκη μετάβασης σε καθαρότερες και πιο βιώσιμες πρακτικές. Αυτή η μετάβαση περιλαμβάνει την υιοθέτηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τη μείωση των εκπομπών, την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και την εφαρμογή φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών, τα οποία συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας του αέρα.
2. Πράσινη Επιχειρηματικότητα: Ο AQI παρουσιάζει ευκαιρίες για πράσινη επιχειρηματικότητα εντοπίζοντας τομείς όπου απαιτούνται καινοτόμες λύσεις για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα. Οι επιχειρηματίες μπορούν να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν τεχνολογίες, προϊόντα και υπηρεσίες με στόχο τη μείωση των εκπομπών, την προώθηση βιώσιμων μεταφορών, τη βελτίωση των συστημάτων καθαρισμού του αέρα και την ευαισθητοποίηση σχετικά με ζητήματα ποιότητας του αέρα. Η πράσινη επιχειρηματικότητα μπορεί να οδηγήσει στην οικονομική ανάπτυξη ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα και τη δημόσια υγεία.

Συνολικά, ο AQI λειτουργεί ως κρίσιμος δείκτης για την αξιολόγηση της προόδου της πράσινης μετάβασης και χρησιμεύει ως καταλύτης για την πράσινη επιχειρηματικότητα, ενθαρρύνοντας την ανάπτυξη καινοτόμων και βιώσιμων λύσεων για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα και τη συμβολή σε ένα πιο πράσινο μέλλον. Παρακάτω παρουσιάζεται η κατάταξη των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βάσει των τιμών τους αναφορικά με τον Δείκτη Ποιότητας Αέρα.

Πίνακας 6.1

Κατάταξη χωρών Ε.Ε. βάσει του Δείκτη Ποιότητας Αέρα (AQI)

ΧΩΡΑ	Air Quality
Σουηδία	94,00
Φινλανδία	93,50
Ιρλανδία	89,10
Γαλλία	82,00
Λουξεμβούργο	81,00
Δανία	80,50
Πορτογαλία	78,10
Ολλανδία	76,80
Γερμανία	75,20
Αυστρία	75,00
Εσθονία	74,60
Βέλγιο	74,60
Ισπανία	74,00
Μάλτα	73,20
Ιταλία	69,40
Κύπρος	68,30
Ελλάδα	62,00
Λιθουανία	58,40
Σλοβενία	55,10
Τσεχία	53,30
Λετονία	51,10
Σλοβακία	50,90
Κροατία	45,80
Πολωνία	40,40
Ρουμανία	39,20
Ουγγαρία	38,20
Βουλγαρία	28,60

Πηγή: <https://epi.yale.edu/>

6.3 Δείκτης Έκθεσης σε PM_{2,5} σωματίδια (PM_{2,5} Exposure Index)

Η έκθεση σε PM_{2,5} αναφέρεται στη μέτρηση λεπτών σωματιδίων με διάμετρο 2,5 μικρομέτρων ή μικρότερη στον αέρα. Είναι ένας κρίσιμος δείκτης της ποιότητας του αέρα και αντιπροσωπεύει τη συγκέντρωση αυτών των μικροσκοπικών σωματιδίων που μπορούν να διεισδύσουν βαθιά στο αναπνευστικό σύστημα και να θέτουν δυνητικά κινδύνους για την υγεία. Η μέτρηση έκθεσης PM_{2,5} παρέχει πληροφορίες σχετικά με την ποσότητα αυτών των λεπτών σωματιδίων που υπάρχουν στον αέρα του περιβάλλοντος. Τα υψηλά επίπεδα PM_{2,5} συνδέονται συνήθως με πηγές όπως οι εκπομπές οχημάτων, οι βιομηχανικές δραστηριότητες, η καύση βιομάζας και η σκόνη. Αυτά τα σωματίδια μπορούν να προέρχονται τόσο από ανθρωπογενείς όσο και από φυσικές πηγές. Η παρακολούθηση της έκθεσης στα PM_{2,5} είναι σημαντική επειδή αυτά τα σωματίδια έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία. Όταν εισπνέονται, μπορούν να φτάσουν στους πνεύμονες και ακόμη και να εισέλθουν στην κυκλοφορία του αίματος, οδηγώντας σε αναπνευστικά και καρδιαγγειακά προβλήματα. Η παρατεταμένη έκθεση σε υψηλά επίπεδα PM_{2,5} σχετίζεται με αυξημένους κινδύνους αναπνευστικών ασθενειών, καρδιακών προσβολών, εγκεφαλικών επεισοδίων και άλλων επιπλοκών στην υγεία. Οι υπηρεσίες υγείας και οι περιβαλλοντικές οργανώσεις χρησιμοποιούν μετρήσεις έκθεσης στα PM_{2,5} για να αξιολογήσουν τα επίπεδα ποιότητας του αέρα, να εκδώσουν ειδοποιήσεις ή συμβουλές για την ποιότητα του αέρα και να αναπτύξουν στρατηγικές για τον μετριασμό της ρύπανσης και την προστασία της δημόσιας υγείας. Με την παρακολούθηση της έκθεσης στα PM_{2,5} και τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη μείωση της ρύπανσης, οι κυβερνήσεις, οι κοινότητες και τα άτομα μπορούν να εργαστούν για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα και τη δημιουργία πιο υγιεινών περιβαλλόντων. Αντίστοιχα όπως και με τον Δείκτη Ποιότητας Αέρα, το 0 σημαίνει πολύ μολυσμένο περιβάλλον με σωματίδια, ενώ το 100 σημαίνει περιβάλλον που δεν υπάρχουν μικροσωματίδια PM_{2,5}.

Η έκθεση στα PM_{2.5} συνδέεται στενά με τις έννοιες της πράσινης μετάβασης και της πράσινης επιχειρηματικότητας με διάφορους τρόπους:

1. **Επιπτώσεις στην υγεία:** Τα υψηλά επίπεδα PM_{2.5} στον αέρα μπορεί να έχουν επιβλαβείς επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία, οδηγώντας σε αναπνευστικές και καρδιαγγειακές παθήσεις. Αυτό υπογραμμίζει τη σημασία της μετάβασης προς πιο πράσινες, βιώσιμες πρακτικές για τη μείωση της ρύπανσης και την ελαχιστοποίηση της έκθεσης στα PM_{2.5}, βελτιώνοντας τελικά τα αποτελέσματα της δημόσιας υγείας.
2. **Καθαρές Τεχνολογίες:** Η πράσινη μετάβαση και η πράσινη επιχειρηματικότητα επικεντρώνονται στην προώθηση καθαρών τεχνολογιών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Υιοθετώντας καθαρότερες μεθόδους παραγωγής και μεταφοράς ενέργειας, όπως η παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας και τα ηλεκτρικά οχήματα, μπορούμε να μειώσουμε τις εκπομπές ρύπων, συμπεριλαμβανομένων των PM_{2.5}. Αυτή η στροφή προς καθαρότερες τεχνολογίες συμβάλλει σε χαμηλότερα επίπεδα PM_{2.5} και βελτιωμένη ποιότητα αέρα.
3. **Βιώσιμος Πολεοδομικός Σχεδιασμός:** Η πράσινη μετάβαση και η πράσινη επιχειρηματικότητα περιλαμβάνουν βιώσιμες πρακτικές αστικού σχεδιασμού που δίνουν προτεραιότητα στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον πόλεων. Αυτό περιλαμβάνει στρατηγικές όπως η προώθηση χώρων πρασίνου, η εφαρμογή αποτελεσματικών συστημάτων δημόσιων μεταφορών και η μείωση της εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα. Αυτά τα μέτρα συμβάλλουν στον μετριασμό της ρύπανσης και στην ελαχιστοποίηση της έκθεσης στα PM_{2.5} στις αστικές περιοχές.
4. **Καινοτομία και Λύσεις:** Η πράσινη επιχειρηματικότητα ενθαρρύνει την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων σε περιβαλλοντικές προκλήσεις. Οι επιχειρηματίες μπορούν να εξερευνήσουν ευκαιρίες για τη δημιουργία προϊόντων, υπηρεσιών και τεχνολογιών που αντιμετωπίζουν ζητήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης στα PM_{2.5}. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη δημιουργία συσκευών παρακολούθησης της ποιότητας του αέρα, συσκευές καθαρισμού αέρα, λύσεις βιώσιμης μεταφοράς και πολλά άλλα.

Συνολικά, η έκθεση στα PM_{2,5} είναι ένας κρίσιμος παράγοντας για την κατανόηση των αρνητικών επιπτώσεων της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στη δημόσια υγεία. Η πράσινη μετάβαση και η πράσινη επιχειρηματικότητα διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη μείωση των επιπέδων PM_{2,5} μέσω της προώθησης καθαρότερων τεχνολογιών, βιώσιμων πρακτικών και καινοτόμων λύσεων. Υιοθετώντας αυτές τις προσεγγίσεις, μπορούμε να εργαστούμε για ένα πιο πράσινο, πιο υγιές μέλλον με βελτιωμένη ποιότητα αέρα και μειωμένη έκθεση στα PM_{2,5}. Παρακάτω φαίνεται, σε πίνακα, η κατάταξη των χωρών της Ε.Ε. αναφορικά με την έκθεση του περιβάλλοντος που επικρατεί στη κάθε μία σε σωματίδιο PM_{2,5}.

Πίνακας 6.2

Κατάταξη χωρών Ε.Ε. βάσει του Δείκτη Έκθεσης σε PM_{2,5} σωματίδια

ΧΩΡΑ	PM_{2.5} exposure
Σουηδία	100
Φινλανδία	100
Εσθονία	93,2
Ιρλανδία	88
Πορτογαλία	83
Ισπανία	79,6
Γαλλία	78,4
Λουξεμβούργο	77,5
Δανία	74,6
Αυστρία	69,3
Ολλανδία	68,1
Γερμανία	65,5
Βέλγιο	64,7
Ιταλία	63,4
Μάλτα	61,3
Σλοβενία	56,8
Λιθουανία	54,5
Κύπρος	52,7
Ελλάδα	51,4
Λετονία	46,5
Τσεχία	42
Κροατία	39,1
Σλοβακία	35,4
Ουγγαρία	35,3
Ρουμανία	33,2
Πολωνία	32,9
Βουλγαρία	19,1

Πηγή: <https://epi.yale.edu/>

6.4 Κατατάξεις και επίπεδο πράσινης μετάβασης χωρών E.E.

Αφού έγινε η επεξήγηση τόσο της θεωρητικής, όσο και της ποσοτικής φύσης της πράσινης μετάβασης και της πράσινης επιχειρηματικότητας, αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας κατάταξης των χωρών της E.E. ως προς τον δείκτη ESG, ο οποίος, όπως φάνηκε, συνδέεται με όλους τους δείκτες με τους οποίους έγινε η ποσοτική ανάλυση, όπως, μεταξύ άλλων, του EPI, του TPI και του SDG. Επίσης, δημιουργήθηκε η κατάταξη των χωρών της E.E. βάσει του Δείκτη Ποιότητας Αέρα και του Δείκτη Έκθεσης σε PM2,5 σωματίδια. Παρακάτω θα παρουσιαστεί η συσχέτιση και η διασύνδεση αυτών των τριών κατατάξεων, κάτι που σημαίνει τη πολύ στενή σχέση των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας με τα επίπεδα πράσινης μετάβασης και περιβαλλοντικής αυτονομίας μιας χώρας.

ΧΩΡΑ	Air Quality	ΧΩΡΑ	PM2.5 exposure	ΧΩΡΑ	ESG
Σουηδία	94,00	Σουηδία	100	Δανία	90,23
Φινλανδία	93,50	Φινλανδία	100	Φινλανδία	90,00
Ιρλανδία	89,10	Εσθονία	93,2	Σουηδία	88,13
Γαλλία	82,00	Ιρλανδία	88	Λουξεμβούργο	86,50
Λουξεμβούργο	81,00	Πορτογαλία	83	Γερμανία	83,87
Δανία	80,50	Ισπανία	79,6	Αυστρία	83,20
Πορτογαλία	78,10	Γαλλία	78,4	Ολλανδία	83,17
Ολλανδία	76,80	Λουξεμβούργο	77,5	Μάλτα	82,67
Γερμανία	75,20	Δανία	74,6	Εσθονία	81,87
Αυστρία	75,00	Αυστρία	69,3	Ιρλανδία	80,70
Εσθονία	74,60	Ολλανδία	68,1	Σλοβενία	79,80
Βέλγιο	74,60	Γερμανία	65,5	Βέλγιο	79,73
Ισπανία	74,00	Βέλγιο	64,7	Γαλλία	79,73
Μάλτα	73,20	Ιταλία	63,4	Κύπρος	77,70
Ιταλία	69,40	Μάλτα	61,3	Λετονία	77,23
Κύπρος	68,30	Σλοβενία	56,8	Τσεχία	76,93
Ελλάδα	62,00	Λιθουανία	54,5	Λιθουανία	76,70
Λιθουανία	58,40	Κύπρος	52,7	Σλοβακία	75,37
Σλοβενία	55,10	Ελλάδα	51,4	Ισπανία	74,87
Τσεχία	53,30	Λετονία	46,5	Πορτογαλία	73,63
Λετονία	51,10	Τσεχία	42	Κροατία	72,60
Σλοβακία	50,90	Κροατία	39,1	Ιταλία	72,00
Κροατία	45,80	Σλοβακία	35,4	Πολωνία	70,97
Πολωνία	40,40	Ουγγαρία	35,3	Ελλάδα	70,33
Ρουμανία	39,20	Ρουμανία	33,2	Ρουμανία	70,07
Ουγγαρία	38,20	Πολωνία	32,9	Ουγγαρία	68,30
Βουλγαρία	28,60	Βουλγαρία	19,1	Βουλγαρία	66,60

Όπως μπορεί να παρατηρήσει κανείς στους τρεις παραπάνω πίνακες που δείχνουν την κατάταξη των χωρών της Ε.Ε. βάσει της ποιότητας του αέρα, της έκθεσης σε PM_{2,5} σωματίδια και του δείκτη ESG, οι ομοιότητες είναι πολύ ισχυρές, αφού με εξαίρεση ορισμένες θέσεις χωρών σε κάποιους πίνακες, οι χώρες βρίσκονται σχεδόν στις ίδιες θέσεις και επίπεδα και στους τρεις πίνακες. Βέβαια, αξίζει να σημειωθεί ότι οι ομοιότητες των πρώτων δύο πινάκων είναι μεγαλύτερες, συγκριτικά, αφού ο δείκτης ESG εμπεριέχει και άλλους διάφορους παράγοντες. Έτσι, υπό τους όρους του χάρτη της Ευρώπης, φαίνεται πως οι πίνακες, πηγαινόντας από πάνω προς τα κάτω σε κατάταξη, κινούνται, κατά προσέγγιση, από τα Βόρεια και Δυτικά προς τα Νότια και Ανατολικά. Για αυτό το λόγο, βλέπει κανείς στις πρώτες θέσεις των κατατάξεων τις Σκανδιναβικές χώρες, την Ιρλανδία, τη Γερμανία, την Αυστρία, το Λουξεμβούργο, την Γαλλία, στις μεσαίες θέσεις την Εσθονία, τη Σλοβενία, την Ιταλία, την Ισπανία και από τις μεσαίες μέχρι τις τελευταίες θέσεις την Ελλάδα, τη Κύπρο τη Λετονία τη Πορτογαλία, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και γενικά Σλαβικές και Βαλκανικές χώρες στο τέλος. Η διασύνδεση, λοιπόν, που υπάρχει μεταξύ των δεικτών μέτρησης της πράσινης μετάβασης, όπως ο ESG και των δεικτών μέτρησης της ποιότητας του περιβάλλοντος μιας χώρας είναι δεδομένη και αποτυπώνεται στη παραπάνω σύγκριση. Βέβαια, η πράσινη επιχειρηματικότητα είναι, σαφώς, στενά συνδεδεμένη με τα επίπεδα πράσινης μετάβασης και περιβαλλοντικής αυτονομίας μιας χώρας, κάτι που φαίνεται μέσα από ορισμένους δείκτες, όπως, μεταξύ άλλων, τον Παγκόσμιο Δείκτη Καινοτομίας και τον Παγκόσμιο Δείκτη Επιχειρηματικότητας, Global Innovation Index και Global Entrepreneurship Index αντίστοιχα. Χώρες, δηλαδή, με μεγάλη έμφαση στην καινοτομία και την επιχειρηματικότητα δημιουργούν το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και πρακτικών της πράσινης επιχειρηματικότητας στο εσωτερικό τους, με αποτέλεσμα την ευκολότερη μετάβαση στο πράσινο και σε ένα περιβάλλον καλύτερης ποιότητας, υπό το πρίσμα της βιώσιμης ανάπτυξης.

Πίνακας 6.3

Κατάταξη χωρών Ε.Ε. βάσει του Παγκόσμιου Δείκτη Καινοτομίας

ΧΩΡΑ	GlobaLinnovationIndex
Σουηδία	63,1
Ολλανδία	58,6
Φινλανδία	58,4
Δανία	57,3
Γερμανία	57,3
Γαλλία	55
Αυστρία	50,9
Ιρλανδία	50,7
Εσθονία	49,9
Βέλγιο	49,2
Λουξεμβούργο	49
Τσεχία	49
Μάλτα	47,1
Κύπρος	46,7
Ιταλία	45,7
Ισπανία	45,4
Πορτογαλία	44,2
Σλοβενία	44,1
Ουγγαρία	42,7
Βουλγαρία	42,4
Σλοβακία	40,2
Λετονία	40
Λιθουανία	39,9
Πολωνία	39,9
Κροατία	37,3
Ελλάδα	36,3
Ρουμανία	35,6

Πηγή: <https://www.wipo.int/>

Ο Παγκόσμιος Δείκτης Καινοτομίας (GII) παρέχει πολύτιμες γνώσεις για το τοπίο της καινοτομίας παγκοσμίως και χρησιμεύει ως εργαλείο συγκριτικής αξιολόγησης για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τις επιχειρήσεις και τους ερευνητές. Ο GII αξιολογεί διάφορους παράγοντες που σχετίζονται με την καινοτομία σε πολλαπλές διαστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των ιδρυμάτων, του ανθρώπινου κεφαλαίου και της έρευνας, των υποδομών, της πολυπλοκότητας της αγοράς και των επιχειρήσεων, των αποτελεσμάτων γνώσης και τεχνολογίας και δημιουργικών εκροών. Αξιολογώντας παράγοντες όπως οι επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη, αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας, μεταφορά τεχνολογίας και δημιουργικές βιομηχανίες, ο GII στοχεύει να συλλάβει μια ολοκληρωμένη εικόνα του οικοσυστήματος καινοτομίας μιας χώρας. Ο δείκτης βοηθά τις χώρες να εντοπίσουν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία τους στην καινοτομία, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να αναπτύξουν στρατηγικές και πολιτικές για την προώθηση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας με γνώμονα την καινοτομία.

Πίνακας 6.4

Κατάταξη χωρών Ε.Ε. βάσει του Παγκόσμιου Δείκτη Επιχειρηματικότητας

ΧΩΡΑ	GlobalEntrepreneurshipIndex
Δανία	74,3
Ιρλανδία	73,7
Σουηδία	73,1
Γαλλία	68,5
Ολλανδία	68,1
Φινλανδία	67,9
Αυστρία	66
Γερμανία	65,9
Βέλγιο	63,7
Λουξεμβούργο	58,2
Εσθονία	54,8
Μάλτα	53,9
Σλοβενία	53,8
Λιθουανία	51,1
Πολωνία	50,4
Πορτογαλία	48,8
Κύπρος	48
Ισπανία	45,3
Σλοβακία	44,9
Τσεχία	43,4
Ιταλία	41,4
Λετονία	40,5
Ρουμανία	38,2
Ελλάδα	37,1
Ουγγαρία	36,4
Κροατία	34
Βουλγαρία	27,8

Πηγή: <https://thegei.org/>

Ο Παγκόσμιος Δείκτης Επιχειρηματικότητας (GEI) είναι ένας σύνθετος δείκτης που μετρά την ποιότητα και την κλίμακα των οικοσυστημάτων επιχειρηματικότητας σε διάφορες χώρες. Παρέχει πληροφορίες για το συνολικό επιχειρηματικό περιβάλλον και τις δυνατότητες για επιτυχημένη επιχειρηματικότητα σε μια χώρα. Ο GEI λαμβάνει υπόψη διάφορους παράγοντες, όπως το επίπεδο δημιουργίας επιχειρήσεων, την καινοτομία, τη διαθεσιμότητα επιχειρηματικών κεφαλαίων, το ανθρώπινο κεφάλαιο και τη δυναμική της αγοράς. Στοχεύει στην αξιολόγηση των ευνοϊκών συνθηκών και των μηχανισμών υποστήριξης για την επιχειρηματικότητα, τονίζοντας τα δυνατά σημεία και τους τομείς προς βελτίωση σε διαφορετικές οικονομίες. Ο δείκτης βοηθά τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους ερευνητές και τους επιχειρηματίες να κατανοήσουν το τοπίο της επιχειρηματικότητας και να λάβουν τεκμηριωμένες αποφάσεις για την προώθηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της οικονομικής ανάπτυξης, υπό το πρίσμα της πράσινης, βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης.

Όπως φαίνεται και από τους πίνακες και οι δύο δείκτες μετριοούνται σε μια κλίμακα από το 0 έως το 100, με το 0 να σημαίνει καμία συσχέτιση με τη καινοτομία στον επιχειρηματικό κόσμο της χώρας και το 100 να σημαίνει πως η καινοτομία παίζει μεγάλο ρόλο στα επιχειρηματικά πράγματα της χώρας. Από την άλλη το 0 σημαίνει, επίσης, κακό επιχειρηματικό θεσμικό πλαίσιο, ενώ το 100, για μια χώρα, σημαίνει ένας επιχειρηματικός κόσμος με πολλές ευκαιρίες, βοηθητικά εργαλεία και κατάλληλους και βιώσιμους πυλώνες.

ΧΩΡΑ	GlobalInnovationIndex	ΧΩΡΑ	GlobalEntrepreneurshipIndex	ΧΩΡΑ	ESG
Σουηδία	63,1	Δανία	74,3	Δανία	90,23
Ολλανδία	58,6	Ιρλανδία	73,7	Φινλανδία	90,00
Φινλανδία	58,4	Σουηδία	73,1	Σουηδία	88,13
Δανία	57,3	Γαλλία	68,5	Λουξεμβούργο	86,50
Γερμανία	57,3	Ολλανδία	68,1	Γερμανία	83,87
Γαλλία	55	Φινλανδία	67,9	Αυστρία	83,20
Αυστρία	50,9	Αυστρία	66	Ολλανδία	83,17
Ιρλανδία	50,7	Γερμανία	65,9	Μάλτα	82,67
Εσθονία	49,9	Βέλγιο	63,7	Εσθονία	81,87
Βέλγιο	49,2	Λουξεμβούργο	58,2	Ιρλανδία	80,70
Λουξεμβούργο	49	Εσθονία	54,8	Σλοβενία	79,80
Τσεχία	49	Μάλτα	53,9	Βέλγιο	79,73
Μάλτα	47,1	Σλοβενία	53,8	Γαλλία	79,73
Κύπρος	46,7	Λιθουανία	51,1	Κύπρος	77,70
Ιταλία	45,7	Πολωνία	50,4	Λετονία	77,23
Ισπανία	45,4	Πορτογαλία	48,8	Τσεχία	76,93
Πορτογαλία	44,2	Κύπρος	48	Λιθουανία	76,70
Σλοβενία	44,1	Ισπανία	45,3	Σλοβακία	75,37
Ουγγαρία	42,7	Σλοβακία	44,9	Ισπανία	74,87
Βουλγαρία	42,4	Τσεχία	43,4	Πορτογαλία	73,63
Σλοβακία	40,2	Ιταλία	41,4	Κροατία	72,60
Λετονία	40	Λετονία	40,5	Ιταλία	72,00
Λιθουανία	39,9	Ρουμανία	38,2	Πολωνία	70,97
Πολωνία	39,9	Ελλάδα	37,1	Ελλάδα	70,33
Κροατία	37,3	Ουγγαρία	36,4	Ρουμανία	70,07
Ελλάδα	36,3	Κροατία	34	Ουγγαρία	68,30
Ρουμανία	35,6	Βουλγαρία	27,8	Βουλγαρία	66,60

Η κατάταξη των χωρών της Ε.Ε. αναφορικά με τον Παγκόσμιο Δείκτη Καινοτομίας και τον Παγκόσμιο Δείκτη Επιχειρηματικότητας, έρχεται να επιβεβαιώσει την παραπάνω διαπίστωση περί πολύ ισχυρής διασύνδεσης και συσχέτισης του καινοτομικού επιχειρείν μια χώρας, με τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη πράσινη μετάβαση και την υγεία του περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο ανήκει. Συγκρίνοντας τον Δείκτη Ποιότητας Αέρα και τον Δείκτη Έκθεσης σε PM_{2,5} σωματίδια με τον δείκτη ESG για κάθε χώρα διαπιστώθηκε αυτή η μεγάλη διασύνδεση. Αντίστοιχα, συγκρίνοντας αυτή τη φορά τον Παγκόσμιο Δείκτη Καινοτομίας και τον Παγκόσμιο Δείκτη Επιχειρηματικότητας με τον δείκτη ESG διαπιστώνεται η συνολική συσχέτιση και η αναγκαιότητα σύνδεσης μεταξύ επιχειρηματικότητας, καινοτομίας, πράσινης μετάβασης, περιβάλλοντος και βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτό γιατί, αν κανείς κοιτάξει τους πίνακες βλέπει την ίδια πορεία, ανά τις χώρες, που βλέπει και στον πίνακα σύγκρισης των κατατάξεων για τον αέρα, τα PM_{2,5} σωματίδια και τον δείκτη ESG. Δηλαδή, κατά προσέγγιση, μια πορεία από τα Βόρεια και Δυτικά, στον ευρωπαϊκό χάρτη, προς τα Νότια και Ανατολικά, με τις πρώτες θέσεις να καταλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, από τις Σκανδιναβικές χώρες, την Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, τη Γερμανία, την Αυστρία, τη Γαλλία και τις μεσαίες θέσεις να καταλαμβάνονται από χώρες όπως η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ιταλία, η Εσθονία και η Σλοβενία. Στο τέλος των κατατάξεων, όπως και προηγουμένως, βρίσκονται οι Σλαβικές και Βαλκανικές χώρες, όπως η Ελλάδα, η Ρουμανία, η Κροατία και η Βουλγαρία.

6.5 Μελέτη περίπτωσης

Για να γίνει περαιτέρω αντιληπτή η σημασία, η λειτουργία και η χρήση της νοοτροπίας της πράσινης επιχειρηματικότητας και της πράσινης μετάβασης στον επιχειρηματικό κόσμο, παρακάτω θα παρουσιαστούν ορισμένα παραδείγματα «πράσινων επιχειρήσεων» και «πράσινων πρακτικών» εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτές οι επιχειρήσεις θα αφορούν τους μεγαλύτερους ή κάποιους από τους μεγαλύτερους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας σε ορισμένα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αφού θα γίνει επιλογή κάποιων χωρών τόσο από τις πρώτες θέσεις των παραπάνω κατατάξεων, περί δεικτών βιωσιμότητας και πράσινης μετάβασης και ανάπτυξης, όσο και από τη μέση, αλλά και από το τέλος, στη συνέχεια θα δημιουργηθεί ένας πίνακας που θα αναγράφει το περιβαλλοντικό ρίσκο, βάσει του ESG index, για την επιχείρηση ενέργειας της κάθε χώρας. Έτσι θα μπορεί να βγει ένα συμπέρασμα, που θα σχετίζει όλους τους δείκτες που μελετήθηκαν πιο πάνω, στη πράξη, μέσω του βαθμού πράσινης επιχειρηματικότητας ή του περιβαλλοντικού ρίσκου (ESG index).

ORSTED

Μια αξιοσημείωτη περίπτωση για την πράσινη καινοτομία, την πράσινη επιχειρηματικότητα και την πράσινη μετάβαση στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η πιο βιώσιμη εταιρεία ενέργειας στην Ευρώπη, η δανική εταιρεία Orsted. Η Orsted, παλαιότερα γνωστή ως DONG Energy, έχει μετατραπεί από μια παραδοσιακή εταιρεία ενέργειας, που βασίζεται σε ορυκτά καύσιμα, σε παγκόσμιο ηγέτη στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με στόχο την επίτευξη, όλο και περισσότερο, των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθολικά. Καθοδηγούμενη από το όραμα ενός κόσμου που λειτουργεί αποκλειστικά με πράσινη ενέργεια, η Orsted έχει πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις σε υπεράκτια αιολικά πάρκα, μετατρέποντας την παραγωγή ενέργειας από άνθρακα και πετρέλαιο σε ανανεώσιμες πηγές όπως η αιολική ενέργεια. Η εταιρεία έχει εφαρμόσει με επιτυχία καινοτόμες τεχνολογίες και πρακτικές για τη βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας της βιωσιμότητας των εργασιών της. Η δέσμευση της Orsted για την πράσινη επιχειρηματικότητα είναι εμφανής μέσω της έντονης εστίασής της στην έρευνα και ανάπτυξη, σε συνεργασία με πανεπιστήμια και ιδρύματα για την προώθηση της καινοτομίας στις τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Επενδύοντας σε λύσεις αιχμής, η Orsted κατάφερε να ξεπεράσει τις προκλήσεις που σχετίζονται με την κατασκευή αιολικών πάρκων, τις υπεράκτιες λειτουργίες και την ενοποίηση στο δίκτυο. Επιπλέον, η Orsted έχει συμμετάσχει ενεργά σε συνεργασίες με τις τοπικές κοινότητες και τους ενδιαφερόμενους φορείς για να διασφαλίσει την κοινωνική αποδοχή και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα των έργων της. Η εταιρεία έχει εφαρμόσει μέτρα για την προστασία της θαλάσσιας ζωής, τη μείωση των εκπομπών άνθρακα και την προώθηση της βιοποικιλότητας στις περιοχές όπου δραστηριοποιείται. Αυτή η μελέτη περίπτωσης δείχνει πώς η Orsted συνδύασε επιτυχώς την πράσινη καινοτομία, την επιχειρηματικότητα και τη δέσμευση για βιωσιμότητα για να οδηγήσει τη μετάβαση προς έναν πιο πράσινο ενεργειακό τομέα.

Μέσω των φιλόδοξων στόχων της και των συνεχών προσπαθειών της για βελτίωση, η Orsted χρησιμεύει ως παράδειγμα έμπνευσης για το πώς μια επιχείρηση μπορεί να οδηγήσει σε θετικές αλλαγές και να συμβάλει σε ένα πιο βιώσιμο μέλλον. Η Orsted, αν όχι η καλύτερη κατά ESGindex χώρα στην Ευρώπη, είναι από τις χώρες με το χαμηλότερο ρίσκο – δείκτη ESG, κάτι που αντανακλά στο ότι είναι από τις πιο πράσινες εταιρείες, με ESGindex ίσο με 17,6.

FORTUM OYJ

Η Fortum Oyj είναι μια φινλανδική ενεργειακή εταιρεία με έδρα το Espoo, Φινλανδία, με περιβαλλοντικό ρίσκο, βάσει ESGindex, ίσο με 23,1 και η οποία δραστηριοποιείται σε διάφορους τομείς της ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων της παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, θέρμανσης και ψύξης, καθώς και της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η Fortum επικεντρώνεται στην ανάπτυξη πράσινων και βιώσιμων λύσεων για τον τομέα της ενέργειας. Έχει επενδύσει σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως η αιολική και η ηλιακή ενέργεια, καθώς και σε τεχνολογίες αποθήκευσης ενέργειας και ευφυείς δίκτυα (smart grids). Η εταιρεία προωθεί επίσης πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και τη μείωση του οικολογικού της αποτυπώματος. Επιδιώκει να συμβάλει στον μετασχηματισμό του ενεργειακού τομέα προς πιο βιώσιμες λύσεις, συμβάλλοντας στην πράσινη μετάβαση. Με την πολυεθνική της παρουσία, η Fortum προσφέρει ενέργεια και υπηρεσίες σε πολλές χώρες, καλύπτοντας τις ανάγκες των καταναλωτών και συμβάλλοντας στην προώθηση βιώσιμων λύσεων για τον πλανήτη.

VATTENFALL AB

Η Vattenfall AB είναι μια Σουηδική ενεργειακή εταιρεία με έδρα την Στοκχόλμη, Σουηδία. Είναι μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες παροχής ηλεκτρικής ενέργειας και θέρμανσης στην Ευρώπη, με παρουσία σε πολλές χώρες. Η εταιρεία επικεντρώνεται στην παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας από διάφορες πηγές, συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών όπως η αιολική, η ηλιακή και η υδροηλεκτρική ενέργεια, καθώς και των συμβατικών πηγών ενέργειας. Επιπλέον, είναι δραστήρια στον τομέα της θέρμανσης, παρέχοντας θερμότητα για θέρμανση και ψύξη σε πολλές περιοχές. Η Vattenfall έχει δεσμευτεί να προωθήσει την πράσινη μετάβαση και τη βιώσιμη ανάπτυξη, μειώνοντας τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και επενδύοντας σε πράσινες τεχνολογίες. Στόχος της είναι να γίνει μία carbon-neutral εταιρεία μέχρι το 2050. Με τη διεθνή παρουσία της, η Vattenfall παρέχει ενέργεια και υπηρεσίες σε εκατομμύρια πελάτες σε διάφορες χώρες, συμβάλλοντας στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών τους και στην προώθηση πράσινων λύσεων για την προστασία του περιβάλλοντος. Η συγκεκριμένη εταιρεία ενέργειας έχει δείκτη περιβαλλοντικού ρίσκου ESGindex ίσο με 25,3.

E.ON SE

Η E.ON SE είναι μια γερμανική εταιρεία ενέργειας με έδρα το Έσσεν της Γερμανίας. Είναι μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες παροχής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη, παρέχοντας ηλεκτρική ενέργεια και φυσικό αέριο σε εκατομμύρια πελάτες σε διάφορες χώρες. Η εταιρεία δραστηριοποιείται ενεργά στην παραγωγή, διανομή και προμήθεια ενέργειας τόσο από συμβατικές όσο και από ανανεώσιμες πηγές. Η E.ON επιδιώκει ενεργά τη μετάβαση σε καθαρότερες και πιο βιώσιμες ενεργειακές λύσεις, επενδύοντας σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όπως η αιολική και η ηλιακή ενέργεια. Η εταιρεία στοχεύει να μειώσει το αποτύπωμα άνθρακα και να προωθήσει την πράσινη καινοτομία για την υποστήριξη των παγκόσμιων κλιματικών στόχων. Με τη διεθνή παρουσία της, η E.ON διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του ενεργειακού τοπίου και στην παροχή ενεργειακών υπηρεσιών σε καταναλωτές και επιχειρήσεις. Επικεντρώνεται στην παροχή αξιόπιστων και αποδοτικών ενεργειακών λύσεων ενώ παράλληλα εργάζεται για ένα πιο φιλικό προς το περιβάλλον και βιώσιμο μέλλον, με τον δείκτη περιβαλλοντικού ρίσκου, κατά ESGindex, να είναι ίσος με 24,1.

VERBUND AG

Η VERBUND AG είναι μια αυστριακή ενεργειακή εταιρεία και ένας από τους μεγαλύτερους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη. Ιδρύθηκε το 1947 και έχει την έδρα της στη Βιέννη της Αυστρίας. Η εταιρεία εστιάζει πρωτίστως στην παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, με σημαντική έμφαση στην υδροηλεκτρική ενέργεια. Η VERBUND λειτουργεί ένα ποικίλο χαρτοφυλάκιο υδροηλεκτρικών σταθμών, αξιοποιώντας τους άφθονους υδάτινους πόρους της Αυστρίας. Ως σημαντικός παίκτης στον ενεργειακό τομέα, η VERBUND διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην προώθηση βιώσιμων και πράσινων ενεργειακών λύσεων. Έχει συμμετάσχει ενεργά σε πρωτοβουλίες με στόχο τη μείωση των εκπομπών άνθρακα και την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η δέσμευση της εταιρείας για βιωσιμότητα και προστασία του περιβάλλοντος αντικατοπτρίζεται στις προσπάθειές της να αυξήσει το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο μείγμα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον, η VERBUND δραστηριοποιείται επίσης σε έργα έρευνας και ανάπτυξης (R&D) που σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση και τις καινοτόμες τεχνολογίες. Η εστίασή της στην πράσινη καινοτομία και την πράσινη επιχειρηματικότητα ευθυγραμμίζεται με την ευρύτερη παγκόσμια στροφή προς ένα πιο βιώσιμο ενεργειακό μέλλον, όσο λίγες εταιρείες στην Ευρώπη και για αυτόν τον λόγο ο ESGindex για αυτή την εταιρεία να είναι 19.

TOTAL ENERGIES SE

Η TOTAL ENERGIES SE, παλαιότερα γνωστή ως Total S.A., είναι μια γαλλική πολυεθνική εταιρεία ενέργειας με παγκόσμια παρουσία. Ιδρύθηκε το 1924 και έχει την έδρα της στο Παρίσι της Γαλλίας. Η TOTAL είναι μια από τις μεγαλύτερες ολοκληρωμένες εταιρείες πετρελαίου και φυσικού αερίου στον κόσμο, που δραστηριοποιείται σε διάφορες πτυχές της ενεργειακής αλυσίδας αξίας, συμπεριλαμβανομένης της εξερεύνησης, παραγωγής, διύλισης, εμπορίας και διανομής προϊόντων πετρελαίου. Τα τελευταία χρόνια, η TOTAL υφίσταται μετασχηματισμό για να γίνει μια πιο διαφοροποιημένη ενεργειακή εταιρεία με έντονη εστίαση στην καθαρή ενέργεια και τη βιωσιμότητα. Η εταιρεία επενδύει ενεργά σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως η ηλιακή, η αιολική και η βιοενέργεια, για να μειώσει το αποτύπωμα άνθρακα και να συμβάλει στην παγκόσμια μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα.

Η TOTAL έχει δεσμευτεί να επιτύχει την ουδετερότητα του άνθρακα και έχει θέσει φιλόδοξους στόχους για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, με τον δείκτη ESGindex, για αυτή την εταιρεία, να έχει πέσει στο 28,3 και να έχει, περαιτέρω, πτωτική τάση. Επιπλέον, η εταιρεία δραστηριοποιείται στην έρευνα και ανάπτυξη (R&D) νέων τεχνολογιών και λύσεων για την προώθηση της πράσινης καινοτομίας και της πράσινης επιχειρηματικότητας στον ενεργειακό τομέα. Ως μέρος των πράσινων πρωτοβουλιών της, η TOTAL διερευνά επίσης ευκαιρίες στην ηλεκτρική κινητικότητα, την αποθήκευση ενέργειας και άλλες τεχνολογίες καθαρής ενέργειας για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή και να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη.

REPSOL SA

Η REPSOL SA είναι μια ολοκληρωμένη ισπανική εταιρεία ενέργειας με δραστηριότητες που εκτείνονται σε ολόκληρη την αλυσίδα ενεργειακής αξίας. Ιδρύθηκε το 1987 και εδρεύει στη Μαδρίτη της Ισπανίας, ενώ η REPSOL είναι ένας από τους σημαντικότερους παίκτες στη βιομηχανία πετρελαίου και φυσικού αερίου. Η εταιρεία δραστηριοποιείται στην εξερεύνηση, παραγωγή, διύλιση και εμπορία πετρελαιοειδών και πετροχημικών προϊόντων. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, η REPSOL εστιάζει όλο και περισσότερο στη διαφοροποίηση του ενεργειακού της χαρτοφυλακίου και στη μετάβαση προς καθαρότερες και πιο βιώσιμες πηγές ενέργειας, με τον δείκτη περιβαλλοντικού ρίσκου, κατά ESGindex, για αυτή την εταιρεία, να είναι ίσος με 25,3. Η REPSOL έχει θέσει φιλόδοξους στόχους, να μειώσει τις εκπομπές άνθρακα και να γίνει εταιρεία καθαρών μηδενικών εκπομπών έως το 2050. Η εταιρεία επενδύει ενεργά σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η αιολική και η ηλιακή ενέργεια, καθώς και διερευνώντας ευκαιρίες στην παραγωγή και διανομή υδρογόνου. Εκτός από τις προσπάθειές της για καθαρή ενέργεια, η REPSOL συμμετέχει επίσης στην έρευνα και την καινοτομία για την προώθηση της πράσινης επιχειρηματικότητας και την προώθηση της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών στον ενεργειακό τομέα. Συνολικά, η REPSOL SA κάνει σημαντικά βήματα προς την υιοθέτηση ενός πιο πράσινου και πιο βιώσιμου μέλλοντος, συμβάλλοντας στις παγκόσμιες προσπάθειες για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την προώθηση της πράσινης καινοτομίας στον ενεργειακό κλάδο.

ENI SPA

Η Eni Spa. είναι μια ιταλική πολυεθνική εταιρεία ενέργειας με δραστηριότητες σε διάφορους τομείς της ενεργειακής βιομηχανίας και έδρα τη Ρώμη. Είναι μια από τις μεγαλύτερες ολοκληρωμένες εταιρείες πετρελαίου και φυσικού αερίου στον κόσμο. Η Eni ασχολείται με την εξερεύνηση, την παραγωγή, τη διύλιση και τη διανομή πετρελαίου και φυσικού αερίου. Επιπλέον, η εταιρεία δραστηριοποιείται σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και επενδύει σε πρωτοβουλίες που σχετίζονται με τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Η Eni δραστηριοποιείται σε πολλές χώρες και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια αγορά ενέργειας, με τον ESGindex της να είναι ίσος με 26.

PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA SA

Η PGE Polska Grupa Energetyczna SA είναι μια πολωνική κρατική ενεργειακή εταιρεία και μία από τις μεγαλύτερες παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας στην Πολωνία. Η εταιρεία δραστηριοποιείται στην παραγωγή, διανομή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας. Η PGE λειτουργεί διάφορους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων άνθρακα, φυσικού αερίου και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Διερευνά ενεργά ευκαιρίες στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και επενδύει σε έργα που στοχεύουν στη μείωση των εκπομπών άνθρακα. Η PGE είναι βασικός παράγοντας στην ενεργειακή αγορά της Πολωνίας, συμβάλλοντας, αν και όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό όπως οι προηγούμενες εταιρείες της Ευρώπης, στις προσπάθειες ενεργειακής ασφάλειας και βιωσιμότητας της χώρας με τον δείκτη περιβαλλοντικού ρίσκου, βάσει ESGindex, να είναι σχετικά υψηλός και ίσος με 38,6. Η PGE Polska Grupa Energetyczna SA αντιμετώπισε προκλήσεις στη μετάβασή της προς ένα χαμηλό πράσινο μέλλον. Ως σημαντικός παίκτης στον ενεργειακό τομέα της Πολωνίας, η εταιρεία βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με βάση τον άνθρακα, η οποία δημιουργεί περιβαλλοντικές ανησυχίες και εμποδίζει την πρόοδό της προς τη βιωσιμότητα. Οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής με βάση τον άνθρακα συμβάλλουν σημαντικά στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και στην ατμοσφαιρική ρύπανση, καθιστώντας δύσκολη την ευθυγράμμιση της PGE με τους στόχους της πράσινης μετάβασης.

Ωστόσο, η εταιρεία έχει δείξει προσπάθειες να διαφοροποιήσει το ενεργειακό της μείγμα και να επενδύσει σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η PGE έχει ξεκινήσει έργα που σχετίζονται με την αιολική ενέργεια και άλλες μορφές ανανεώσιμης ενέργειας, τα οποία αποτελούν βήματα προς τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα της. Ωστόσο, η μετάβαση από την ενέργεια με βάση τον άνθρακα σε καθαρότερες εναλλακτικές ήταν σταδιακή λόγω της πολύπλοκης και μακροπρόθεσμης φύσης τέτοιων μετασχηματισμών. Για να επιτύχει μια επιτυχημένη πράσινη μετάβαση, η PGE πρέπει να ξεπεράσει πολλά εμπόδια, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογικών και οικονομικών προκλήσεων, καθώς και την ανάγκη για υποστήριξη πολιτικής και ένα υποστηρικτικό ρυθμιστικό περιβάλλον. Επιπλέον, η ευαισθητοποίηση του κοινού και η αποδοχή των έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι ουσιαστικής σημασίας για να είναι επιτυχής η μετάβαση της PGE. Καθώς η ζήτηση για βιώσιμη ενέργεια συνεχίζει να αυξάνεται, η ικανότητα της PGE να προσαρμόζεται και να επιταχύνει την πράσινη μετάβασή της θα είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητάς της στην εξελισσόμενη αγορά ενέργειας και την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων.

PUBLIC POWER CORP. SA (Δ.Ε.Η.)

Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Α.Ε. (ΔΕΗ) είναι η μεγαλύτερη εταιρεία παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Ιστορικά, η ΔΕΗ εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από τον λιγνίτη άνθρακα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, γεγονός που έχει εγείρει περιβαλλοντικές ανησυχίες λόγω των υψηλών εκπομπών άνθρακα και των αρνητικών επιπτώσεων στην ποιότητα του αέρα. Τα τελευταία χρόνια, η ΔΕΗ έχει αντιμετωπίσει προκλήσεις στη μετάβασή της προς ένα πιο πράσινο και πιο βιώσιμο ενεργειακό μέλλον. Ωστόσο, η εταιρεία έχει λάβει μέτρα για να διαφοροποιήσει τις πηγές ενέργειας της και να επενδύσει σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της αιολικής και ηλιακής ενέργειας.

Οι προσπάθειες της ΔΕΗ για αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό της μείγμα ευθυγραμμίζονται με τους ευρύτερους στόχους της πράσινης μετάβασης. Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ΔΕΗ εξακολουθεί να αντιμετωπίζει οικονομικές και λειτουργικές προκλήσεις και η μετατροπή σε εταιρεία ενέργειας χαμηλού πράσινου παραμένει μια πολύπλοκη διαδικασία, εξού και ο υψηλός δείκτης περιβαλλοντικού ρίσκου, ESGindex, που ανέρχεται σε 42,2. Η μετάβαση της εταιρείας θα απαιτήσει σημαντικές επενδύσεις σε καθαρές τεχνολογίες και υποδομές, καθώς και την εφαρμογή πολιτικών και στρατηγικών για την υποστήριξη ενός βιώσιμου ενεργειακού μέλλοντος. Η ικανότητα της ΔΕΗ να πλοηγηθεί με επιτυχία στην πράσινη μετάβαση θα είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη των περιβαλλοντικών της στόχων, τη μείωση των εκπομπών άνθρακα και την ευθυγράμμιση με τους διεθνείς και ευρωπαϊκούς κλιματικούς στόχους. Καθώς το ενεργειακό τοπίο συνεχίζει να εξελίσσεται, η προσαρμογή και η δέσμευση της ΔΕΗ σε βιώσιμες πρακτικές θα είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητάς της και τη συμβολή σε έναν πιο πράσινο και πιο φιλικό προς το περιβάλλον ενεργειακό τομέα στην Ελλάδα.

MVM ENERGETIKA ZRT.

Η MVM Energetika Zrt. είναι σημαντικός παράγοντας στον ενεργειακό τομέα στην Ουγγαρία. Είναι θυγατρική της ουγγρικής κρατικής εταιρείας κοινής ωφέλειας, MVM Group. Η κύρια εστίαση της εταιρείας είναι η εμπορία, η διανομή και η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Η MVM Energetika διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διασφάλιση σταθερού και αξιόπιστου ενεργειακού εφοδιασμού στην Ουγγαρία, ενώ λειτουργεί και διαχειρίζεται τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, διασφαλίζοντας τη διανομή της ενέργειας στους καταναλωτές σε όλη τη χώρα. Καθώς ο ενεργειακός τομέας αντιμετωπίζει αυξανόμενη πίεση για μετάβαση σε πιο πράσινες και πιο βιώσιμες πρακτικές, η MVM Energetika διερευνά και προσπαθεί να επενδύει σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η εταιρεία έχει συμμετάσχει σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η αιολική και η ηλιακή ενέργεια, για να διαφοροποιήσει το ενεργειακό της χαρτοφυλάκιο και να μειώσει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της, όπως και το περιβαλλοντικό της ρίσκο που, βάσει ESGindex, ανέρχεται σε 42,4.

Ενώ η MVM Energetika συνεχίζει να είναι σημαντικός παίκτης στην ενεργειακή αγορά της Ουγγαρίας, αγκαλιάζει επίσης τις προκλήσεις της μετάβασης προς ένα πιο πράσινο και πιο βιώσιμο μέλλον. Οι προσπάθειές της σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και βιώσιμες πρακτικές θα είναι ζωτικής σημασίας για την ενεργειακή μετάβαση της Ουγγαρίας και την επίτευξη των στόχων της κλιματικής αλλαγής.

BULGARIAN ENERGY HOLDING EAD

Η Bulgarian Energy Holding EAD (BEH) είναι μια κρατική εταιρεία ενεργειακών συμμετοχών στη Βουλγαρία. Λειτουργεί ως μητρική εταιρεία πολλών θυγατρικών που εμπλέκονται σε διάφορες πτυχές του ενεργειακού τομέα, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής, διανομής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και μεταφοράς και αποθήκευσης φυσικού αερίου. Η BEH διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην ενεργειακή αγορά της Βουλγαρίας, επιβλέποντας και συντονίζοντας τις ενεργειακές δραστηριότητες και τις στρατηγικές επενδύσεις της χώρας. Στοχεύει στη διασφάλιση ενός σταθερού και ασφαλούς ενεργειακού εφοδιασμού για το έθνος, ενώ παράλληλα προωθεί την ενεργειακή απόδοση και τις βιώσιμες πρακτικές. Τα τελευταία χρόνια, η BEH έχει λάβει μέτρα για τη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας της και επενδύει σε έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τη μείωση των περιβαλλοντικών της επιπτώσεων. Διερευνά ενεργά ευκαιρίες στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως η αιολική και η ηλιακή, για να συμβάλει στη μετάβαση της Βουλγαρίας προς ένα πιο πράσινο και πιο βιώσιμο ενεργειακό μέλλον. Καθώς η Βουλγαρία αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της κάλυψης των ενεργειακών της αναγκών, ενώ παράλληλα αντιμετωπίζει τις ανησυχίες για την κλιματική αλλαγή, ο ρόλος της BEH στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των βιώσιμων πρακτικών γίνεται όλο και πιο κρίσιμος για την ενεργειακή μετάβαση της χώρας και τους μακροπρόθεσμους στόχους βιωσιμότητας. Ο ESGindex για τη συγκεκριμένη εταιρεία είναι ίσος με 33,1. Υψηλότερος από αυτόν των πιο πράσινων, ενεργειακά, χωρών, αλλά αρκετά χαμηλότερος από τον ESGindex των σταθερά τελευταίων, κατά τους διάφορους δείκτες βιωσιμότητας, χωρών όπως, για παράδειγμα, οι Βαλκανικές χώρες.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η κατάταξη των χωρών της Ε.Ε. όπως είχε δημιουργηθεί, βάσει του δείκτη ESG που δείχνει το περιβαλλοντικό, κοινωνικό και διακυβερνητικό επίπεδο της κάθε χώρας, ως σύνολο της προσπάθειας για πράσινη πολιτική και μετάβαση. Στις δίπλα στήλες εμφανίζεται η μεγαλύτερη εταιρεία ενέργειας για κάθε μία από τις χώρες επιλογής, αλλά και ο δείκτης περιβαλλοντικού ρίσκου, κατά ESGindex, για αυτές τις εταιρείες.

ΧΩΡΑ	ESGindex	ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Δανία	17,6	ORSTED A/S
Φινλανδία	23,1	FORTUM OYJ
Σουηδία	25,3	VATTENFALL AB
Λουξεμβούργο		
Γερμανία	24,1	E.ON SE
Αυστρία	19	VERBUND AG
Ολλανδία		
Μάλτα		
Εσθονία		
Ιρλανδία		
Σλοβενία		
Βέλγιο		
Γαλλία	28,3	TOTAL ENERGIES SE
Κύπρος		
Λετονία		
Τσεχία		
Λιθουανία		
Σλοβακία		
Ισπανία	25,3	REPSOL SA
Πορτογαλία		
Κροατία		
Ιταλία	26	ENI SPA
Πολωνία	38,6	PGE POLSKA GRUPA ENERGETYCZNA SA
Ελλάδα	42,2	PUBLIC POWER CORP. SA
Ρουμανία		
Ουγγαρία	42,4	MVM ENERGETIKA ZRT.
Βουλγαρία	33,1	BULGARIAN ENERGY HOLDING EAD

6.6 Ανακεφαλαίωση

Όπως φαίνεται, όσο πιο κάτω βρίσκεται στην κατάταξη, κατά ESG, μια χώρα, τόσο μεγαλύτερο περιβαλλοντικό ρίσκο θα έχει η εταιρεία ενέργειάς της, δηλαδή τόσο μεγαλύτερος θα είναι ο ESGindex της εταιρείας. Βέβαια, για κάποιες χώρες ήταν δύσκολο να βρεθεί το περιβαλλοντικό ρίσκο των εταιρειών ενέργειάς τους, αφού είτε εξαρτώνται ενεργειακά πλήρως από γειτονικές, μεγαλύτερες, χώρες, είτε η ενέργεια που χρησιμοποιούν αφορά αποκλειστικά εισαγωγή από τρίτες χώρες. Για άλλες χώρες η μεγαλύτερη εταιρεία ενέργειας είναι η ίδια. Επίσης, κάτι που μπορεί να παρατηρηθεί είναι πως κάποιες χώρες, αν και λιγιστές, ενώ βρίσκονται πιο κάτω στη κατάταξη, έχουν μικρότερο περιβαλλοντικό ρίσκο στην εταιρεία ενέργειάς τους από άλλες χώρες που βρίσκονται πιο πάνω στη κατάταξη. Αυτό συμβαίνει, αφού η κατάταξη βιωσιμότητας και πράσινης μετάβασης μιας χώρας είναι μείγμα πάρα πολλών παραγόντων, οι οποίοι έχουν αναλυθεί προηγουμένως. Κάτι όμως, που δεν επηρεάζει των γενικό κανόνα και το συμπέρασμα πως όσο κατεβαίνει κάποιος τη κατάταξη, αυτή των χωρών, τόσο αυξάνεται το περιβαλλοντικό ρίσκο της χώρας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, τις πηγές, τα στοιχεία, τους ορισμούς και τη παραπάνω ανάλυση, που έγινε, η πράσινη επιχειρηματικότητα αποτελεί το κλειδί της πράσινης μετάβασης και επομένως τον βασικό παράγοντα επιτυχίας ή μη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης και των στόχων, γενικά, που προϋποθέτει μια τέτοια μετάβαση. Εν ολίγοις παρουσιάστηκε, από τη μία, η θεωρία, μέσω της έννοιας της πράσινης μετάβασης, της πράσινης οικονομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης και από την άλλη παρουσιάστηκαν τα μέσα και ο τρόπος εφαρμογής αυτής της λογικής στη καθημερινότητα και στη λειτουργία μιας κοινωνίας, ενός οργανισμού, είτε μιας ολόκληρης χώρας ή ένωσης, μέσω της πράσινης επιχειρηματικότητας και των πράσινων πρακτικών και εγχειρημάτων.

Συμπερασματικά, η έννοια της πράσινης μετάβασης και της πράσινης επιχειρηματικότητας έχει αναδειχθεί ως μια κρίσιμη απάντηση στις παγκόσμιες προκλήσεις που θέτει τόσο η κλιματική αλλαγή και η περιβαλλοντική υποβάθμιση, όσο και η οικονομική κρίση, αλλά και οι κρίσεις, κάθε φύσης, γενικότερα. Καθώς οι χώρες προσπαθούν να μειώσουν το αποτύπωμα άνθρακα και τη μετάβαση προς πιο βιώσιμες οικονομίες, η πράσινη επιχειρηματικότητα έχει γίνει η κινητήρια δύναμη πίσω από καινοτόμες λύσεις και βιώσιμες πρακτικές. Κατά τη διάρκεια της παραπάνω ανάλυσης διερευνήθηκαν διάφορες πτυχές της πράσινης επιχειρηματικότητας, όπως ο ρόλος της στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές και οι πράσινες τεχνολογίες. Εξετάστηκε επίσης η σημασία της πράσινης καινοτομίας και η σύνδεσή της με παγκόσμιους δείκτες που μετρούν την περιβαλλοντική απόδοση και την επιχειρηματικότητα μιας εταιρείας, μιας χώρας ή ενός κράτους – μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από μελέτες περιπτώσεων πράσινων εταιρειών σε διάφορες χώρες, παρατηρήθηκε πώς οι εταιρείες έχουν υιοθετήσει πράσινες πρακτικές, συμβάλλοντας τόσο στη διατήρηση του περιβάλλοντος όσο και στην οικονομική ανάπτυξη. Αυτά τα παραδείγματα έδειξαν ότι η πράσινη επιχειρηματικότητα μπορεί να οδηγήσει σε δημιουργία θέσεων εργασίας, οικονομική ανάπτυξη και θετικό αντίκτυπο στις τοπικές κοινωνίες.

Επιπλέον, διερευνήθηκε ο περιβαλλοντικός αντίκτυπος πολυεθνικών εταιρειών και η σημασία της δέσμευσής τους σε πρακτικές βιωσιμότητας σε διάφορες περιοχές, όπου τέτοιες ιδέες υπογραμμίζουν τη σημασία της ευθύνης των εταιρειών και των χωρών στις οποίες ανήκουν, για την υποστήριξη της πράσινης μετάβασης.

Ενώ ορισμένες χώρες, όπως η Δανία, η Φινλανδία και η Σουηδία έχουν διαπρέψει στην πράσινη επιχειρηματικότητα και θεωρούνται ηγέτες σε περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες, άλλες, όπως η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Βουλγαρία και η Ελλάδα εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προκλήσεις στη μετάβασή τους προς τη βιωσιμότητα και τη πράσινη μετάβαση.

Συνοψίζοντας, το ταξίδι προς ένα πιο πράσινο μέλλον απαιτεί συλλογικές προσπάθειες από κυβερνήσεις, επιχειρήσεις και άτομα σε όλο τον κόσμο. Η διασταύρωση της πράσινης μετάβασης και της πράσινης επιχειρηματικότητας παρέχει μια λεωφόρο για καινοτόμες λύσεις, μετασχηματιστικές πρακτικές και την επιδίωξη ενός πιο βιώσιμου και ανθεκτικού κόσμου για τις επόμενες γενιές. Αξιοποιώντας τη δύναμη της επιχειρηματικότητας για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, μπορεί να δημιουργηθεί ένας θετικός αντίκτυπος και να ανοιχτεί ο δρόμος για ένα πιο βιώσιμο μέλλον, που θα αφορά τόσο την οικονομία, όσο και ολόκληρη τη κοινωνία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

Ελληνική βιβλιογραφία

Κοτταρίδη Κωνσταντίνα, Επιχειρηματικότητα και Διαχείριση Καινοτομιών, Εισαγωγή στη Βιώσιμη Επιχειρηματικότητα.

Κοτταρίδη Κωνσταντίνα, Επιχειρηματικότητα και Διαχείριση Καινοτομιών, Εισαγωγή στην καινοτομία.

Κοτταρίδη Κωνσταντίνα, Βιώσιμη επιχειρηματικότητα και Επιχειρηματικό σχέδιο.

Γιάννης Πολλάλης, Blue Ocean Strategy

Διαδικτυακές πηγές

<https://gslegal.gov.gr/>

<https://unric.org/el/>

<https://www.sociostudies.org/>

<http://www.greenbanking.gr/>

www.ggb.gr

<https://kentradiaviou.gr/>

<https://www.espa.gr/>

<https://ec.europa.eu/>

<http://www.innovationattica.gr/>

<https://www.europarl.europa.eu/>

<https://lifeprimed.eu/>

<https://ypen.gov.gr/>

<http://www.lifetaskforce.gr/>

<http://www.sdit.gov.gr/>

<https://www.taxheaven.gr/>

<https://government.gov.gr/>

https://next-generation-eu.europa.eu/index_el

<https://www.hellenicparliament.gr/>

<https://kepa-anem.gr/>

<https://banks.com.gr/>

<https://www.piraeusbank.gr/>

<https://www.alpha.gr/>

<https://www.eurobank.gr/>

<https://www.nbg.gr/>

<https://www.p-consulting.gr/>

<https://www.businessmentor.gr/>

<http://el.radarbio.com/>

<https://www.grant-thornton.gr/>

<https://www.green-panel.eu/>

<https://www.grpfc.gr/>

<https://epi.yale.edu/>

<https://hdr.undp.org/>

<https://www.sdgindex.org/>

<https://risk-indexes.com/>

<https://solability.com/>

<https://data.footprintnetwork.org/>

<https://www.grant-thornton.gr/>

<https://www.robeco.com/>

<https://www.worldeconomics.com/>

<https://www.ibm.com/>

<https://isotc.iso.org/>

<https://thegedi.org/>

<https://www.wipo.int/>

<https://orsted.com/>

<https://www.sustainalytics.com/>

<https://www.fortum.com/>

<https://group.vattenfall.com/>

<https://www.eon.com/>

<https://www.verbund.com/>

<https://totalenergies.com/>

<https://www.repsol.com/>

<https://www.eni.com/>

<https://www.gkpge.pl/>

<https://www.dei.gr/>

<https://www.mvm.hu/>

<https://bgenh.com/>